

IX

Залуд се Ми^кајло Мишо^а Мишел М. Скерл сад же-
ли сѣтит^(н) кад је он то снѣвао седам к^ао смрт мршавѣх
крава, гдѣ све посрѣћућ^(н), изађоше из широке мутне рѣке,
те незајажљиво, од рога и рога – па све до репа, до репа
чешљаг^(н)ог, репа тимарит^(н)ог, стану прождират^(н) онѣх де-
бели^(х) седам што ^онако дремљиве преживају крај обале.

Залуд и узалуд.

Он то никад и нѣје снѣвао.

Зар нѣсам? Баш никад, упита се Скерл? Зар никад?

Зар баш никад?!

Никад! Одговара себи Михајло. Нѣси. Никад. И баш
никад, никад, никад, никад...

Мада ... то моје никад – присећа се Миша – то изве-
сно „никад“, а могло би се рећи и какво–такво „никад“, дак-
ле, то је као било–које „никад“, као које–било „никад“, или као
које „никад“ што је било, и било је... и које ли је... и да ли је... – тако
би некад данима, и баш *овако*, и баш *данима* Скерл о томе
промишљаше, данима и данима, али баш данима и данима, и
још данима и још данима... Не претерујемо, не служимо се хипер-
болом, попут жезла кићеним оруђем патетике, реторском
алатком којом се најављује, некад тек пригушено, налик
лупкању лаког звекира о дрвене двери, куц! куцк! – док не-
кад сасвим отворено, громко, попут гласних удараца теш-
ког скиптра о гранитни патос (*патоc*), **брум-друм!**, али она
(*υπερβολη*) увек наговештава да неко набујало, једно све-
превладавајуће, свенаткриљујуће, неко необузвано осећање
(*падоc*) има себе снажно излити по исказу беседника, као
што је премоћни Посејдон, преобразивши своје божанско
обличје у снагу разорних таласа, себе изливао по лукама и

бродовима, по насеобинама смртника, тако ће несавладив патос потопити беседу оног чија се тврдња лако дохвати звекира увеличавања, куц! куцк!, или му реченица стубачки подиже тешки скиптар разметања – те отуда, кад стижући за најавом, **брум-друм!** – међу окупљене речи ступи накинђурена хипербола, уђе звана или незвана, онда за њом, као једна и у добру и у злу верна јој пратња сваке претераности, у говор, у причу, и на мала и на велика врата, и жељена и нежељена улазе, надиру, бану исказивања незатомљених и незатомливих страсти. И нишан глаголања, с високе мете где знање и часност беху здружено исписали: ARGUMENTUM AD REM – тад се обори на изрешетану конзерву празног садржаја и огребаног, негде већ и оструганог, малтене нечитљивог натписа: ARGUMENTUM AD HOMINEM – на лименку коју себи као мету поставише лицемерје и сујета. Али ми заиста не претерујемо, већ Скерл **заиста** јесте некад, у неком „праисторијском“, тако је говорио – „у мом дал-дал-далеком протоисторијском **некад**“, и то не понекад, спорадично, него из дана у дан, баш о томе, и баш тако јесте и јесте размишљао, дан би за даном помишљао и промишљао о „свом“ (он би рекао: „мом“) о његовом **никад**.

– ... и онда, ако то моје било које „никад“... – тако би и сад хтео Михајло да мисли, односно, тога би Миша да се присети, тога да се сећа, и ево, сећа се – ...ако с мојим „никад“ стоји тако да оно јесте какво-такво-свакакво, и ако би то онда значило: не-само-било-које-какво „никад“, дакле, да јесте и као не-са.би.ка.-какво „никад“, што би се читало: не-какво, или простије: некакво „никад“, према томе, ако јесте тако, ако је неко, онда јесте једно, а једно је извесно, дакле – оно је као неко сасвим поуздано, као једно стамено „никад“, **неко** моје плећато „никад“, моје ваљано утемељено, дубоко укорењено „никад“ – и некад му, у том „преисторијском“ *некад*, никад му није минуо дан, баш ниједан не прође, јер беше у таквом животном добу, а таква беху била и времена, епоха бејаше наклоњена темељима – и дан му никад

није протицао, ни протекао, ни пролетео, ни промакао, одзвонио, а да о томе није макар на трен био мислио, што значи да беше из дана у дан, бар мало, помало, бар четврт часа, о томе просуђивао и баш тако расуђивао, пре него што би нешто и записао, описао би самом себи свој дан, *васцели дан о томе мислим, баш васцели дан*, тако би написао, али – ипак – увеличавао је, умишљао.

Били су то само часови промишљања, сати, тек сати, некад једва и сат, па и мање – по који фртал сата, једно кватр уре, а некад цигло часак-два, тек колико треба да би се обарило ровито јаје, или попарили листићи зеленог чаја, или оно време за које се може задржати дах док се пролази крај псеће цркотине, коју је немар комуналних службеника довољно дуго заборављао како би нас задах распадања, краткотрајно, макар и на пар минута, подсетио на сенку пролазности у којој траје овај свет, опоменуо нас, макар и током десетак бездахних секунди, да је стварност, макар била и темељно бетонирана, урбанистички асфалтирана, плански електрифицирана, да стваран свет, чак и такав, овакав – јесте трошан и пропадљив, па ипак, чак и тад, кад му то његово „*васцело*“ беше испуњено само минути-ма, минутићима, или мерено тек десецима секунди, оном шачицом узастопних тренутака у којима, налик скупљеним крилима плахо уснуле птице, могу непрекидно, као склопљена, мировати и жива људска плућа, ипак би, негде након проласка поноћи, док се поспани мрак окретао од оцвале вечери ка свежини сванућа, Скерл би описао тај, сав у „мозговању“, тако је записивао, *јам један у мозговању мину ми дан*, дакле – написао би да цели дан, „*васцели мој дан*“, беше проведен „сврсисходно“, односно, да то беше дан смислено зачет, то је мислио, и да јесте на исти начин окончан. По томе би бирао и сваки следећи дан, налик ситничавим купцима који цепидлаче биркајући потпуне једнаке примерке свеже рибе, „молим вас, само порцијашицу до саме

порцијшице“. Бирао би себи дан који има бити исто тако трошен и потрошен као и претходни, дан који **ће** постати *нешто*. Ово „**ће**“ мени каже, мислио је, каже ми „**ће**“ да мој дан има постати *нешто*, и мада свако „**ће**“ прећутно, по себи, обзнањује једно одсуство, најављу неко неприсутно, још је само куса сенка нечег што би тек да **хоће** – да **ће**, ипак ме уједно подсећа да **ће** једном одсутно опет тако бити, да све има и проћи, будуће мора постати прошло, има да хуји, али и прохуји. Али мени **ће** прохујати, помислио би, минуће ми с умовањем, *све с умовањем протичу диеви*, написао би гордо, а потом би те и тако минуле дане, све седам по седам, ређао у један збирни, као тован дан, попут печених „порцијшица“ које су нашле свој науљени пладањ, низао их је у дан ужирен, у дан угојен, и записао би их као један дебели дан-седмицу *могована*, као духовну ниску свог целоседмичног мудријашења, *та је био тједан мог умована!*

Било једном неко „никад“. И било и јесте – али *какво* ли, *какво* ли је, где ли је, шта ли је једно „никад“ – пита се Михајло – сеновито је, мутно, загонетно је то „никад“, као питање је Сфингино: „Која ће животиња ујутро, 'ма тек што буде било грануло, а већ **хоће** бодро јурити и хрлити, на све четири та има брзати ...“; тајновито је, магловито – то је као неко непрозирно „**никад**“; „ ...а у подне, гле, иде та животиња, хода ли, хода, али осовљена само на пар ногу, јер их сад и нема више него две, мину јој, минуло је јутро безглавог јурцања...“; као да то моје „**никад**“ по својој природи јесте у целини недохватно, личи на оно што је самим зачећем недокучиво, на врло, врло недоступно „**никад**“, сасвим недомашиво попут сласне воћке на високој, танкој, погибелној грани; „ ... а увече, у сумрак, пре но што је наишла густа, најгушћа тмина, док нераздањив мрак још није био све поклопио, животиња, прича се, видели је, опет се на три климаташе, лагано, слабакко, али на три ноге мравињаше?“ — **МРАВ!** Мрав ти то, брацо мој! Мрав један само без које ноге. Мрав кô инвалид, 'нако, буба–богаљ, инсект с хендинкапом, кô кљаст, јадан, јер остаде кô без ногице, и без две, а и без три

тај море остат... ; и под ким ли све није пукла та заводљива гра-
на, помисли Скерл, колико их је с крушке падало, колико их
се стрекну с погибелне вижље–мамигране, и врат скршише,
само да би сатрвеном шијом доказивали и доказали, *argu -
mentum ad oculus et populus*, како „никад“, ето[†]вам, ето, „никад“
јесте скроз недохватљиво, видите[†]ли сад? „никад“, још по нас-
танку свом беше било, ето[†]вам, једно апсолутно недокучиво
„никад“, а такво је било и потом, присећа се Миша, током
свог одрастања, и беше такво и по свом израстању, па упра-
во зато и сад јесте то и такво „никад“, једно заувек недоку-
чно – недокучиво је моје „никад“; Жути кукац, брацо мој, нашô да
се ујутро завади с оним црним, у саму зору удари ти мрав на мрава, и
звиз! – и оста ти жућа без пар задњих ногица. А што му нису отишле
предње значи да је 'нако кô часно узмицô, 'вато маглу; *бјеш'те ноге миле,
посра' вас*. А после му један батачић ужинô и комшија паук. Комша, ком-
ша, ал' скроз ђуди загуљене. Запетљане, брацо мој. Тај ти само нешто
мрси. Онда му доскитô и један балегар, *Оооправљамо кишобраниии...*
– мангуп–буба, што се рече, 'нако, кукац пробисвет, и тај му до поднева
има коју глоцнут. Глоцни једну, грицну другу, трећу, брацо мој, и с они'
пе'–шес' ногица спаде ти жути мравац прво на три–чет'ри. А после оста'
и на две, на пар бангавих кукица; *аман, доста, ако за Бога још увѣк знате!* Иде
некако, *хода жућа, лази; нѣсам ја ОНА коју Јехова онако љуто прокуну у Рају;*
креће се тако кљакав, брацо мој, ал' тешко, баш тешко; *ноге, дајте ми ноге,
буба сам бре, а не ОНА којој досудише: довѣка се на трбуху имаш вући*. Вуцара се,
јадан, а подне упекло. Нема му више оног јутарњег главињања. Ал' чек'
само, чек'–чек' мало, и гле, до вечери опет жући почну раст ноге. Расте
ли то, шиба, само шиба, брацо мој. До јутра тај има опет имат бар неки'
чет'ри–пет. То „никад“ јесте увек једно неухватљиво „никад“, **ми-
сли Михајло, мислима је недохватљиво, дакле, мисли – „никад“**
постоји али увек као несхватљиво. Увек то јесте и такво ми је-
сте „никад“. Увек ми је „никад“ тако. А море ли то бит, брацо мој,
баш онако, кô заистински? Има л' игде так'е ренгенерације, так'е изра-
станције? Бога ти, шта ли кажу они бијолози, ил' как'и зоџлози, нерволо-
зи, штатизнам – астролоγοзи. 'Оће ли мраву, 'нако, баш скроз израст глоц-
нут уд? И да му нови буде баш кô нов новцат, брацо мој. Макар и бољи!

И кол'ко л' то море пута? Шта ли кажу на те-веју разни ученолози, које-как'и идејолози, силни тејолози ил', штатизнам – козмосонози. Чујем ови трећи увек на те-веју кажу: **брезброј** пута, брацо мој. И све ти овако по ваздуху прстом нешто шарају, шаруцкају кô једну пијану осмицу, ево, баш овако: ∞. Кô једну изврнуту брезброј осмицу. По так'ој се можеш, кажу, ко деца на вашарском возићу, до зоре тоциљат у круг. Кô у некој дуплој нули. У брескрај. Да не знаш ни 'де си отишô, ни 'де се нашô, ни кад си пошô, ни кад си дошô. Јер постоји, кажу козмосонози, има ти, кажу, ∞ кол'ко 'оћеш пуно свемира у овом васионском, штатизнам – козмосу. И ту ти се све збива тако ∞, и то увек само брезброј тол'ко ∞ пута. И редњу, да извиниш, недотибог, брацо мој, да некад имаш, ка'те оно баш-баш потера, 'е онда имаш ∞ редњу, и ти си ∞ заглавио у ∞ пуно свемирски' клозета. Заглибио си у ∞ пуно тих ∞ козмоса са ∞ брезброј пуно својих васионских задњица. Обро си, брацо мој, један ∞ бостан. А они, брацо мој, гледô сам све на те-веју, ако им што није бар тол'ко ∞, макар тако брескрајно – они се на то и не обзиру. Козмосолозима, брацо мој, и ова планинтарна Земљица, и све ово на њој, и сви ми – све ти то сам кедер, ситна боранија и шака јада. А они, **штатизнам – идејолози, они ти кажу:** може вам то ∞, може, козмосонози. Може ∞, може – ал' да прво расмотримо и то ваше и оно свако туђе друго ∞. Здрава конкуренција, брацо мој. 'Оћеш-нећеш – мора. Може ∞, може, ал' да вам прво сагледамо свако могућно ∞, кажу идејолози. Гледô сам ти, брацо мој, стално све на мом те-веју. Тамо кажу може ∞, може, ал'да срачунамо нашој раји, недотибог, неке бенефрите. Може ∞, може – ал'да свету одредимо те, штатизнам – пријоритете, да им изнађемо, недајбоже, модалнитете. Њима, идејолозима, све увек може и може, ал'само ако је само, да извиниш, по њиховом. Ал' други једни кажу: **Јок, бре!** Јок! Много му, бре, тај брезброј. Доста му и **12**, кажу једни, штатизнам †правослалолози, гледô сам све стално на те-веју. То му, кажу, изађе кô пуно-пунцијато туце. Туце, бре, а све гланц нове новцате ножице. Кô испод чекића. А све преко **12**, кажу †правослалолози, увек ти чис' баксуз да те тера. Ал' 'оћеш. Има ти и других других, брацо мој. Гледô сам све стално на те-веју. Ма дост' си мраву и пол', кажу једни **'нако**, штатизнам †катололози. Как је'ном сасма си, 'ајмо рећ, обићном кукцу дост' му и пол', кажу ти †катололози,

брацо мој. Гледô сам стално све на те–веју, кажу, сасма си му дост' и оно крушкасто–крушколићно **6**. Шес'! То си му, кажу, 'ајмо рећ, как је'на двојна трица, **3&3**. А Господин си наш на Небу, иако му је, 'ајмо рећ, трица сакросанктна, има си ипак само је'ну. А седма стопица, јере тоћно тога дне Господин си блажено, штатизнам – поћину од дѣла својих, кажу, нек му та дојде, 'ајмо рећ, как резервна резерва. *Serve –reserve*, тако кажу, брацо мој, гледô сам ти стално све на те–веју. Па једни запели, кô маггарци, за своје туце, ни за ногицу мање, овога-нам-крсѣа, неће да попусте. А други, бандоглави кâ кењци, не дају жући се ренгенерират више од, крѣжа нам ћасног, 6-7 пута, јере тога дне Господин си блажено поћину од, штатизнам – дѣла својих, тако кажу, гледô сам ти стално и све на те–веју. Ударио, брацо мој, *Господин на Господа*, и покачише се добро попови, *serve–reserve*, †[•] *ser va* †[•] ре серва †[•] – до'ватише се 'нако лепо фратри и калуђери, удари ти крст на криж, све сева, гледô сам на те–веју. Да их не држаше они идејолози и козмосонози, пала би и крв по мантијама. А ја би то *serve –reserve* лепо патентирô за гуму на ауту. Да ми се, 'нако, сама ренгенерира. Колкô је дању огулиш, онол'ко ти ноћу израсте. Па ти не треба ни серва ни резерва. Патентирô би и за летњу и за зимску. Кô што имаш пшеницу. Имаш јару, а има ти и она озима; „никад“ је увек „никад“, увек је „никад“ одликовано уроћеном нејасношћу, „никад“ је , помисли Скерл, **налик оним Питијиним пробунциним предсказањима: „О, силни, будеш ли се усудио потегнути на силног и моћног мачеваоца, свој моћно-моћни мач...“**. Прорицање јој некад беше двосмислено, сећа се Миша, а некад тросмислено: „... онда видим како један силни мачевалац има зато бити оборен, као што и бик жртвени, понадавши се да га воде на солило, пада под ударом освештеног маља.“ А то значи – увек и бесмислено, мисли, јер садржаваше *амфиболију*, можда понекад и несвесно унету, то мисли Михајло, садржавало је реторичку фигуру, сећа се Миша, којом се лако производи двојачко значење исказа: **ПОГУБЉЕЊЕ СПРЕЧИЛО ПОМИЛОВАЊЕ! УМОВАЊЕ ОНЕМОГУЋИЛО ЗАГЛУПЉИВАЊЕ! – па ти погађај, помисли Скерл, „шта“ је „шта“ спречило, „кога“ је „ко“ ту онемогућно. Али чешће, а можда и увек, тако се сећа Миша, то беше једна врло врло намерно произведена логичка нејасност, *fallacia ambiguitatis*,**

присећа се – и свесно је постављана у пророчку тврдњу да би ипак, и кад је слушаоца доводила до погрешног закључка, досећа се, пред сваким и свуда могла као ваљан оправдати свој мутни, *нит–вино–нит–вода* садржај. И ево ме, мисли Михајло, ево где стојим пред таквим до бесмисла мутним „никад“, стојим без иједног предосећања у тоболцу душе, мисли, нема више очекивања које бих могао одапети у незнано, у непрозирну тајну, стојим као поражени мрав, окапавам као обневидели, убогаљени кукац пред једним тајовитим, пред неким тајновитим „никад“, пред овим сеновитим „никад“.

Слично играчима таблица који у низовима петица *###* нижу своје картарошке „табле“, тако би и Скерл својих шест дана, пола туцета овако мозгованих и промозгованих обданица, и исто толико и тако лупоглавих ноћи, то своје напаметовано туце од по *6* продуманих поднева и *6* доконтаних поноћи, цело би га штиклирао седмим даном, све би дане *+сабрао* у један једини, у седмимцом увезан дан, набрекао попут вреће набијене крабама и жабама, у један целонедељни дан „мозговањем“ гојан, дундаст, туст, прекипео као тџсто, у дан тџсто-дан – непрозирно је то неко једно „никад“, шта ли ли је то једно неко „никад“; где ли ли ли је тако застрто недоумном тмином, мркло, смркло, слично најмрачној речи неког загуљеног мудраца; нејасно једно „никад“, неко непојамно, можда је и мистериозно; јер могло би оно бити и као неко мистично „никад“, необјашњиво налик силним чудесима, налик оним уму сасвим неразјашњивим, непојмљивим догађајима; и онда је „никад“ као једно чудесно чудо ходања по води (*aqua*); и „никад“ јесте чудесно пентрање упокојеног тела на бокаст облак (*nimbus*); као да је жива успиње се мртва телесина на кондезовану водену пару – то јесте „никад“; и „никад“ је и врло спонтано вазнесење душе у највише слојеве разређене атмосфере; „никад“ је чудествујушчи узлет до егзосфере, где на сваких сто километара (*km*) јесте једна голим оком невидљива честица ваздуха

опкољена милијардама кубика (m^3) вакуума; али ипак-ипак, упркос законима физике, и кћери јој акустике, и баш зато, баш, јер ту одувек важи једна вечна надфизика, на голим чудесима саздана надрифизика и таква јој надриџустика, јер ту све надризвечи, надријечи од труубљења, да се као топ оглуви, ако умрли (*ex-animus*) и то уме: и мртав оглувети од труба анђеоских, јер то је, ту је, тамо је неко моје „никад“, не тумачиво „никад“, „никад“ непреводиво, ни на шта сводиво – о томе, баш о томе, и тако беше сатима, и сатима бејаше промишљао, унутар гојног, набреклог седмоглавог дана тѣстодана, сатима беше и бејаше паметовао, понекад заиста сатима и сатима, часовима небројеним, само да би најзад нешто увидео, томе се надао, да се једном један дан, надао се, има окончати једним виђењем једног никад виђењег, дакле – *виђењем невиденог*, и да се њему, можда једино њему, Михајлу Скерлу, једном-један-дан-има-коначно тако окончати, свршити се потпуним поимањем, тоталним увидом & увиђањем тоталног – које се, од тога је полазио – **вероватно крије иза**, ил вири **из** мутног „никад“ као попац из земљане рупе, јер је и он, тај тотални тоталитет, и са истом **вероватноћом**, проистекао, попут смутног „никад“, од ништа им мање смутног родитеља – од једног „ништа“; или у можда њему, у „ништа“, има скончати као у некој свевасељенској, свеништећој раки, или се тек умртвити, налик гусеници, примирити се у чаури једног „ништа“ да би из ње опет залепршао тоталитет неког света у којем ће опет неко једном главу лупати над таквим „ништа“ и над истим оваквим „никад“ – **јер то јесте једно можда и чаровито „никад“, чаробно, волшебно закукуљено, замумуљено као оно надимљено шушљање одртавелог Мерлина; то је онда магично „никад“, јер то кувају ли, кувају, вила Моргана и Баба она Рога, чарни је то чорбанлук, и за црне и за беле, једно барено-варено свечорбарско „никад“, то је унисекс-кашасто „никад“; ето, „никад“ јесте једна универзална каша – ево је: комуникативно је разливена, тотално плитка, али по себи је**

апсолутно недокучива, налик оној каши коју заувек и залуд у лисичјој плитици кљуца једна баснословна рода, птица штакара што се излегла на оцаку Танталовом. Лупка о данце празним кљуном као беспосленом жлицом, залудном лажицом – јер шта може кашика ако јој чанак, рђа једна од здѣле, ако јој баш он буде био неверан, тај бешчасник олизани – ако он, чанак, буде кашу издао, изневерио жлицу-ложуцу. Или је моје „никад“ можда једно суво, као бакалар осушено, пресушено „никад“, сувопарно, зачаурено, учаурено, заптивено, налик забрављеном мрмљању оног Хермеса Трисмегистуса: →АБРАКАДАКАРБА← ; дакле „никад“ је херметично, јесте кроз алхемично, заливено, запечено, запечаћено... – тако је данима у тѣст данима умовао, о томе је у тим тѣст данима главу лупао, врат је над тиме кривио и кривио попут натегнутог лука – а заправо, што увек значи: нек буде право речено, прав-правцато као једна стрела – било какво „никад“, дакле – никакво „никад“, није не-какво већ управо ни-какво, то једно „никад“ никакво, и баш то никакво „никад“ управо не постоји, нигде га, нема га – тако је тѣст данима судио, то је у себи смишљао и смишљао тѣст данима и тѣст данима – и бејаше било „никад“, некад то „никад“ беше било, али – да ли то „никад“ и јесте, да ли још јесте – и ако јесте какво ли је? где ли је??, шта ли ли је???, одакле долази????, куда ли иде???? то неко „никад“, сеновито је, мутно је – о томе је мозговао, умовао, то је контао – никакво „никад“ – тако најзад докучи, то закључи, тако „измозга“ у последњем на то потрошеном тѣст данима – једно „никад“ – то смисли – оно јесте управо тако и баш такво, дакле – заправо: никакво, и зато баш никад, никакво „никад“ баш никад не постоји – „никад“, *то доцних, „никад“ баш никад не постоји! Никад!!!*

Никад је, помислиће, оно што не бејаше било, нити беше, нити је било, нити га би, нити јесте, помисли, нити га има, нема своје бити, нити ће да буде, тако мисли, и неће

га бити. Оно је нешто што није имало, помислиће, не имаше прошлост, нити ће имати, тако мисли, будућност, а неће зато што нема, помисли, нема ни садашњост, нема оно „јесте“, нема оно „јесам“, некакво „сам“ по којем све и свако бива неко, и бива нешто. Зато је оно ништа, помисли, оно јесте ништица, она нула, онај немушти симбол, пусти круг, кружић којим се покушало, помислиће, дочарати „као“ неко празно, као штури клас, као мућак, као „шипак теби“, као једна бескрајно-бескрајна дупља, као неко бајаги бескрајно шупље, као могуће је да „као“ постоји једно потпуно пусто, могуће је само ако то будеш тако замислио, то кажу. Кажу: маштај, тако мисли, кажу: замисли, измаштај једно „као“ тотално ништа, тотално нуласту нулу, зенемари, кажу, само ову кружницу, не ситничари, шта је танана кружница, замисли, умисли, да ће кобајаги „као“ нема, јер није ни колико мућак, ни као црно испод нокта, ништа је; и загледај се у рупасту белину ове рупе, гледај само у овалну празнину, то је та нуласта, шупљаста нулетина, видиш, она све гута, баш она, овако бледуњава, бледолика, то једно ништа, ништарија једна, а испразни свет од свега, од ичега до ничега, од ничега до свачега. Па откуд би онда у њему, у том **никад**, у нечем – тако мисли – тако непостојећем, откуд би још могло бити, или – како је икад могло бити, помислиће – још и некакво „баш“? Једно такво **баш никад**? Што ли му то додајем, помисли, што ли убацујем то непотребно баш? То је као да постоји некаква **баш нула**, то мисли, као да негде може бити једне излишне, дупло-голе **башнуле**!

Гологола[♫] роди се башнула[♫], загусла предак у њему;

Усрећи нас[♫] кô пукла нанула[♫],

Порадова[♫] кано крива штула[♫],

Берићетна[♫] кô суждребна мула[♫],

*А корисна[♫] кô прегладна крља[♫] ... **бљак!** – узвиком*

описа осећај којим је утроба одговорила на тако, у крилу

једне нестасале ироније, рођено стихоклепаније, недоношче пјесмотворачко које има скончати у пакленом кутку за децу, у лимбу за младеж (*limbus infantum*), да се пати и напати са другим душицама некрштеним, **бљак! бљак!** – па гудало гусала, као што у циркусу гутач мачева чини са сечивом, завуче дубоко у грло, само што овај други никад не повраћа, макар не стихове на римама овлаш пропржених **де се те ра ца**, **бљака-бљак!** и поврати се Скерл свом прозаичном умовању. Такво **баш**, помислиће, то **баш** тако залепљено за **ништа**, **баш** придодато једном **никад**, добачено некој **нули** – јесте као камичак које залудица неповратно баца, помисли, у глуви бездан. Обал неки белутак, или крњав, шиљат ломатак. Или једног виног, а пре и невиног човека. Јер и то је чињено. И чине. И децу су, дечицу. И крштену и некрштену. И жене су. И чинили и чиниће, мисли, и онда облутак или крњатак или човек, оно што се човеком хтело звати, утоне у бездан, потоне у недогледни мук, ни гласа из понора над којим се онда крволоци нагињу, подригују, подврискују, довикују: '**Ооо!** Власи-шокци-турчекање... Ни гласа, ни јеке, ни јаука, ај' дедер им бачи, Јосипе-Јосифе-Јусуфе, убаца им Јозо-Јосо-Јусо, де им тури по једну лепу-лепу-липу-лијепу бомбицу, кашикару жличасту. Кад је **тако**, кад је било и кад може бити **тако**, и биће, онда никад можда и није било баш **никакво** никад. Јер можда, мисли, **то** и јесте **некад**. Можда буде једно **некад никад**, буде га, има га, онда кад из те пуге белине нуле, из белине ничега, из белине незамисливог, почну излазити беле кости. Појави се напукла облина лобање (*cranium*) као да у кишном јутру голе главице печурака, трном купине прободене, расту из тог ништавила. Искрсне ни из чега бутна кост (*ossis semoris*) и никну скршена ребра (*costae*), као што се из црнице упорно усправљају зелени фитиљи згрченог биља. Расту из немогућег, из тмине, мисли, као што се и ова васељена можда тако усправила из празне празнине, из потмулог вакуума, никла

из неког згрченог ништа-баш-ништа. И онда можда некад беше био и тај сан у којем седам потхрањених, усуканих крава, те што све бејаху *tantum pellis et ossa*, како је и Тит Макције Плаут, ко ли је, где ли је тај данас?, описивао је кљу- си- не које беху од *саме коже(pellis) и костију*. И с таквом кљу- сином се једном хтело, 'ех, Мигел!', Мигел!', усудило се, поку- шало поредити неупоредиво. Непромишљеност је савњи- вала несавњиво, брзоплетост скрибе, ону преславну рагу, прарагу Росинанта, дртину глобалну, компарирала је, јесте, Мигел, јеси-јеси, мерила је анонимном мрцином једне плаће- не дворске будале, извесног Пјетра Г., ко ли је тек овај?, а смет- нуло се библијско, 'е-е Сааведра–Сааведра, заборављено је ста- розаветно, сећа се Скерл, пренебрегнуте су анорексичне преживарке, оне које су биле прождирале седам тустих, масних, меснатих, присећа се како их усукане беху и бејаху прождирале у 20.стиху, 41.главе ПРВЕ КЊИГЕ МОЈСИЈЕВЕ КОЈА СЕ ЗОВЕ И ПОСТАЊЕ. Седам мршавих прождираху и прожди- раху толико дебелих, све док сан цара мисирског није сасвим растумачен, док се није поделио, као живахна младеж на две жустром играријом *Out! Није. маме ми! сучељене момчади Corner! Лажеш, маму ти!* – поделио се сан на плодна и гладна лета Господња која се тад још увек беху рачунала од постања свијета; а онда, помислиће, можда те грдне, те **КОСТ&КОЖА®** шланг (**sclank[elance{ tip-top slim}**)), можда ипак не прождираху оне утовљене, сећа се Скерл, не прождираху те ужирене само у 41.глави ПРВЕ КЊИГЕ МОЈСИЈЕВЕ КОЈА СЕ ЗОВЕ И ПОСТА- ЊЕ, него су их прождирале, те задригле, тако улојене, сећа се, и у мојој јединој глави, и у мом тамо посталом сну, про- ждиру их и прождираће, све док те мршаве не пождеру све ове дебебеле, док их не оглођу до последњег ребра(*costa*) и ребарцета (*costacula*), јер можда баш то, баш исто тако, све док се заувек не пробудих, и ја једном то бех, бејаш сневао.

Па чак и ако јесам то био сањао..., помислиће тачно у 17 часова и 17 минута по средњоевропском времену, баш у тренутку кад је Сунце залазило, што значи да је то

морао бити један ранојесењи дан, онај који би падао близу окто-барских ида, негде на праг уштапа, или то могаше бити неки претпролећни залазак, близак мартовским календама. Иако мерен мителеуропским урама, био је то балкански октобар, београдски листопад 13-ти, дан петак, црни петак, који се окончавао испод посивелог Бахусовог венца, испод нечег што је било бивше, за њега бивше, непостојеће, неко **ништа** где се ненадано затекао као жртва спрдачине јед-ног неуморног шарлатана људског битисања, увек упосле-ног пајаци човековог постојања, кловна метафизичког који се зове, то помисли, тако смисли, комедијаш се зове – мој Животтије. То је твој једини, овако мисли, то је мој клаун Живот-ти-је, зван још и Животтај и Живоотац, или просто Жићо или Жиће или Жића –значи, Жиће пок. Андрије Андре Људића – Људић. Један једини и јединствени Животтије Жића **А.** Људић.

То је онај који ће те стално подсећати чега све и колико којечега и свега **још** заправо има, баш овако мисли, колико и каквог тога **све** има **иза** овог тобоже стварног бивања. Као ковачки мајстор кад лупи лењог и тупавог шегрта који је закуњао на меху крај згаслог ложишта, помисли, тако те подучава и Животтај Живоотац Жићо **А.**Људића – Људић.

Одбацујући сваку мекушност саосећања, помисли Скерл, презирући болећивост, нежности и друге трице за плачљиву женскадију, научи те Животтије Жиће, помислиће, како се иза овог стаменога бивања, иза овог, ствари-ма и стварним напученог **јесте**, само да га газда Живоотац ваљано ражари, то помисли, чим га мајстор распали – има се угледати **то иза**. На светлу разбукталог пламена, на муњоликим пропламсајима једног унутрашњег огња, пока-заће ти маестро Жиће, тако смисли, како **то иза, то мета**, лежи као под хрпом, под неком хрпетином, баш тако лежи под светом очигледних, под светином опиљливих предмета.

Поучићете те метр ЖивотТај како **то** *иза*, мисли Скерл, налик благу у потонулој лађи, **тó мета** што се налази у једној нестварној дубини опиљливог, или у једном нестварном залеђу овог *постојано* непостојаног – због *чега* својевремено ово непостојано, ово чулно, и јесу извикали, овако мисли, као некакво *стварно постојање* – а при том су мислили на *укупно* и на *једино постојање*, а онда он помисли како једино **тó мета** садржи, томе те само магистер ЖивотТије, тако смисли, само те он може томе научити, показати да **тó мета**, које чучи *иза* оног наизглед постојаног трајања, *иза* тог стварног у којем се саплићеш, *иза* овог опиљливог, тврдог, у које, о које, помисли, главом лупаш, али покажиће ти, мисли, и доказати ЖивотТај **А.Љ.** како у једном чућењем **тó мета**, као *иза* лакираних позоришних кулиса, као *иза* светлוצаве илузује скрпачене, скуцкане од штапа и канапа, да се управо у том **тó мета** збива истинско твоје постојање, то ће помислити – ту се и само ту одвија једино веродостојно бивање **Човека**. Оно трајање чија *природа*, **фисзис**, јесте да буде непорециво постојано у општој непостојаности трајања ствари, да буде постојањем стамено над васколиком расточивости стварног постојања, да својом докучивом и докученом *природом* вечно одолева неуморној превртљивости света – **мада**, помисли, мада то јесте бивање, то јесте и такво бивање, тако замисли, којег управо властита *природа*, **та ФУЗИКА**, у сваком новом праскозорју, све изнова, па изнова и опет изнова доводи у питање. Као да је заборавила, тако ће помислити, заборави **та ФУЗИКА** да јутро увек јест *паметније* од вечери, али, баш отуда што је *паметније* није ни вече могло бити, мислиће, без своје *памети*, без мале ноћне – *eine kleine nacht* – мудролије. Међутим, мисли, то се заборави, сметне се, па зато *природа* човека изнова осване пред самом собом као нешто никад пре докучено, или – ако и јесте било онда није ваљано, па према томе као да **и није**, осване као оно што јесте, и заувек

има бити – неко недокучено, једно недокучиво. То јесте такво бити, помисли, које изгледа као да је вечно суочено с недохватљивошћу сопствене суштине. То је трајање у којем људима изгледа, док све остало све више сазнају и све дубље спознају, као да им властита *природа* вечно измиче попут крупне, најкрупније рибе из једне танане мреже, овако мисли, попут рибе превелике за једног таквог рибара, за сваког самотног рибара. Тек што је створ људски улови, тек што му уђе у мрежу, а већ му утиче и утечне му сопствена, његова неуловљива **φύσις**, тако помисли, велика, превелика, лако ће умаћи кроз покидано, кроз расплетено, за њом имају ишчезнути, прхнути попут лецнутог, онеспокојеног јата, и разлози многих и многих људских **бити**, баш тако мисли, измичу се бићу људском и властито почело и опште прапочело, помисли, нестала је, као из исисане, иркане кости, мислиће, сва срж човековог трајања, распрши се свака сврха, и она крајња, и она ишчиле, она која јесте виша, јесте највиша, сврха свих сврха – један једини **смисао** живота **Ж.А.Људића**.

Јер једино се тамо, у том **иза** где се лови мрежама духа, у том **мета** где се спуштају у васељени васколикој мреже нај-нај-најтананије, само се ту показује збиљско лице **Човековог** постојања, само овде, помислиће Скерл несвесно дотичући дланом грудну кост, у залеђу свих животних сцена, у оним мрачним кабинама, у хистрионским кабинетама крцатим умољчаним костимима и маскама, у жмиркавим ћелијама шминкерница где маг Животтај, један свачији Животтај Жиће Љ. Људића, **док** му уши бриде од пљеска, *plaudite, cives* – или од зви^ив^ив^издука, **док**¹ му дланови горе од врелине сребрног звезцања, или се мрзну од гвозденог мука, *commedia è finita*, **док**² му на нос излази воњ свелих плантажних букета, или **док**³ му крв липти из ноздрва од легалног тја-тја – *enfant terrible*, језик вам претиче памет, **или** од нелегалног песницења ош' ти још вућ мачка за реп, а-а? званичних или

незваничних кошуљаша, док му збива док¹ или док² и док³, дотле магичар Животтије Љ., они кажу: наш Животоца, тако ће Скерл помислити, тај скида своју пантомимичарску маску, с једног образа брише као вар блештав нацртан осмех, са другог уклања лепљиве сличице сладуњавих суза. Пред кривим огледалом општег битисања и његов је поглед искошен, Жићо им је нахерен, тако Скерл смисли, и глава му је клатно, то помисли, једно је зањихано клатно. Љуљаће се у зрцалу људског бивања њихов Животтај Љ. Жиће, клацкаће се, гибати се, горе-доле-горе, то Скерл замишља, може вам овако, казао би тај Жића људима: **тика-так**, казао би, доле-горе-доле, казао, али сад и нема коме, галерије, партери, трибине – све је пусто; а може вам то и онако: **така-тик**. Можда и казује, помисли, баш оном коме и жели – ником и никоме. За људе њихов Животтај има главу као петао на крову, тако замисли, то виде, Жиће им је као лимени ветроказ, обрће се како ветар дува, може лево, а може, гледајте никоговићи, гледај марво – може вам и десно. Увек им је Животтај био тако окренут, био искренут, помислиће, био је тако искошен. Увек су га видели сасвим постранце, гледали га под нагибом, увек само у профилу, као исечену прасећу полутку, мислиће, и зато им тај у очи – али баш *никад* (и баш *никог*, помисли, *никог* у тој *common-sense* публици, вол[♯] до вола[♯] и до вола[♯], мајка тражи[♯] сина[♯] свога.) у театру људског трајања, у казалишту васцелог им бивања, Жићо *никог* *никад* тај у очи није погледао, нити му је ико од њих зенице икад видео. Или им је то била лева суза, помислиће, па ле–леле вама, па ку–куку њима, или то беше десни осмеха-ха-хах, па бирај публикуме, стоко прозоришна, призоришна, шта ћеш гутати, хоћеш ли слатко, преслатко очи исплакати, или вам има церек стати у сувом грлу, испречити се у алавом залагах^{хју ху-ху-хух_{Гркххх...}} – препречити се као јадац за који нисте знали.

Али тамо, у том **иза**, у том **мета**, пред кривим огледалом забаченог шминкераја, тамо где се свачији Живот^тије нађе у четири ока са самим собом, помислиће Скерл, где се Жиће Људића гледа лицем у лице, тамо где и ја видех, мислиће, како се мој Живот^тај **А.** гледа и загледа, ево, и сад видим, видим га како се тако *tete-a-tete* огледа, видим где се огледам, помисли, гледам се, гледам га и видим се, мислио је, видим га колики му се чемерни грч неуклоњиво пружао образом, док ми из бор̄а, помисли, из пукотина на сипким наносима пудера, вири ми непролазна, вири му исконска горчина, вири као безимене кости из плитке, на брзу руку ископане, тако смисли, и тако закопане раке.

Као да је одједном нешто важно одлучио, или се нечег таквог беше сетио, као да му напокон паде на ум, дође у памет, пошто му је однекуд било, одакле ли само, помислиће, изненада дошло у главу, и може ли однекуд осим из главе, мисли – из главе у главу, и као да је нешто коначно решио, као да најзад пресече, 'е, па доста је! – оштрим, брзим покретом, нек виде како се сече!', Скерл крену да удари руком о мермерну плочу, али пре него што је обрушени длан лупио о камену писту, брзина и оштрина опадоше, јер васпитање ће још увек, а тако ће бити и заувек, оно ће му доживотно држати огњену ћуд у јарму пристојности, он ће такво суздржавање звати чистим достојанством, потребом за племенитим ставом, непатворена је моја моћ надзора над страстима, помисли Михајло, способност коју сам стекао, помислиће, и која се стиче једино путем сопственог одуховљења – у чему и неће бити у криву, и све то доведе до меког атерирања отвореног длана, до скоро нечујног слетања на раван стола. Ипак звецнуше још недирнуте, једна уз другу сестрински приљубљене **апотекарке**, трусне вибрације заљуљаше дупле лозоваче, заталаса се и оно **М-мало**², већ одавно до врха усудо у чашу. Убрзо астални цунами запљусну обале стаклених посудица, преплави ниске насипе,

запуштене гатове, заборављене млаве и докове, потоци риве и ривијере, доконе пецароше и знатижељна зајавала, и неколико најдрскијих капи ракије и скоро пола таквог гутљаја пива изли се каменим копном стола.

Отворени се длан сусрео с површином столића попут судијског чекића са својим дрвеним јастучетом. Као да је власник длана нешто пресудио, у себи преломио. А није. Тај гест је био лажан, боље речено – празан. Мало је звецнуо, звоцнуо пред горчином овог света. Био је кап у мору те горчине. Употребљен зато што на видуку душе, на обзоријама свега онога што се души приписује – не беше решења, спаса од муке. Тада то и чинимо, кад би својим мукама лажно да судимо, тад „преламамо“ – „пресечемо“. Чешће, вероватно најчешће, лупамо руком о сто, а ређе ударимо о колена, ако нам стола нигде нема. Или о чело, углавном о своје – барем је оно за тако нешто увек ту, јер некад, авај, нема нам ни колена, и кад их има – шта су нам колена крива. И шаку некад потегнемо, песницу, немилојсрдно, као да нам то чело и не треба, као да и није наше. А толико пута, иако нам лежи наврх главе, и очима најближе – заиста и није. Не припада нам. И шта ће нам такво. И лупамо га јер нема решења, одговора, нема излаза, јер недоумица постаје тегобна, безизласност неиздржива, и ваља их тиме макар и накратко одагнати као досадну зунзару, отерати их попут комарца напасника. Приморати муке, као и мале крвопије, да промене барем висину, правац и угао напада, да свака мука нађе себи друго место на којем нас, као и они, али инсекти тек споља, и зато увек пролазно, скоро и безболно – а мука нас има и даље изнутра уједати, изнутра нас страшно, најстрашније, неуморно нас грести.

Ожеднело се, помислиће Скерл, иако се беше говорило тек у себи и само себи – ожеднело, мислиће, а онда угледа у огледалу како Ага од Зрцала посеже за пивом. Али

нећемо тако, мој Ага – каза му – треба то редом, казаће, и спушта му руку са чашом и прихвата се чашице, стакленца с ракијом, узима једно, па и друго искапљује, а тек онда чашом **М-малог**² спира – али не жестину алхола у гуши, него горчину, тако мисли, ја ћу сапрати горчину у души својој. А зна да неће. Он то сад не може. И не може овако. Љутом. Имам је спрати као каубој из свог грла преријску прашину – мисли, а неће, то зна, јер зато се длан и јесте био обрушио, иако се потом и меко, најмекше приземљио, ја сам надзорник својих страсти, помисли, епископ сам властитих порива – ја ћу спрати и сапрати, мисли, сву ону прашичину које се бејаш нагуто јашући цео целцати живот иза о^оо^оноликих говеђих задњица. А зна да неће. Зато свлачи тај грки кез с лица, мој Мишел-ага, ћутке довикује свом одразу, скидај, Ага, тај *risus sardonius* као направшену мараму којом се беху покривала уста, штитиле ноздрве. Сад би требало дисати и пити, каже, треба нам нос, требају усне, ваља пити и дисати, Аго од Зрцала. И не клибери ми се више тако злурадо, каза, јер данас то јесте и твој чемер, и твоја је ово жуч, Живот^{тије}, и твоја је, мој Живот^{тај}, опет длан меко удари о мермер, и она ти је сад изливена, и она преплављује ову Сардинију, под дланом шљап-шљапнуше барице заувек расутог алкохола, а Скерл виде како се у огледалу лецнуо Ага од Зрцала ословљаван као Живот^{тије} и Живот^{тај}. Нестаде му киселог осмеха, усне се стискају као да се желе покрити једна другом; трпићеш, отрпити, каже Скерл, јер сад ми јеси **Живот-ти-је**, а тек алијас неки **Ага**, каза му. Могло ми се, шљап-шљап, хтело ми се, Мишел-ага, казаће, мој си одраз, рече, моја си машта. Ја сам пастир, ја сам пастор, а ти и твоје речи, и твоје мисли – моје су стадо. Ја стварам, и растварам, ја напасам и музем, шишам и штројим, Ако пожелим бићеш ми и ован и овца, каза му немо, бићеш ми во, јуне или крава, и бићеш неко жгољаво, неко на смрт мршаво говече, и бићеш оних седам анорексичних мрцина, свих седам, свих свих седам, свих ...

Можда их јесам све такве сањао, сетиће се, сву ону усукану, помислиће, *Джгољаво-жгољаву* стоку, грозоту библијску – наравно, има мислити онако и онолико колико се то може звати мислима и мишљењем после испијених **n** тура пића (при чему **n** увек јесте: **n + 0, 1, 2, 3, 4... €N**; где **N** не означава, као што би многи могли брзоплето помислити, скуп природних (*naturalis*) бројева, већ **Na-плаћење-молим!-потуреN-кафаNски-рачуN**, док знак **плуса** и бројеви иза њега јесу мере за увек променљиву, растегљиву дужину конобарских прстију: **\$, DM, £, X£, XX£**), чак и да ми **бејаше било тог сна, судиће Скерл, судити онолико ваљано колико му од таквог умећа тад јесте остало – све што помислих да беше сањано, ако и јесте било сањано, тако ће просудити, и нека јесте, и нека је тако и било, али то мени нимало не би могло шљап-шљап баш нимало ми шљапш... помоћи. Никако, заиста никако, никако. . .**

. . . јер некад су, мој Животтије,
сећаш ли се тога, мој Животага,
кад овим оглоданим светом јесу ходили хипноманти.
Сећаш ли се, Животтије, тих *sfumato* векова,
тих времена маглених, тајанствених?
Небулозна столећа мантике, доба магије.
Земљом је ходио чаролијом заогрнут маг,
прамен мистерије се вуцарао за њим
као репина за лисцем,
'О, Господи, избави нас од лукаваго, од лукавог...
И ходили су мисти и ходили они манти,
сталећима ходиаху и ходијаху тисућлећима,
а чудеса су ландарала око њих,
као пешеви раскопчаног баден-мантила.
Мишљаху да је свет топло и мирно месташце,
само ако враг неки не бане,
док враг црни не дође по своје,
може се дотле бивати опуштено,
ходити спонтано,
разгаћено.

И ходили су тако и ходили,
 али ходили онда кад се тако беше и зборило,
 док се знало да ходати и ходити није исто
 и кад се најдуљи, најдаљи пут путовао *неспутаним* духом,
 а тек омањи, кратак и по нужди – овим тесним телом.
 Ходијаху и ходијаху – иако их поче као сенка пратити
 једно припросто 'одити,
 следити их као да им се за руку дохватио млађи брат,
 заостао јадан, недочуван трећу ноћ, али – брат,
 а брат је брат,
 брат је мио – каквог ума био,
 само да му је душе,
 душице братске,
 да јесте брат душеван,
 а не бездушни брат – небрат .
 Ходили су и 'одили
 пре него што у повијест дошепуцка

Пут око света, свијета, свита за 83,¹⁴... дана.
 Тад оно *неспутано* беше затрпано бедекерима,
 оно *духовно*, апартманима и аранжманима
 и резервацијама и аконтацијама,
 а свет премрежен тур-турама као неком дебелом,
 као рука дебелом паучином
 по којој се организовано премештају људске телесине
 као што се по белосветској пијаци развози
 усандучена, кантирана и флаширана колонијална роба.
 Тад су и ходити и 'одити замењени тесним, скученим 'одати,
 а убрзо, филмском брзином, ^{365dana/sec}, само још да крља,
 звана чудика и скоцац и потрч – браћу Рајт олакша у жбуњу,
 није шала – фунта мање тере^{та} по^н гла^{ви} авија^{тичара},
 смр^{ди} али *oleum ricini* би^{ће} мајка зрако^{пловна},
 и ходити има заувек бити закопано
 под овим данашњим,
 под овим новоправописаним *ту-ту* ходањем

– потомчем старог *ћу-ћу* 'одања,
 пљунут *ћуха-ћуха* деда наврндеда,
 ал' с „*х*“ протезом,
 с научно натакареном *χ*̄ протезом

Иако си оним *ћуха-ћуха*, – марке *Lupo Stephani K.* ®

па и овим *ту-ту*

па још тим *ћу-ћу*,

– отишао далеко и предалеко,

ипак је на видикy памћења још увек то доба

кад се светом беше и бејаше ходило.

Памте се дани, памте се године временских путовања.

Бејасмо загрижени тајм-тротери.

Путовали смо кроз пределе далеких векова,

годину би дана путовали, а прешли столећа,

и тисућлеће цело целцато за цигло месец,

а за недељу – и миленијуме и миријаде.

Лутали смо пространствима Вулгате и Септуагинте,

Апокрифије и Гностикије,

и базали оним још удаљенијим ,

у сметовима времена изгубљеним крајевима.

До неких је требало прећи, попут Марка Пола,

прегазити пустиње медијевалне,

и горе високе, горде као готске катедрале,

и стићи тамо где беху столовали

митски краљеви маглене Херодотије,

и завађени, као Шваба ситничави кнежеви Тукидидије,

и попут жабара резглаголани конзули од Полибије,

и неумољиви, крвожедни,

налик гвозденом Прусу,

или темељно похлепном Англу

и таквом Сасу

– железни цезари Тацитије.

Бејаху била таква времена,

и ја сам био у тим временима,

ја сам их све посетио,

као што други посећују сајам,

велесајам, лунапарк и аквапарк.
 Једном беше било временā
 кад је овим светом ходио хипномант
 и орнитомант и ходио је хиромант.
 Али не као у некој досетки, мој Животага:
 као у вицу где има неки један један
 и још један други
 и има тај трећи,
 и онда, кад један пређе све, буде много весело,
 поготову оном који на време полуди,
 ко рано рани, два-три смеха зграби.
 Него то беху прави маги, мој Животтије,
 они халдејски, истински,
 речи су изливали из себе као вулкани лаву
 из земљине утробе.
 Ни налик овим 'одајућим страшилима,
 данашњим хохштаплерима и шарлатанима,
 пластифицираним мамипарама за сујеверне бабе
 и бирачко тело.
 Баке и бакице извините, а-тело-кô-тело,
 меснато и беснато
 – то све трпи, и садо и мазо, и у чмар и у главу.
 Зато све и врви од разроких ловаца на збабљене душе
 и на свест препарирану налик крепаној мачки.
 Та се мишева више неће наловити,
 у духу људи угнездили се глодари и штеточине
 као хорде пацова у отпадним канализацијама.
 Обале људског постојања запоселе су банде
 слаткоречивих рибара
 који пецају умове загушене празноверјем
 и надевене демокра-кратуром
 као ћурка бареном ротквом.
 Старо умеће хипномантије,
 сећаш ли се, Животтије,
 подизало је и рушило царства,

и кројило судбине људи.
 И малих и великих.
 У сваком смислу великих,
 и у сваком смислу малих.
 По њиховом толковању снова,
 по тумачењу сневаног
 – кидала се,
 од једне једине речи,
 али оштре и убојите,
 покидала би се,
 попут рибарске мреже у узбурканом мору,
 нечија животна нит.
 Распарало би се и трајање читавог рода.
 Била су сатрта племена.
 Затомљени цели народи.
 Али некад, на спасоносној обали прореченог,
 та нит би се продужавала,
 трајање се ојачавало као мрежа у заклону луке.
 Крпило се распарано,
 покидано везивало,
 ваљало је доказати себи,
 и показати другима,
 каква се језива олуја доживела.
 Али – ето, видите, и преживела.
 Ето ме, има ме,
 још ме има ...

Некада би то тако описао само песник, неко склон сликовитијем изражавању од оног којим се обично служи сваки људски језик, а данас већ и свет који ближе одређујемо као прост (*simplus*) или обичан (*vulgaris*). Ово су времена кад и житељи глобалног села поседују довољан лексички иметак, имају и тако-како стечену вербалну навику (јер и најмудрије мисли човечанства, налик несрећницима које беху водили на јавна погубљења [увек из повода који одвајкада беху, јесу и

биће распети између ваљаног и спорног {где обе те стране подржава, заступа и брани мноштво добро утемељених разлога **за** и **против**, *pro et contra* смртне казне (од којих сваки разлог и сам јесте расцепљен, сваки ту стоји растегнут, нетегнут између релативне **правде** и апсолутног **гнева** [остајући вечно заглављен, као уклештен између равнодушних **законā** {срачунато слепих до безосећајне **објективности**, по којој би да суде сваком **једнако**, свима равноправно} и разјарених **осветника** {напрасно заслепљених безобзирном **субјективношћу** по којој су од Адама, змије и Еве, до детета у колевци – **сви** подједнако криви (сви су они исти, исте су то гује, све се то мора у главу)}}], налик онима с ужетом о врату или с отпараном крагном, да тканина не омета секиру, слично неком извођеном пред масу, пред гомилу, која се једнаким повицима има згражавати и ликовати док „осуђеник у ропцу[♯]/грчи се о[♯] конопцу“, или му челично сечиво фијуче, „фијуче, хују[♯], ка голој[♯] шији[♯] зују“, **тако** и најумније максиме и најпоучније сентенције, бивајући јавно приказане као одресци на касапском пању, [пружене сваком на услугу попут светла фењера окаченог о катранисан улични стуб, бивајући до огољености изложене свачијем погледу, остављене надхват гомиле да буду мноштву „на извол’те“ слично бестидној девојчури и бесрамном развратнику, обешене пред светином налик звонима на црквеном торњу] претворе се у беживотне, свуда извешане фразе, у балсамоване речи, шупљозвучне и трајно моловане попут кућних нумера, постају обезглављене флоскуле налик голим стабљикама биљака којима заувек откинуше цветиће), па зато чак и гг. *Simplus & Vulgaris* могу **то** Скерлово стање, ово у којем и због којег, допола се брчкајући у шали, али другом половином чврсто стојећи у сасвим сувој збиљи, управо велича пророчке вештине, и то у двојцу с Агом, у двојцу осталом без кормилара, никог за кромом тог времеплова где се управо идеализују старовековна умећа гатања, где се са наклоношћу помињу магичне празноверице античких звездочатаца, где се призива сећање на мисте и манте, и то с патосом из којег се, налик оној авети из протрљане лампе, јасно извија жал за прохујалим, диже се густ, попут дима пароброда густ прамен сете – и све би **то** госн *Прост & Обичан*, госн сусељани глобални, комше мундијалне, само да знају завирити у душу оног који себе виртуелног управо именује својим Живот^Тијем, само кад би умели разабрати

унутрашњи дијалог који се води иза затворених уста, иза усана које се спорадично трзају, отворе, стисну, али ни словце вани не пропусте, а унутра, већ сатима, само гутљаје алкохола, разблаженог у различитим и за то прописаним (од 4,5 за **М-мало**²), правилником одређеним постоцима (до 45% за ферментисану и фракционо дестилисану **чељад** винове лозе), такви људи би то могли назвати, а кад нешто могу, онда то ~~такви~~ људи најчешће и чине, може им се, може нам се, можемо, па онда што да не, Хирошимо, љубави моја, дакле – несумњиво ће све **то** назвати: *бекством-од-стварности*.

Лаже-бре-самог-себе, тако то стање тумаче поменуте госе, гг. *Simplus & Vulgaris*. Цедећи речи кроз зубе и заузевши чучећи положај међу јединородним чучавцима који дангубе у неугледном запећку града цевчећи јефтин алкохол – толкују живот некима још једноставнијим од себе. Јер тога увек има, и једноставном се нађе једноставно једноставан & простом просто прост (*simplus simplicis, бре, et vulgo vulgaris, мбре*). *Неће-тај-бре-да-погледа-ствар-кô-човек*, кажу јединородним чучавцима, али полако се придижу из жабљег става. А речи цеде ли, цеде, попут мокрих кап-кап чарапа које ваља, на другој обали баре, кад се већ угазило, што пре обути, јер гацало се, озебло се. Сасвим се дигоше, попут чапље над пуноглавцима. И даље се до колена стоји у **муљу**, али перспектива је ипак како-такоптичија. Зато сад заузимају бандерашку позу, трон прекаљених фразера, *не'-да-гледа-истини-бре-у-очи*. *Неће-бре-на-неће* кап-кап *да-се-суочи-с-истином-нос-у-нос*, тако беху цедили, а онда почеше са бандерашких висина пљуцкати речи као семенке грозда винске сорте. А такве, баш винске, племените, најплеменитије – увек и јесу пуне семена. Као шипак, *rosa canina*, ружа псећа. Зато се речи, крај овлажених чаша и чашица, врло лако лану и лају-лају, управо тако пљуц-пљуцну иза гутљајчића вина, и потом пљуц-пљуц-пљуц изрони, извири нацврцкана, излајана истина. Зато он то и ради, кажу свом

једноставнијем & свом простијем гг. *Simplus & Vulgaris*, јер се нахерио, није у винклу, по нечем није пљуц-пљуц читав, у њему нешто баш није пљуц-пљуц ваљано, даске му бре фале, а у тинтари има неке пљуц-пљуц бубе у глави. *Јербо му то ондак к'о значи да му све то канда ипак јопе бива по својој вољи?* Јесте браћо, јесте, по његовој, намерно је он такав. Намерно. 'Оће му се па наврће воду на своју воденицу, а 'вамо се прави се Тоша Т. Блесић. Бајаги кô није он кобајаги одавде-одавле, ал' забадава му све то, браћо, кад видимо да је кô ветропир је то бре пљуц-пљуц један препреден. *Баш и јес 'вала,* јест, браћо, права је то бре она је лукава је врдалама. И пожале гг. *Simplus & Vulgaris* ('Е, мајка му стара, баш грдна штета!), жале што више нема тргова са старим добрим вешалима. *Вала би, матере ми, баш ваљô један,* греде, куке и све како треба. Ил' да је как'и баш кô фино сређен платон, и то им пада на какву-такву памет, нема у њима речи које би то описале, али то виде, као да им је пред очима, виде један високом куполом засвођен плато, околу су трибине, галерије, стајалишта за фукару и VIP седишта. У средини поплочане заравни језиво се блиста нека промућурно смишљена главосечна направа. Или, ако ништа друго, да им је макар обичног, најобичнијег, али пошироког, на све стране отвореног раскршћа с приручним ломачиштем. И онда би могао Т., Тоше, Блесић, јавно, у први пазарни дан по светој недељи, а пре почетка часног поста, за бадава забављати силан народ. *Јес 'вала, а што ти цабе и богу је боље драго.* Јер Тоша Тошин јесте подлац ниједан. И све то ондак бива њему по вољи. Сам 'оће Тошин да је такав Тоша. 'Оће Тоша Блесић да се прави како је главом тај неки бог отац и она батина. Онај буца који је прво себи браду створио. И који увек прво своју браду и рашчешља и отреби, гад ниједан. Ал', браћо драга, ако нема вешала и главосек маши-

не, имамо руку и ногу, ил' мотку, ако који не' да прља руке Тошом, Тоше, Блесићем. *Ја ћу га вала боље овако шаком по оној тиверци.*

'*O, sancta simplicitas!* – давно, 6. јула 1415. А.Д. управо с једне тек запламсале ломаче, овако беше завапљено, а вековима касније, опонашајући Скерлов манир препарирања сентенција, и ми ћемо додати: *et sanctum vulgus*. Дакле – '*О, света протото и света светино!* Овде употребљени придев *sanctus*, како у изворном делу тако и у новокомпонованом додатку, циља на своја старија значења која су придевана неком *чедном*, нечем *врлом* и *чистом*. Према томе, казали би да најдревнијим својим значењем придев беше указивао и на оно што је **ван** сваке оправдане, здраве, нормалне, утемељене, засноване и било какве још све да постоје разумне сумње – **невино**. То значи да најстарије значење придева *sanctus* беше некад свима казивало како извесни **тај-та-то** по нечему **није вин, -а, -о**. И заиста **није, -е, -е**. Нити је он **вин** по личном простаклуку, нити по нечем таквом јесте **крива** увек таква светица, већ, сократовски речено, сваки прост по себи, по свом убогом духу, или просто, а можда и простачки казано: *по оскудном мозгу* – они доживотно бивају невини за сваки свој чин, за сваки, па и најгнуснији поступак. Јер њихов ум, оно једино по чему можемо судити и пресудити човеку, никад им се не уплиће у поступке, чак ни у мисли, од рођења до смрти остаје им девичански невин, бива *virgo intacta* налик мушком руком недирнутој баба-девојци или монахињи оцвале женствености, на живо и доживотно закопане у манастиру. Слагали се или не, било у потпуности или тек делимично са Сократовим учењем по којем једино незнање јесте узрок сваког људског зла, те злочинац и не зна да је починио или чини зло – али некад, то би свако склон умовању лако могао признати – заиста је тешко побити

тврдњу да бројна чеда, попут зечице плодне **глупости**, као што су очигледна **глупавост** (стање) и брат јој **глупанлук** (чин), некако сами по себи оправдавају своје власнике. Слично оном што може оправдати и господара уједљивог кера кад нечијом, макар у тој прилици невином задњицом, пас омасти зубе. За оправдање је нужно да газда на своје двери, и на време, дакле, претходно, пре омашћења пасозубала, окачи видљиво упозорење: **ОШТАРИ!** Тада, што су **глупост** и **простраклук** већи и безобзирнији, и што је бесомучнија **ОШТРИНА** кера (Па шта ако је фарба свежа? То сад кô видите, а нисте видели тоолику цукелу? Теле, бре! Скоро и јуне! Мора да сте га сами изазивали? А-а? Чикали га, задевали, а сад би да се мало тужакате. А ја да пишем пријаву? Ја да се рођеном комши цаба замерам? Видите полицајца па мислите да је веверица?) утолико имају више моћи да ослободе и најбучнијег простака и најдрчнију незналицу, и све бенасто, блесаво и крволочно. Ако их и не ослободе баш потпуне кривице за насиље које починише у било ком облику и степену, а они их могу и хоће успешно одбранили од умишљаја. Ишчепркаће им са бесловесног дна душице сужену свест, неурачунљивост, заслепљењост афектима, а и све друге олакшавајуће околности уобичајеног анималног стања. Ископати их као помињано псето закопане коске када га газда буде казнио вишедневном глађу због неприлике у коју доведе свог власника због непрописног омашћења зубала невином задњицом. Тиме **глупост** омогућава да гг. *Simplus & Vulgaris*, уколико и јесу непорциви виновници неког злодела, ...јер дана **тог-и-тог**, у видно алкохолисаном стању, а ни на који начин изавани од стране оштећеног **Т.Т.Б.-а**, на месту **том-и-том**, физички насрнуше на истог, а на исто, и у истом стању, подговорише и друге, те се осуђују... — ипак могу добити благу, блажу, најблажу или тек условну казну, уз меру обавезног похађања кратког\$, краћег\$\$, најкраћег\$\$\$ не-може-краћег\$\$\$\$ за неког све може преваспитавајућег курса. Често **глупост** успева, али уколико је заиста-заиста корпулентна (**глуп. > 200kg per mm³ cerebrum**) успева се изборити и за потпуно ослобађајућу пресуду

својих брањеника – јер они, часни суде, не бејаху чак ни слутили, појма бре судац, мајке нам своје, стварно нисмо имали, правдају се будући курсисти, њима ни на памет, часни суде, а *памет* им је ионако под оволи[?]ко велики[?]м знаком питања (појава овог знака у судници, томе се с колена на колена уче млађани адвокати, и други жутокљуни одветници и/i odvjetnici, указује да су најзад далеко бачене и успешно забачене најучинковитије људице љаза пецање љправне ослободе; трза ли нам љпараграфче, љтрза-трза.) њима на ум, часни суде, није падало, а и тај је под знаком питања, они нису ментално, часни суде, способни закључити како наводна *воља за зло*, коју су приписали г. Тоши Т. Блесићу, јесмо, подлац ниједан, *баш вала, исти је свој отац*, да такозвана „властита воља“ дотичног, као што бива и код већине људских створења, најчешће њему и не припада, већ дотичним Тошом, Тоше, Б. – као и мноштвом глобалних сусељана, изнутра и невидљиво, а чвршће и пресудније него било каквом спољашњом, и попут пендрека или кундака опипљивом принудом – владају друштвене силе. *'O, sancta simplicitas, et sanctum vulgus!* – *'O, блажени будите у својој тупости*, баш тако је то Скерл волео „преводити“ : *'O, блажени били, 'o, ви глупче, 'o, ви незнајше*, преводио је, јер нисте чули за психолошке механизме којима се појединац, често у облику усамљеног, од ближњих напуштеног људског живуљка, брани и од спољашњих и од унутрашњих друштвених омчи. О, блажени сте јер за вас *идеализација* није одраз једног прикривеног, неосвешћеног душевног стања, које у свом власнику производи искривљене судове о предмету мишљења, приписујући некој ствари, особи или појави барем потпуно савршенство, најмање све врлине, а занемарујући макар сваку ману. И зар би таквог требало – тако реторички пропитују на курсу преваспитавања гг. *Simplus-a & Vulgaris-a*, испитују их таквим трик-питањима зар би неког обузетог савршенствујушчи идеалним као грозничави болесник врућицом и бунилом

у којем га походе све *virgo intacta* матере божје, а бого му се добри, лола небесна, до зоре му се тај с ђаволом коцка у богобојажљиву душу газде Јова, и зар би онда таквог требало – 'О, *sancta simplicitas* – зар и њега на ломачицу? А они, сад су то гг.Збланут & Збланути, ћуте, не разумеју, не мрдају, само дишу као да не дишу, баш добро, мој браца, прођосмо на они суд, дођоше само због потписа, само још да ово како отуримо преко главу, да их упишу као присутне, да их „штиклирају“ као говече које се послушно вратило с паше; *још чекамо ваш одговор гг.осподо, зар би и њега на ломачицу?* А гг. ћуте као заливени. На дрвету седи дрво, 'де бре може, „контају“, шут с рогатим, овај уча ти са сваку мас' бре намазан, види кол'ко му само дебѠ цвикер. Ћуте иако их питају, јер се овде, то знају, одувек то знају, али не оним чиме се зна него знају кожом и јетром, бубрезима знају: овде се они ништа и никад се они не питају и кад их питају. Ћуте јер су чули да је ћутање злато, шути, дијете, кад год мореш, и кад не мереш – а ти шути. Тићу фрајеру, то ти бре пише и на бандеру, јер на свакој имаш ону, на плеку кѠ моловану главу од мртвака, а то значи: **утићуње кѠ утавмрње**. Ћутање је знак одобравања, шути, дијете, шути, то је повлађивање, угађање, увлачење рогова; *дакле, зар би и њега на ломачицу?* – ћутање је увек да. Да, и њега, мисле. Би ми, мисле. И ћуте. Као на плеху она насликана лобања. И надају се да ће им бити удељен макар по црвен плусић, или барем плава тачкица, све у зависности коју од метода практикује дежурни архикурсаѠија. Онај од којег очекују да њихово подилажење преваспитаѠу истакне бар кусом *скоро да и није тако лоше* похвалом, да њихову подрепашку кроткост награди макар и тромим *сад ми скоро ваљате* мигом. Као што старим вином и целоноћним блудом разгаљени деспот, редом одликује, у цик доконе зоре, одликује ордењем, како оне увек будне, подозриве чанколизе, тако и оне поспане удворице, а теби, министре мој Клемпо, ево ти два, 'ма ево ти, клемпави, и три. И гађа их највишим државним одликовањима, као што осиноно, распуштено

дете зрневљем кикирикија стреља у зоо-врту утамничене мајмуне. Није то безлено, деспот је распомамљен, пијан, а ту су оштроврхе звезде, разнокраки крстови, дебела игла и шиљати завртањ, али он их ипак све гађа и већину погађа медаљама за храброст I и II степена, колајнама отаџбинске части и орденима заслуга за народ са и без ленте.

Немогуће је без моћи просветљеног разума, без силе којом се продире у суштину појаве као рентгенским зрацима у нутрину организма, није могуће ништа више но лупкати споља о ствари, тек пипкати спољашњост као што чине гг. *Simplus & Vulgaris*, бивајући налик оном који у неком мраку куцка оклоп корњаче. Каменчина – каже један у тами обневидео, мртва је то каменчина. Међутим, зналац би лако препознао, брзо и лако, оном брзином и лакоћом које су у сразмери са стеченим знањем, увидео би да у „камену“ нешто живи. Јер зналац зна да се живо одаје топлотом, препознаје се по нечем што исијава, по нечем што зрачи, а не лупањем, не глувом јеком. Тако би и у Скерловом жалу за хипномантима препознао, наравно, у оној мери у којој жаљење заиста јесте дотакло, „озрачило“ М.М.Скерла, уколико, макар и у најмањој мери, његова сета јесте непатворена, онда би у просијавањима таквих осећања зналац лако увидео укрштање механизма *идеализације* и *регресије*. Назадовање или *регресија*, то се **зна**, јесте сваки ход **уна-траг** у односу на претходно **напред** једног кретања, чија се путања по нечем одредила као *прогресивна*, као развојна – што се такође **зна**. Кад такво кретање, путовање ка прокламованом бољитку, наиђе на препреку, кад наступи извесно осујећење, ако искрсне једна нарогушена *фрустрација* која заурла: 'Е, даље се више не може! – у великом броју случајева (читајте: *душа*) јавља се *регресија*. Да ли ће душа бити захваћена *регресијом* зависи од тога да ли је могуће извршити *агресију* ка узрочнику *фрустрације*. Како то најчешће (у 99,999 % случајева) није могуће, и то се

зна, фрустрираном при руци остаје, или тачније речено – надихват *душе* му је, између којечега осталог и *регресија*. А многи за њом заиста и посежу (98,888 %). Ни часа се не задржавајући на месту где их је сколала *фрустрација*, и не покушавши се њој одупрети, одолети јој, надмудрити је, сместа теже назаду. Крећу се уназад, попут бика који узмиче пред разгоропађеним и успаљеним парњаком. Врате се у ниже психичко стање попут пужа који се пред нечијом сенком повукао у кућицу.

По нама, свако модерно посезање за мистиком јесте облик *регресије*. Узгред поменимо да се епоха модерног, такође по нама, зачала тачно **1789.** године, **878** километара југоисточно од Париза, једне јулске вечери, око 7h of post meridiem, баш у трену кад је огладнели др Луиђи Галвани, *Lucrezia ! Lucrezia, mi piacerebbe mangiare, per favore!*, тек што беше домаћици Л. гласно изнео *своју жељу за јелом, молим*, случајно опазивши како се батаци мртвих жаба, љуљајући се на вечерњем поветарцу, трзају се као живи при сваком додиру с оградом од лепо кованог гвожђа на његовом балкону. Тамо их, засад недозвана Лукреција беше окачила, нанизане на танку калајисану сајлицу, обесила их о кићани бронзани рукохват, не би ли се мало оцедили пре пржења на јакој ватри, 5-7 min, сервирати врело, посољено и пошкропљено капима лимуна, уз добро охлађен божоле. Модерна *регресија* на мистицизам, *Lukrezia! Lukrezia! Questo è poco cotto!* – управо тако, могли би се овде потпуно сложити са др Галванијем – модерни мистицизам заиста личи на нешто *недокувано (poco cotto)*, односно, *недопржено* – као и његови батачићи, односно, његова вечера од истих. Личи на оно што је заостало у неком процесу, застало на узбрдици па почело клизити уназад, јер налазимо да таква *регресија* по својој природи јесте истоветна изненадном повратку фрустрираног детета на неку претходну фазу свог развоја. Таман (турц. = сасвим, потпуно, управо; а не > мрк, браон или браун, герм.), таман га научише

да управља пражњењем својих црева и бешике, а опет му гаће, пих, пуне, рекла сам ти, идијоте блесави, да се више не дерњаш баш тол'ко на малог, опет се морају стављати пелене, поново се извлачи испод кревета одавно одложен, већ прашњав, а мало као да је већ и напукао нокшир.

Све је то Скерлу познато, и зато, са сетом се загледавши у лимену, плаво емајлирану посуду на којој се проводише, пре него што је наступила ера пластике, блажени сати најбезбрижнијег и најтупавијег детињства, једно без другог не иде, све то Михајло зна, и зато, враћајући ту давно ишчезлу хипномантску ношу под исто тако давно нестали креветац, има казати, себи ће казати, да чак ако и јесте сањао, помислиће – па, чак и да јесам оно сањао, сву ону усукану, д/жгољаво-цгољаву говедину, ако сам у том сну и јахао за њом, као један *cowboy*, као један US-мудоња нашминкани, или као један одрпани мексички вакеро (*vaqueros*) или какав пргав, кавгама склон аргентински гаучо (*gaucho*), таквом је нож, сетиће се, стално при руци, баш тако сведочи велемни *J.L.Borges*, један гаучо увек, тако он пише у својој *Historia Universal de la Infamia*, носи бодеж у чизми, или бар бритву на ланчету што ландара преко руба саре, а неупућени у *општу историју беишашћа*, наивчине, празноглавци, слепи код очију, помисле да звецкају мамузе, па се јуначе налик жапцу на наковњу, па ипак и они, ти дрчни, на ножу лаки гаучоси, такође једу прашину што се диже за крављим реповима, и ништа, помисли, то ми ништа не би могло помоћи да изменим ову говедарску судбину, да се не нагутам чега се јесам и чега се тек имам нагутати.

Не би ми то помогло јер је чика Зиги С.Фројд, има томе скоро и цео век, рачуна Скерл, јесте, ево, десета деценија откуцава како је онај, кога ће нацисти поштедети хоמוцида у име геноцида, да би га препродали као живоуловљеног капиталца, баш је он, на самом прагу овог столећа, извршио свеопшти хипноцид. Претворио је живо људско

сневање, оно што од искона беше, казано језиком трговца, – најквалитетнији, а по говору занатлија – најзахвалнији материјал за сва прорицања, урицања и гатања, оно што је вековима наговештавало будућа бивања, и што је могло преусмерити нечији усуд, савити га, искривити или исправити, као што се метална шипка увија и одвија на огњу, све оне у оностраним темељене слутње и на њима засниване наде, очекивања, ишчекивања, набраја Скерл, све је то чика Зиги лепо претворио у сувопаран оострани сан. У један нестваран, чудесан, али ипак тек измаштан продукт људске психе, који настаје насумице, искрсне у души као један симболичан, фантастичним извитоперен запис већ доживљеног, нечег одавно преживљеног, а непрежаљеног, јер другачије, сасвим и сасвим другачије, то непрежаљено беше жељено. Снове 20. века, и снове свих будућих векова, ма како те векове буду бројали, тако Скерл мисли, и ма ко их буде набрајао и разбрајао, чика Зиги Фројд је коначно претворио, Скерлов кажипрст шљап-шљап мрљави просуто пиво, размазује га по мермерној површини, све их је преобратио *Onkel Sigmund* у мутну шкработину прохујалог, у несвесну жврљотину потиснутих жеља. Ево где претвара, рече Животаги, мрља на столу попримила је облик жапца, разазнаје се набрекла гуша и пар предњих ножица, а позади они славни, раскречени батаци, ево, види, и мој сан претвара, и претвори га, види, тек у један замрли кркет. У неку већ бледу прогоретину, у окрњен печат прошлог, у један жиг који ми остаде на души као богињав ожиљак на лицу. Сан је сада, мој Животтије, сад и заувек, само оно што се већ збило, каза ћутке, а кажипрст неуморно дотиче мрљу, примакну јој, приљуби оне батаке, издужи жапцу тело, **и видје да је добро**. Сан је оно што је минуло, каже Аги од Зрцала, а доле, на столу, надувена гуша постаје брада, жабац је сад човечуљак, сан је само шупаљ отисак оног што бејаше и бејаше било, мој Животтај, било а остало у души незатомљено, и што тако, као једна никад утољена

жудња, или као нека неугасива стрепња, или као слепа безнадежна страст – одређује тек човеково садашње, само ово хучеће, једино ово текуће, ово нестално, ово бескорисно, ово неуротично и психотично сада. Кажипрст почива на рубу мрље попут бродоломника на обали, као да је дан седми и одмара се творац, јер збила се чудесна пивска метаморфоза водоземца у човека, преобразио се жабац макар и у овог испарљивог кепеца, у небулозног алхемичарског хомункула. Због чика Зигија тајанствени је пророк постао стерилни аналитичар, помислиће Скерл, звездочатац је заувек оборио поглед, залуд му се вековима и вековима „у очима, од звезда, накупљаху жуте^(лепше је било злаћане) ранице.“ И сад, налик убогом обескриљеном ноју, чепрка по дну душе, тако помисли, као археолог по гробним јамама неолита и ходницима палеолитских пећина. Од крхотина склапа давно сломљен врч, а од разбацаних пршљенова кичму која се више, мисли, неће се та више усправити. Зато, чак и да јесам сањао, немо казује Скерл, ништа ми то не би могло помоћи.

И не би.

Али не зато што више нема хипногог̃а. Уосталом и од педагог̃а се задржало тек име. У античкој Атини учитељи су звани дидаскалима, а педагогом су називали роба који је дечака водио пешице у школу или на вежбалиште, у гимназијум, и после окончане наставе и марљиво одвежбане гимнастике – исто га тако враћао кући, пешице, ногома, стопалима – Латини би рекли педалама, *pedalis, pedes*, или слично. Док од психагог̃а, водич̃а душе, иако би данас било згодно тако називати капетане прекоокеанских бродова и путничких авиона – од психагог̃а није остало ни имена ни спомена, осим ако у ово друго не урачунамо то што је својевремено живи Данте у мртвом Вергилију нашао себи једног психагога, нашао га на хартији да му буде вођа пута кроз папирнате паклове и чистилишта, све до врата таквих рајева.

И не би му сневање заиста ништа помогло, али не због тога што је др Сигмунд Фројд извршио оно што Скерл означава изразом јаким као препеченица коју гута – тотални хипноцид, мислећи тиме да му је „онкел Зиги“ претворио један профетски феномен у медицински, описао га научном методом као психијатријски симптом, већ зато што, налик локомотиви, чија се полазна тромост кад-тад незауостављиво захукта, покренула се исто тако инертна, али неупоредиво масивнија машинерија, она друштвена. Хукће тај stroj, пурња социјални механизам, клапаарају вагони, неповратно убрзавају, **НЕ НАГИЊИ СЕ ВАН** *Johan Sebastijan, Карте на преглед, молим!* – и нема чуда које би сад зауставило то устројство. Уосталом, више и није време чуда, лажу који тако кажу, крај је XX века, електронског, атомског, неонског, гулагерског и концлагерског, и нема тог чуда које би могло спречити да се на затеченог Скерла не сручи, ако се мора сручити, пуна недеља уклетих дана, седам злосрећних дана, густо низаних, попут рибица уловљених на врбов прут, ређаних и поређаних у грозну седмицу, у зли тједан дуг као седам гладних библијских година. Скерл управо гута једну такву рибицу, живу је гута, гута један такав клети дан који га је довео пред понор никад досад искушаних дубина самоће, дан који га је, тако мисли, тим застрашујућим безданом сасвим прогутао, прогутао је као удав целог Ми.Ми.Скерла остављајући га таквој ноћи да га клета вари као онај кит непослушног Јону, препушта га овој ноћи која се напољу, ван ове стерилне ропотарнице, зачала тачно у 17 часова и 17 минута по зимском рачунању средњоевропског времена.

Видиш, оде нам воз – обрати се Михајлу његов Животага, отклопара нама овај влак, а он диже поглед и види свој одраз како гледа кроз њега, као да би хтео, у некој нестварној даљини иза Скерлових леђа, испратити нестајење црвеног светла на „крми“ последњег вагона, испратити те

рудеће тачкице које се смањују и смањују до ишчезнућа на хоризонту Михајловог залеђа, гасе се попут одлуталих свитаца, које ће њихова маленост и неисцрпна природа даљине затомити у поноћној тами замуклих ливада. И онда се у дубоком, у глувом мраку тог залеђа чују још само зри-кавци док лупкају кашичицом о порцуланске зидове шо-љница и неки цврчак срче своју заслађену кофеинску доко-лицу, сркуће је кроз прегибљиву цевчицу од поливинил хлорида.

Ову цевку и даље зову *сламчицом*, помисли Скерл, деминутивом именице *сламка*, а која је и сама настала, се-ћа се, истим језичким процесом од градивне именице *сла-ма*. Праву *сламу*, ниједан од ових који сркућу, па можда нико ни од њихових родитеља, тако помишља, никада није ни видео, а камоли опипао, а поготово не кроз њу нешто сркао. Нити је, највероватније, икада има видети и дотаћи, тако им Скерл прориче, нити ће кроз њу ишта посркати у свом животу, нити ће сазнати зашто, како и од чега *слама* настаје, нити шта би с њом, и од ње, од мртве травуљине. Сад је сваком на сметњи, помишља, као престарели пре-дак, постаде бескорисна *биомаса*, ствар за кремацију.

А некад су од *сламе* кућама садевани ваљани крово-ви под којима се рађаху и умираху себарска поколења и поколења, нараштаји оних који су вековима, бескорисним живуцкањем, млатили празну и развлачили *сламу* алај-бе-гову, тако суди Скерл пренебрегнувши принцип прогресивног преласка *квантитета* природних појава у *квалитет* и обратно; развлачили су, мисли, суву *сламу* над собом, и арчили као потпалу *ону* најсувљу од које им у потлеуши-цама беше надевана постеља, сећа се, убоги одар на којем су долазили и одлазили с овог света. Брзо, исувише брзо, тако они мишљуцкаху, мисли, то мишљуцкаше људска ег-зистецијална *слама*, минемо, вајкаше се, авај, проминемо као у трену трена. Као у оном једном једином тренутку у

којем и плане и гори и сагори она сува, ова најсувља *слама*, тако мишљуцкаху, мисли Скерл, јер живот је трептај, помишља, једини прогрес је смена годишњих доба, *quattro stagione*, вечни круг у којем је свако живљење слама, и њихово љуцко жиће је *кô* слама, тако мислуцкаху, трептај смо и слама, сламина су слама, помишља, празно празног. Тога некако беху свесни сви икад закмечали на сламарицама, помисли, сви они упокојени под кровом сламњача, то им бејаше знано по себи, од давнине им је то некако било у тиквама и тинтарама, попут неба које се од искона пружа над таквим и свим другим главама.

Слама смо сламина – то су знали, мисли Скерл, мада то знање беше било у њима као неизговорено, као непомишљено и непромишљено, али у сваком беше тог непосредног увида, у свима и од давнина као да беше укапана кап бесконачја по којој се као на контрастној позадини јасно разазнавало трајно од пролазног, вечно од кварљивог – и све то беше давно, много пре него што се то старо, добро *очигледно* преобукло у стајаће одело, у ово празнично, „скоцкало се“ – што каже Пјер, нацифрало се у ову гиздавицу, у свима допадљиву *интуицију*. И беше било и било и било тог знања у њима све док се она клета Кумова Слама није претворила у галаксију *ГАЛАΞΙΑΣ*, док се изненада није преобразила у *неонским и аргонским и криптонским* светлима замрачен Млечни Пут, у калдрму васељенску на којој је њихово урбаноидно потомче, житељ људињака, тако суди Скерл, губећи зрно по зрно вечности као бисер је покиданог ђердана, лишавајући се бесконачја сопственог ума, потпуно је сметнуло своју сламнату пролазност.

Набујала чулност, помисли, ова незауостављива, некротива бујица сокоћала помоћу којих се удовољава страстима, полуодевеним и разодевеним жудњицама тела, нагонима организма и дрхтајима органа и лучењима органела, набраја Скерл, све те скаламерије што верно, до гроба,

служе деспотији плотских порива, који се у људском мно-
же брзином најопакијих вируса, та провала предмета и
твари, стројева, апарата и препарата, сасвим је преплавил
њихову сламнату, нејаку свест – тако суди – вирови меха-
низације и машинизације потопише им исконско поимање
несталности, тако суди и пресуђује, и замутише им увид у
коначну пропадљивост свега стварног, у неминовну расто-
чивост сваке ствари и сваког створа, тако им Скерл пресу-
ди у себи, безгласно али неопозиво, јер њима не вреди го-
ворити, мисли, јер они протратише свој вечни ум као дра-
гоцен ковчег који је спао с кола, истом безгласношћу об-
разлаже своју нему пресуду, јер њивот беше понесен у хит-
њи, каже, брзоплето стављен, овлаш причвршћен, нахерен,
паду склон, ћутке то описује, и сад је заувек изгубљен у
труцкању људског постојања по неравним колотечинама
егзистенцијалних цада.

И онда, кроз телескоп своје параболе угледа Скерл
један изровашен, рупичаст, швајцарском сиру налик, Друм
Млечни, тако каже. Види, види, каже, ту је и Млијечна Це-
ста, ето га, каже, и грбав Млични Страдун, ето, на таквим
се богазама клати и отпадне ум житељу људињака, а он
разумљен конта – бубрег је то, бубац леви, лијеви, леви
ливи – конта, имам ја и други, шта ће ми леви, левак, ље-
вак, паметује безумник, а ум отпаде као презрела крушка,
паде право пред свињску њушку, не-мож' грок-грок боље,
intellectus ante грок-грок *porcos*. Не-мож' боље, и не може
горе – зависи да ли си свиња или јеси оно пред њу бачено,
одбачено, немо казује Скерл и гледа, зури кроз сочиво сво-
је параболе, фокусира се, докле би се тим далековозним
компарацијама могло још добацити, куда ли се све може
стићи – *Via Lattea*, **Молочый Путь**, *Milky Way*, **Milchstraße**,
La Voie Lactée ... – Ама, чујеш ли ти? Чујеш ли?! Гле, оде
нам воз !! – прекиде га Ага – Сви нас они оставише, каже
му, оставише нас.

Мене! – исправља га јетко Скерл заривајући се погледом у раздешене Агине зенице, које доконо блуде по ливадама све гласнијих цврчака – оставише мене, Животтије, мене, јер *нас* и не постоји. *Ми* је велика измишљотина. Прво лице множине је древно замлаћивање, мој Животага. *Ми* је исконска лажа. Лагарија за коју сви знају. А сви о тој лажи ћуте. Као да није лаж. Или као да они то не знају, мисли Скерл, праве се као да то *ми* није лажов, да одвајкада није лажовчина, тако помишља, као да се нису освечили како је *ми* прастари превртљивац, нџсмо очију нам твојих, то мисли, као да нису искусили и видели како се у многим од тих *ми*-обмана окупљају људи и народ сабира само зато да би, баш као под куполама храмова, помисли, да би понизно клечали пред својим беживотним *ми*-идолима, тако мисли, то помишља и самим чином мишљења све то, хоће-неће, саопштава Аги, гомилају се, каже му једним горким тоном, роје се у прва лица множине, и у све косе падежне облике, у свако могуће *нас*, и свако замисливо *нама* и *нам*, окупљају се, каже чемерно, како би, ужасавајући се и спасавајући се од себе, од самих себе, мој Ага, молили за помоћ своје лажљиво *ми*, они кажу – *ми наше*, кажу – *ми нас*, а увек мисле на једно *ми* отелотворено у лепо издељано дрво и осликани зид, на *ми* оваплоћено у свети исклесани камен, на *ми* обоготворено у земаљског и/или надземаљског вођу, ту је тешко одредљива граница између *овог* и *оног* света, често и непостојећа, вођа, налик искусном кријумчару, прелази је кад год пожели, прескаче је као поточић. Час је бог који се облачи у човека као у карневалски костим, час је човек који се лако успне до бога као молер лествама до стропа који кречи. Вољени, највољенији вођа који увек и свуда носи исто име, каже Скерл, а горчина мисли, попут жучи, разли се у озлојеђеност, носи, каже јетко Аги, носи увек исто име и увек исто презиме: Тома Тервишен-Ерађа.

Слатко се смеје Ага над овим каламбуром. Смехе-хеје се и смеје, смех је нем. То је ракијама помало раздешено клиберење, али слатко, најслађе. И одвија се у најдубљој дубини огледала, па ипак Скерл поклапа длановима уши. Слатко и горко – то не иде, грко просуђује, не, то не пије... – хтеде помислити „воду“, али однекуд у памћење, уместо непомишљене, недомишљене, у олупаном фразеолошком лончићу прокуване, прекуване воде, или можда баш по њој, можда корачајући по њој одсутној као чудотворац, можда бродећи по општој одсутности као по дебелом мору, искрсну, доплови лик владике Рада, и на зиду сећања, погледом оштрим попут јатагана, исписа: *Најлакше се пију*. Владика, намрштен, као да пише рецепт озбиљно оболелом додаје – *Смијешани!* Ућута Скерл у себи. Ћути и поклапа длановима уши, и затвара очи, и стиска усне, чак на трен престаје дисати. Све је замандаљено као што су некад у сумрак закључаване улазне капије на зидинама града. Забравио се Скерл као од непријатеља опкољена кула, и не дише, као да не жели да му ишта више уђе у главу или из главе изађе, чак ни Ага више да му не вирне у мисао. Нећеш више, па макар и умро, мисли и не дише, живети се и не мора, мисли. А мислити се мора.

На целој овој планети
ја сам једини
који има смелости мислити до краја.
До КРАЈА! Ја имам смелости, само ја,
јер ја смем овом свету казати да МИ јесте празноверица.
МИ је сујеверје под којим се крију кукавни људоиди
као пилићи под пазухом квочке.
Кад на тлу угледају оштрокљуну сенку орла,
кад над њима једно недокучиво, орловско ЈА,
рашири своја крила,
тад миМИми запијуче ми-ми-пилад
и шмугне МИ-квочки под реп.

Шћућуре се сиротани у свом МИ
 као у миМИмишјој рупи,
 закопају се у шчопорену тмиМИмину одакле,
 до краја свог убогог свог века,
 имају цијукати своје јадно своје ми-ми-ми-ми...
 Ето какви су, ето и како су они мене оставили.
 Тако су ме и такви су ме,
 такви цијукавци јесу мене напустили.
 Зато што се не хтедох с њима завлачити у ту рупу,
 у њихову рупоМИмичасту рупоМИмидну рупицу.
 Ван миМИми рупице
 све је њима голо *ништа*,
 свако ван МИ рупе је гола *ништар*ија,
 која се, питај Ђавола зашто,
 вуцара се тим застрашујућим *ништавил*ом.
 За њих су ван миМИми рупичице
 само пусти простори аветињских празнина,
 и ни од чега не зазиру више ,
 ни пред чим толико не стрепе
 као од ужасних страха тих пустахија,
 од сопственог пустог ја.
 Слуте својим убогим миМИдушицама
 све муке којима их имају злостављати,
 као она Бабарога Ивицу и Марицу,
 грозоморне сабласти људских усамљотина.
 И знају, добро знају како ће им раздирати и кидати
 скврчене миМИдуше
 небројене караконцуле Осаме и језе Самоће,
 утваре Самице и фантоми Сомовања.
 А онај баук, *Horror vacui*,
 такве су им приче причали,
 ако их *Horror* затекне у глувој осами,
 у леденој самоћи
 сисаће им живот као да им чета вампира лоче крв,
 као да им зобљу зрнца црвена и бела,

и жуч им црну пију и ону зелену,
 и жуту слуз,
 и ненасит,
 и мрку ће им срж *Horror* сисати из костију,
 попиту је до последње капи и зрнциета,
 тај језиви демон – *Хорор* језиви вакуи.
 Глодаће их, сркати , посркати до дна,
 до мртвог, сувог соца,
 као што је малопре сркао,
 а вероватно још увек срче свој живот,
 онај стерилни цврчак иза Агиног левог рамена,
 иза рамена на којем ће ти једном,
 меко, тихо, попут сове,
 чучнути блага смрт,
 спустити се да би ти казала:
хајде, 'ајде, де-де, доста ти је било, маестро.
 И прозбориће то обзирно,
 дискретно,
 у пола гласа,
 као да на јавном месту треба „скокнути“ до тоалета,
 пристојно заћи у *WeCe*.
 Али сад, иза тог кобног рамена,
 управо сад и досад и одсад па до заувек ,
 исисава ли – исива, тај стерилни,
 дезинфиковани цврчак,
 кроз своју *PeVeCe* цевку
 свој безукусни ледени сурогат,
 испија исто такво постојање,
 беживотно попут расушеног,
 испуцалог талога искапљене кафе,
 давно упокојене, прохујале кафице,
 због чега и јесам остао ван њихове *миМими* рупе ,
 због безукусног, ради беживотног
 остадох у овом бескрајном *ништа*,
 остадох у свом бесконачном *ништавилу*,

зато што је њима безгранично све као мртвачка рупетина,
 а заправо је скучена рупа њихов ненасити свет,
 а мој космос је неописиво ништасто *ништа*.
Баш такво ништасто *ништа* јесте моја васељена
 у којој и сам јесам ништасто *ништа*.
 ЈА сам једно величанствено *ништа* ни у чему,
 ни у чему јесам *ништа*,
 дакле, ЈА сам једно чудесно, двоструко *ништа*,
 волшебено удуплено, двоколосално *nihil*,
 једно *Nihil & Nihil*.

Осећа, или можда *помишља*, или можда истовремено *осећа* и *помишља*, јер због природе стања у које запада, тешко је то поуздано казати, али рецимо да управо слути како га у том *ништа*, где и сам јесте *ништа*, некако има више него икад, неупоредиво више него што га икад игде беше. Сад ме има највише, мисли, мада га скоро нигде више и нема. Управо нестаје са списка прилагођених и пожељних, с листе запослених, уполсеника и запосленика, службеника, раденика и осигураника; нестаје из књиге солвентних, валидних, солидних, ситуираних; нестаје са пописа претплатника, клијената, комитената, кредитно способних и неспособних; нестаје такође, то још увек не зна да *зна*, али један у њему, неки *трећи*, тај одавно *зна* да такође нестаје из књиге венчаних, и нестаје са спискова годишњица, позивница, честитки и честитања, ружичастих бенкица и бенкица плавих. И баш сад нестаје из књиге рођених. Скерла се управо и мајка одриче, његова рођена мајка, девојачки Ићићић. Наравно, пола је то у шали, она моја луда лудица, али она друга половина с искреном зебњом цепти од неумољивих намера друштвене збиље. Одриче га се страхујући од замерки и прекора заједнице, шта има, *ку-ку* нама, рећи „свет“, одбацује га стрепећи од колективне злобе и каштиге коју нико, уколико није тотално прилагођен, ако није сваком својом длачицом уподобљен свом колективу,

не може и неће избећи док буде таквог „света“ и његовог века. Одриче га се подсвесно, ипак је то моје дете, желим му све најбоље, али..., она мисли да се само правда, да је то праведно, она каже „поштено“, није поштено према мени да **ја** због њега, јер колико од прекорних речи, она још и више, не-дђ-бог, зазире од презривог ћутања других, од оних које зове *децентним* светом, мислећи на *прилично*, на *долично*; зазире од језивог упирања прстом којим њен „простојни свет“ одбацује, слично мачки што фрктањем, гребањем и уједима одбија за сису заувек прерасло маче, одбацују *долични неког* сасвим недличног, и *сваку* недовољно достојну свог чопора. Спремна је, као и сваки људски створ, на најсрамотнију покору како би избегла и страшно од страшнијег, оно најстрашније: сатирући мук заједнице – кад оне-мели „свет“ са гађењем окреће главе од тог „уљеза“ међу њима својима, од „туђинке“ међу њима ваљаним, њима *скроз* исправним, њима *скроз* добрим и *скроз* вредним, јер они су свет *сав* пристојан, свет *сав* беспрекоран, свет *сав* *скроз* изврстан, *скроз сав* частан, *сав* честит, *скроз* чист и *сав* неокаљан, и они све то *сав* и све то *скроз* могу набити у једну једину врећу попут црноберзијанца који нагура у свој кријумчарски цак суви дуван испод злаћаног жита, могу све то нагурати у једну једину врећу по којој, сваком на увид, јесте читко исписано једно проверено и оверено: СВЕТ САВ СКРОЗ САВ НОРМАЛАН; друштво нормалних који се гаде сваког из њихове вреће испалог, сваког искошеног гада и сваке посрнуле гадне, и окрећу од њих главу као да улицом одзвања циликање меденице обешене о вратове сачувај-боже, огубаних, сачувај-нас-боже-драги, губавих губаваца, и пилулу је зато морала мајка попити, две, због њега, пре него што се поче одрицати Скерла преко свих бројева телефона које зна, хало-ало, треба ми гђа Алиби, 'бар дан, је л' то дежурни госн Алиби, јер да знате – **ја** сам му говорила, **ја** сам га опомињала, **ја** сам казала **ја**, казала сам **ја**, а **ја?**, а **ја?** – то би сви требало да чујете каква сам **ја**, таква сам **ја**, и казано му је тооолико

пута, јадна Клара, жалим је кô да ми је кћи рођена, рекла сам јој то, и њему сам рекла, казано је, али он, па знате га, али он је, сви знају какав је он, али њему је речено, али не вреди њему говорити, али он јесте он, он јесте... Он управо нестаје тако да од њега ништа више не остане, ништа неће остати у тој рупи која је њима неисцрпно све, а цео њихов многоглав, тај непребројив, згомилан свет мени јесте, помисли, тек ми-мишја рупа рупица, рупичица... , тако мисли, док нестаје да од њега не остане чак ни овај одраз у који гледа, и с којим се ћутке надговарао, нестаје, нестаће, мора нестати, морам – каже једном *трећем* у себи, ти ме разумеш, каже му, ти си мени **тритос** **ανθρωπος** , казује, ти си онај прави **чова**, ти си ми први иако си тек **трећи**, ти си ми онај Тео Т. Нехтео углављен између видљивог и невидљивог, ти све схваташ, **трећи чове**че, све, јер си мост између стварног и нестварног, све ми преко тебе прелази, свако се о тебе очеше.

Ти знаш, каже му, да морам нестати, поништити се, како би ме онда у том *ништа* било највише, да бих сав био баш то *ништа*, да бих био једно *ништа* које стоји насупрот света, насупрот свему њиховом, насупрот том цијукавом *ми-ми-ми-миии...*

Ништа сам, али ме има, казује најскровитијем себи, том **тритосу**, и сам га први пут види, обоје су Аги окренули леђа, гледај, каже му, види, *ништа* сам. *Ништа* сам, тако каже **тритосу**, **тритосу** антропосу – *ништа јесам, али јесам!* *Nihil sum, ergo sum!*

Види, тритос-е, погледај ме! Има ме!

Има ме, јер најзад ЈА за све постајем једно *ништа*.

ЈА управо постаје, мој **ανθρωπος-е**,

ЈА постаје ништасто *ништа* за овај свет,

за овај рупичасто рупоидни свет који ће,

тамо ће ми негде,

отхуктаће на непрегледну депонију ствари,

отпурњати ми као дечији возић.

Већ ми јесу пурњале и хуктале пред животом

те инфантилне композиције,
и многе су и отхуктале у неко њихово шупље све,
а овде, погледај тритос-е,
једини ван рупе,
остадах ЈА који,
остајући у свом *ништа*
и сам бивам једно чудесно *ништа*.
Nihil & Nihil sum, ergo sum,
ерго – нигде сам, али јесам,
јесам – јер сам ништа & ништа јесам,
Ништа & Ништа,
Nihil & Nihil,
Nihil & ...

И тад Скерл помисли да му се то причуло. Јер одавно јесте продисао, откад је већ спуштен мост на капији носца. Још онда кад му они згомилани ми-ми пилићи беху хорски запијукали у речима као у отвореном, откривеном живинарнику, а потом прснуше, клиснуше пред сенком орла, и прикладно се посакриваше, сходно људима, утекоше под пазух задружне квочке. Зна да се то морало. Ваља му гутати ваздух, макар и овај, издувни – али не сећа се кад су то биле откључане капије слушљивог? Кад су то клонуле и верне руке на високим дверима ушију? Спустиле се, ваљда уморне од стражарског става, па сад у град навире, као некад геаци који у пазарни дан беху догонили стоку и доносили о штаповима наглавачке обешене живе кокошке, тако му простачки и безазлено у слух ступа лупа посуђа, звецкање есцајга, шиштање апарата и звонко *Cin!-Cin!* куцкање, *Toast! Да здравствује! Prosit! Cheers! Cheers!* Нагрнуло је и сркање, мљацкање, померање столица, а за њима тих, али већ постојан и расту склон *ж^жа^аг^го^ор^р*. Врева – настала, као и све кафанске, од ћеретања, смећа и цоктања. Сву ту грају случајност изненада сабра у један синтетички шум, поклопише се звук и хук, трен и мах, и створише скоро у људски повик, тако му се учини.

Неко је, тамо негде у Агином зелеђу, двократно нешто викнуо. Чуо је тај двоструки повик који одједном, послуживши се потпуном мимикријом – мада, помисли случајна је та сличност, тако му се сад чини, случајно је тај, од хаотичног жамора смућкан усклик, и некако упарен, налик јеком умноженој обзнани разгласне станице: Vlak^{лак} -za^a-Pulu^{улу}-Rijeku^{еку}-Trst-Babilon-Atenu-Mars... – изненада, тај зов, свуда унаоколо по неонској ропотарници, сваком затеченом у акустичком домашају тог нехотичног и нестварног „звучника“, јасно и гласно, скоро и прегласно, одједном – као да беше исписана по неком спољашњем, свима видљивом зиду, тај повик, папагајски, али случајном подударношћу, то ће помислити Скерл, обзнани његову мисао:

Н и Н^их^их^ь!и^иь!

... *Nihil & Nihil*,
Нигде сам и Ништа сам,
Nihil & Nihil ...

Гђице Контингенција и Коинциденција: **Нихиь! Нихиь!** – глуме каузалност и детерминисаност – оваквим се мислима забавља Скерл. Две безбрижне, поспрдљиве госпођице, Случајност и Подударност, забрабуљиле се подругљивице, као у карневалској поворци, у оне **НО!-НО!** натмурене госпође, у строгу гђу Узроч**ност**, у круту госпа Нуж**ност**, па би хтеле, као она вашарска, за две банке, куме, насртљива врачара, све ће ти из длан истину ти кажем, хтеле би сад и оне мало „читати мисли“, изгатали моје **nihil & nihil** умовање.

Али звук се понови и тад јасно разабра да неки људски глас, тоном пригушеним, али сад потпуно јасним, заиста то узвикује – довикује једно спарено **Нихиь! Нихиь!** Осети како му се кичмом пење мала језа, хитра попут мајмунчета које се унезверено, упозорено криком папиге да му слеђа прилази јагуар, журно вере на дрво. Чини му се као да је од стакла, да је сав провидан, он је прозирна, беспомоћна теглица коју у овој стерилној ропотарници неко „скрозира“. Тај ми чита мисли, помисли Скерл ужаснут, чита их

даме су причљивије, а ~~друзеви~~ господа све разговорнија, надговарају се, надгорњавају, прегледност је смањена. Зато заслађени барјачић неког дозива и витлањем и викањем. Жели да се ка неком откотрља и његово звучно клупко, то **Нихињ-Нихињ** клубе, јер хоће нечијем увету добацити спаноносно нит Аријаднину.

Али тај неко, мисли Скерл, тај **неко** не може бити неки **Нихил!** Може ли, пита се? Не може, одговара. Постоји Нил, то је река. То сви знају, *река^дНил, река^дНил*, она коју и деца умеју римовати са „...*тамо^д живи^д кроко^ддил*“. А некад је у Русији живео бар један Нил Нилич. Био је неки Нил, син неког Нила Н. Нилича, али – **Нихил Нихилич?** – то не може, то не може, не може, не да може... – понавља налик бајалици, врачари, која би басмом да отклани урок бачен на оболелог, **нећ' да може, не' да може, нит у води нећ' да може, нит у гори не' да може, и нигди нећ' да може...** – и слуша. Слуша и чује: „**Ни-!**“; и чује: „**-хи-!**“ Тако чује, јасно чује: „**Ни-хи-!**“ А потом се повик оконча гласом одавно ишчезлим из српских говора. (Гласом несталим и у другим јужнословенским језицима, нема га ни и у оним шовинистичким надријезичким творевинама које повремено искрсавају као најезде штеточина, и покушавају се завући под језик *српски* да би одатле вирили *как си јен' узрујан кукас*, или каква *zortli 'ba bubica* испод стаменог камена, *И само дотле, до тог камена, до тог бедема – ногом ћеш ступит, можда...* – можда би „поганом“ – „ногом поганом“, ипак била прејака реч, она која може убити.) Дакле – чуло се „**Ни-!**“, чуло се „**-хи-!**“, а онда је следило једно „**Ъ!**“

Танко јер, сети се Скерл, бивши глас, заправо – полуглас, један за који кажу да беше, пре него што је израстао, дорастао до **а**, да бејаше био сличан, као и његов *дебели брат (Ъ)*, оном редукованом вокалу **ѐ** којим се муче наша деца кад почну учити речи енглеског, или неког сличног

језика, а с којим се срећу већ у првим лекцијима, у оној о неодређеном (a, an [ə, ən]) и одређеном (the [ðə]) члану, Listen to me, children, listen!, само гурните језик међу зубиће – тако, јесте, као да се желите за језичак свој угристи – тако, као да хоћете властити језик грицнути – тако је, попут једног ћевапчића, quiet, please!, јесте, сви волимо ћевапчиће, quiet, а онда повуците језик ... – **енглески!**, то је енглески језик, сину у Скерлу, разби-стрио се звук над ливадама ражагорених зрикаваца, разле-гао се над вревом попут ноћног хука сове, разбистрило се и у глави, и сад јасно чује:

Ni, here !

Ni !! Here!!

Come here!!!

То нека **Ни**, тако објашњава Аги , једна **Ни**, тумачи му разгаљен, то **она** бива дозивана на енглеском. (*Разгаљен* – јер и најмање откриће, откриће и најмањег – увек искрено обрадује човека. Испуни древну знатижељу у нама, задовољи ону исконску радозналост што је, од бића која беху биљке, разраничила, раздвојила биће које постаде прва животиња. Или, можда беше и обратно. Можда су биљке постале од неких безвољних, флегматичних животиња. Како било да било, људи у себи носе неуклоњив порив ка радозналости. Ради су знати. Тај порив, након што је открио ватру, стрелу, точак, компас, барут, менует, жигу и две Западне Индије, сам себи, у доколици, чим је свету нестало некрштених јарића, стварао је недоумице – заго-нетке и питалице. Забављао се. *Забав*а – то је некад значи-ло: сметња, препрека нечем корисном, ваљаном. С једне стране било је *бавити*, а са друге, по свему јој супротне, било је то озлоглашено, не-д'о-бог, *за-бавити*.

Јер забавити – тако бејаше, и то до недавно, увек је значило јалово трошити време, узалуд , у залудици, у оном што јесте за луду, значило је улудо губити дан, „ *А што ти је, мила кћери, јелек реаскопчан?*“ – бити згубидан: *С ким ли си се забавила, убио те дан?* Данас, кад се планетом, попут

жвакаће гуме, попут „жваке“ и „жвакерона“, шири и привилегија на доколицу, пратећи у стопу захуктало, макар и основно описмењавање, искрснуше, налик проституткама око великог градилишта или пристаништа, среброљубиви „махери“ који умешно и масовно експлоатишу људски порив ка знању. У веома различитим паковањима, има их за свачији узраст и сваку приученост, потурају милионској клијентели тобожње надметање у знању, такозвани квиз. Племенита и незатомива људска потреба за спознајом сведена је, за неколицину, на учешће и саучешће у згубиданској приредби сачињеној у форми тривијалних питалица и везвредних дашталица, у двобој привидним загонеталицама и одгонеталицама, а за милионску већину, сушта људска **радозна**ност и исконска знати**жеља**, препарирани су, попут мртве животиње, у немо, нетремично посматрање туђих гонетања, ал' је ово мозак бре, тип зна-знање. Дакле, „лепу пару“ предузимљиви махер уме зарадити на искоришћавању туђег хватања зјала. Скоро је чудесно како се може остварити обрт и на људском дембелисању, на бадависању, на плитком дисању, хркању и пуштању ветрова, на оној некад озлоглашеној крађи божјих дана, на голој забави осталој без иједне друге сврхе осим да буде убица времена, алатка хроноцида, и коју је ово доба, 'o, *tempora*, *убио те 'дан'*, морално „легализовало“, учинило је нормалном, природном, пожељном, потребном, угледном, нужном, обавезном – распростирући је планетом као и сваку другу робу, продајући под именом *show*, *show-business* и *show-time*, по свим странама глобуса, попут оне жваке и туц-муц писмености. Истим стазама, утабаним од хорди шоумена и шоуменки, угаженим од стране непребројних старлета и старова, који неисцрпно надираху и надиру налик летњим најездама инсеката, пристигле су и друге, не тек моралне, већ и дословне легализације мноштво недостојних – човека недостојних начина задовољавања разних порива и новостечених потреба, које грамзив среброљубац и безочно производи и

берићетно искориштава, роди ме ти, мајко, само срећног па ме баци на ђубре. Као што иначе такви махери умеју, у свему и по свему искористити и најмању кап људског, експлоатирати сваку ћелију човека, уновчити сваки његов дамар.)

То нека **Ни**, објашњава Михајло Аги, једна **Ни**, тумачи му разгаљен, то **она** бива дозивана на енглеском. Разгаљен је, тако мисли, јер му је „бајање“ уродило плодом, демонска сила је устукнула, устук биче пламениче, устук проклетниче, немилниче, устукнула је и магла у глави, развејала се, и звук се избистрио, постао разговетан:

Nini! Come here!

Скоро и сасвим развеселењен, макар тек на трен који накратко човеку потисне сваку муку, и најцрњу – мислима полетним, лепршавим, огрнутим хаљетком ћаскања, казује свом одразу да је та **Ни**, заправо, једна хипокористички претестерисана Ни:ни. А Нини – каже му, та Нини је само једно варваризовано Нина. Док сама „Нина“, лепрша ли, лепрша тај хаљетак на Скерловим немим речима, разгаљеност не смалаксава, „Нина“, каже, мора бити надимак од Кристина или Валентина, име од миља за Катарину или Леонтину, или за неку пету Иксину или Ипсилонину.

Модерна полуимена, мој Животџије, каже, некад тек хипокористици давани одмила, **х**-Нина и **у**-Ина, или **х**-Маша и **у**-Саша, а данас би да буду пуна имена, уматичена, крштена. Иако су тако тестерисана, кљаста и куса, казује, убогаљена и по свом значењу, и по свом звуку, и по туђој памети. Као и ово доба, каже и наопако окреће искапљену чашицу. Преврће посуду као да се жели заклонити од празнине, од клице празнине која је зевнула из сувог стакленцета. Кад они током шетње дозивају децу по парковима, то ти је познато – подсећа Агу, кад их дозивују тим ампутираним именом, и то оним гласом у чијем се звуку јасно чује тон одмерене строгости, оним у којем се чује јека

једног на пристојан начин пригушеног гнева, а који свој врхунац, ако затреба, има досегнути коришћењем и пуног имена, модулисаног дикцијом којом се неко ултимативно опомиње: **пази!** паази, иначе... – односно, боја гласа бива изабрана, забавља се Скерл, забавља и себе и Агу овом анализом – одабрана тако да у име претње или укора, циљано ствара мању или већу емотивну дистанцу између дозивача и дозиваног, доста је више било те шале, тих зафрканција, таквих измотанција, завитланција – а то је увек онда кад би разиграни Саша, каже, из било ког разлога, каже, требало да постане уштогљени, укроћени **Александар**, а слатка, мала, брбљива Маша, да се опет претвори у стармало озбиљну **Марију**, савим слично Пепељугиној метаморфози, или боље речено – реморфози, јер, након што напусти бал, неизбежним преображењем, то сви знају, има наново постати оно мусаво, потчињено девојче. Знаш – објашњава Михајло свом Животаги, то је онда кад сред дана у гласу родитеља одзвони поноћ, и кад под том јеком нестану чаролије блажене разиграности и згасну чудесни тренуци невине разузданости, а отац им околишно, или мајка, али јасно и непорециво кажу: **но-но!**, не кидај, блесане, цвеће!, не газе, глупачо, траву!, не чупај више, мамлазе један, косу те девојчице, силази с љуљашке, довољно је било, кретенко мала, идемо кући... Али где, каже Скерл, та увертира стартељске строгости, то опомињуће режање: **Са-шаа!**, **Маа!**-шо – заувек остане без пуноименог финала, каже, не заори се људски лавез над шеталиштем, над игралиштем, нити Саша постане Александар, нити Маша нека Марија. Јер Саша и јесте само то, и Маша је само таква: Са-ша, Ма-ша, Са-ша, Ма-ша, Са-ша, Ма-ша, Са-ша, Ма-ша, Са-ша, Ма-ша...

Знаш да тад, каже му немо, док се парком разлеже и разлеже то кусо, убогаљено име, често помислим како они заправо вабе свог пса, неког распомамљеног сина кујиног, или, пак, кћи кучкину, јер ови наумише да се паре с неким од за то сасвим неподобне сорте.

Али има и обрнуто, сети се Ага, има супротних случајева. Скерл спушта поглед ка изврнутој чаши, добује по данцету кажипрстом и једва приметним, милиметарским климањем главе(7mm доле↓,7mm горе↑) потврђује оно што му говори Мишел-ага. Они називују керове Марком, мој Мишо, каже Ага, а кује Милицом, па кад загалеме искрено се забринеш – где ли им је чељад? Онако спонтано, људски, осврћеш се, загледаш ка тобоганима и клацкалицама, а из жбуња изјури нека олакшана цукела.

Nomen est omen, мој Животтије, каже Скерл Аги, а кажипрст му сад мирује на оном што код сваке посуде обично јесте доле, и осећа под јагодицом прста испупчење словā којима је изливено *име* произвођача, назив стакларе, и *ознака* производа. Јесте тако, мој Мишо, одговара му Ага, само што то *име јесте ознака* за ћуд именованог. Анимализују своју децу, претварају их у распуштене двоножне маце и куце, а животиње претварају у децу, називају се њиховим мамицама и татицама. 'О, *tempora*, 'о ... , хтеде тако да завапи Ага, али му Скерл, бивајући с оне стране сваке саосећајности са житељима људињака и њиховим поступцима, пресече намеру гледајући га као да гледа њих, погледа га с неприкривеном подругљивошћу.

Зашто ли намешта уста у тај злуради кез, пита се Ага, да ли је могуће да и њега сад запљускују талашчићи порива за јефтиним, краткотрајним тријумфом над глупостима овог света?

Зато што испијање алкохолних напитака, због чега таква пића људи и научише себи справљати, одговорили би Аги, кад би нас тако виртуелан могао чути, она у сваком, па и у његовом Скерлу – подстичу неизбежну жеђ за баналним задовољствима. И зато Михајло Миша Мишел Скерл окреће главу ка другој страни огледала да с ликованњем погледа ону која ће у својим генералијама доживотно

носити доказ ономастичке непромишљености својих родитеља, осим ако не промени пол, а са њим и крштено име, или јој, и без промена пола, падне на памет да тај апмутирани надев једном претвори у реч пуног и јасног значења. Окреће главу ка левој страни огледала, Аги је то десна, и види како он, његов Животага већ увелико *гледа* у власницу надимка закрабуљеног у тобожње име.

Гледати – јер овде није ограничено на своје дословно значење, јесте еуфемизам. Ага, заправо, очима разрогаченим као да их је позајмио од сове буљине, очима исколченим као да су жабље, дакле, из обе перспективе – шарajuћи оком од горе до доле и назад – ждрака и зија, пиљи, зуре и блене, а све то ради, и све истовремено, јер крај улазних врата, поред нише у којој је некад седела Параскења, старица задужена за одржавање клозета и наплаћивање његове употребе, крај нишице с неписменим, с недореченим, али свима разумљивим натписом **ГАРДЕРОБА ОБАВЕЗНО**, поштујући ту „обавезу“, скидајући дуг црни мантил с апликацијама од блескајућих, сребрнастим концем везених арабески, које у облику танких трака беху вијугаво, попут меандра, пришивене дуж руба широке крагне, исто тако и по ободу манжетни „врећастих“ рукава као и на троструким заклопцима шест (6!) искошених џепова – стоји девојка у облику прекрасног дугоног створења. Стоји млада жена у лику богиње задужене за све лепо, за све могуће замисливе и незамисливе лепоте. Стоји с облинама истакнутим и обликованим у неописиво примамљиве мере које јемче врло успешно парење, и обећавају све оне сладострасне моменте, пријатности и умећа које себи, из тог нагона, као што се од сирове и грубе кострети планинских коза добија најмекши кашмир (*каџмира* санскрт.), све их себи јесте исплела људска врста.

У трену који није мерљив ни брзином светлости, и она је за то спора, пулољак ликовања над глупошћу света, онај који се управо мислио расцветати, нацерити од увета

до увета, нестаје с лица Михајла Скерла, и он, безгласно се мрштећи, док му се поменуте уши румене попут уштипака на врелом уљу, с напором покушава свој лик преобући у мимику прекора, у гримасу којом би одагнао непримерену Агину забленутост.

Видиш ли ову чудесну красоту, мој Мишо, гугуче Ага, погледај како пред овом исконском чаролијом која ко-зна-како залута у ову стерилисану установу, како пред овако чудотворном лепотом жене сви ваљано утемељени разлози, и они који бежаху чврсти попут Хераклових стубова о које можеш ослонити сав овај небески свод, и они сад падају као покошена трава. Ова Нина се може звати и Глуполина и Туполина и Смешнолина, али ништа не може наудити њеној привлачности, овој недодирљивој љупкости, погледај Мишо, сав дрхтим, ја сам сад један понизни Дрхтага, ја бих се сад, да то не зависи само од тебе, спустио бих се на оба колена пред непорецивом волшебношћу женске лепоте, клекао бих, и више – ничице бих се пружао пред њом, као да понизно лежем пред свеопштом дивотом жена, које нас једине, као што сунце то споља чини с нашим ограниченим и пропадљивим телом, једино нас оне изнутра могу угрејати. Раскравити нас, Мишо мој, од ове ледене студени живота, осветлити нам и најудаљеније, најмрачније видике душе, открити нам да смо топлија и боља бића но што смо мислили, да нас, у себи самима, има више но што смо и слутили. Шта би ми били, мој Мишо, без велелепне женствености ових умиљатих створења, без милих госпи и дражесних госпица, које јесу једино што повремено отапа ову бесмислом зелеђену васиону. Били би, уверава га Ага, комад тог вечитог леда, дух и душа би нам били заувек замрзнути као неки унутрашњи Артик, као онај пуст и хладан Антарктик, скоро беживотан, по њему се на -50°C гегају само они несрећни пингвини које је неки цинични зоолог још назвао *царским*. Најстрашнија

зима на планети, кљунови опадају, Мишо мој, а они зимују на отвореном. Греју, јадни, јаја на голим стопалима, све сам мужјак до мужјака, јер се женке, каже Ага, брчкају у далеким, топлим морима. Оне стварно, мој Мишо, и јесу царице, оне то и јесу – јесу и биле би, ма како да их онај фаунасти циник назове, као што ови цвочотани нису, нити ће икад бити цареви. И зато ову богињу можеш звати и Шерполином и Лонцолином, неуморан је Агин занос, али ништа не може разбити чароликост њене привлачности, Мишо мој, нити умањити, ни за длачицу срубити неописиву лепоту призора којем присуствујемо.

Уосталом, *ружа би мирисала...* – наставља Ага опијен неисцрпним димензијама женске лепоте и искапљеним турама **апотекарки**, које по димензијама, као што је речено, бежу врло исцрпљиве ($\approx 2,98$ cm), али бројем већ сасвим довољне за стање поодмакле омамљености, *ружа би мирисла и ако би је*, Мишо мој, *ружном звали*. Шта мари што јој о стабљичку, пита га Ага, као оним безвезним биљкама у расаднику, окачише картонче с натписом ***Urtica dioica*** – **коприва, жара**; шта мари? Овај баршунести пупољак има процветати очаравајућим бојама, уверава га, цветати и цветати и незаустављиво запахнути свет миомирисном красотом, овом омамљујућом веледивотом, рече Ага и сладострасно цокну језиком, а руком, пипајући, онако – као у мраку, зар се **ово** може престати гледати, зар може, пита омађијани Дрхтага, и наслепо прстима тражи чашу.

Пренеражен, немоћан као ратар што с димњака своје до крова потопљене куће, јадичује над летином коју му односи бујица, тако Скерл гледа како опчињени Ага, бленући у сексипилно девојче као Ромео у Јулијину сенку на оном измишљеном балкончићу, а у свима нама је изграђен по један такав, једно судбоносно балконче под којим, или на којем, стојимо и чекамо *своју*, и чекамо *свог* – гледа како очарани Ага посеже руком ка чашици, па не опажајући

да је преврнута устима приноси оно што се не приноси. Језик, уместо да суне у нутрину стакленцета и улови можда последњу, негде загубљену кап ракије, удари о зид данцета на којем би неко, само ако би био упућен у Брајову вештину могао прочитати: А-НАСТА-КЛАРУ-ПРЋИ. Односно, напипати ознаку за **СТАКЛАРУ ПАРАЋИН**, јер „прочитано“ беше давни, из доживљеног изненада искрсао скатолошки анаграм, којим, у једној кафанској прилици што тада беше већ увелико засута и посута ситним сатима као што се неслано посипа сољу, и то у нашем присуству, а тобоже дешифрујући натпис изливен на дну чашице, „загрејан“ пићем, подстакнут завидном маштом, до ласцивности расподјасани Петар П. бестидно је задиркивао (неки од присутних бејаху рекли: завитлава, завитлавао је – за реч маснију, мрснију није се тад још било довољно попило испод, данас већ полудеценијским кречењем закопаног Бахусовог натписа, а који у то време још увек беше свима видљиво повезивао истину са вином; док заправо, по нама, и тад и сад, јесте прикладно описивао, и много више од описа: дефинисао је меру пријатељства, био њен најпоузданији еталон; ...заљубљен у све што нева пије и шкоди, за пријатеље прогласио сам хуље, док ми звезде-псовке колена не нажуље, молићу се ...) – бесрамно је те ноћи „весели“ Петер Пјер Пјерињо П. , **СТА** **КЛАРА** **Ћ**, и сами тад и томе бејасмо били неради сведоци, „завитлавао“ је Михајла Скерла својим вулгарним анаграмисањем, што ми се бре ти, **ПРЋА** **ИНА** **Ј**, Мишелони, одма' ту љутиш, **А НА-СТА** **Ћ** шта фали мало здраве **ПР-ЋИ** мушке **СТАКЛАРА** под'ебанције...

Агу је обузео занос, мисли Михајло, налик оном у који је пао Дон Кихот у врлетима Сијера Морене чије гудуре, сећа се, искрснуше у XXV глави романа о велеумном племићу (*del ingenioso hidalgo*). Витез, толико јадног лика да то беше тугаљиво, добровољно подвргава себе безразложним љубавним испаштањима, односно, изводи своју

велику мајсторију сентименталне покоре. Сам идалго тако каже, сећа се Миша, велика је то мајсторија, брат Санчо, каже свом коњушару, пасти у љубавно лудило без икаквог и баш икавог повода. У неописиво неописивој пустахији, понесен исто тако па и више неописивом махнитошћу, ту ни Сервантесово перо није сасвим помогло – тако помисли Скерл, дозива своју „слачајшу“ драгу, ону, сећа се, по Санчовом сведочењу, потпрдљиву сељанчурку Алдонсу, мада је коњушар вероватно, помисли, намеравао рећи „поспрдљиву“, и баш њу, поспрдљиву/поптрдљиву нашао је да дозива један Витез Тугаљивог Лика, да је именује заслепљујућим даном својих најцрњих ноћи, безмерним сунцем своје мизерне среће, најјаснијом звездом водиљом његовог лутања кроз маглу најгушћих лудорија, и све томе слично – сећа се Миша, колико се већ може сетити, пола пије,⁴ „пола Шарцу даје“, присећа се како Витез од Тугаљивог Лика призива, у богазама Сијера Морене, као у врлетима једне Ђавоље Вароши, дозива ли, дозива своју дражејшу и најљубиму, користећи као устајали сируп густу барокну речитост, крупним, најкрупнијим гутљајима посркану из тананог Сааведриног пера (*речитост* коју ће, више од два века касније, [могли би ово додати Скерловим промишљањима {кад би наравно за то били у прилици}] ту глагољивост, прорачунато има опонашати извесни призетко Манталени, момачко Мантл, оцвали жиголо, некад славних зализака, или можда пре славних зулуфа, о томе се хроничари споре, превидевши по једну хомонимију и синонимију, где се на једном крају превида налази „проћелавост“, а на другом „бакенбарди“, умировљен као удворичка брачна пијавица, појављује се у морално-друштвеном муљу десете главе романа THE LIFE AND ADVENTURES OF N.NICKLEBY. Тешко је рећи зашто и по чему то судимо, али по нама, дакле, нек то буде личан, врло личан утисак, унапред прихватајући осуде за јеретичко скрнављење лика и дела *св. Мигела*, по нама Дикенсова ласкава пијавица својим користољубивим гугутањем: *радованлуку*

срца мог, усхитицо душе моје, о чудесна иконо мојих чула – макар за брк, и свакако тек на трен, али у том делићу Дикенсовог писанија о Николасу Никлбију, у тој белетристичкој честици, надмашује безазлено надахнуће Сервантсовог безумног идалга: *драгуљу жића мог, тако цвркуће Манталини, не бих ти скрхао срцуленце ни за 20 000 хемисфера настањених малецно патуљастим балеринама [sic!* – видети у: Архидадаистички Гугутан Манталини, алијас Мантл, пијавица протонадреалистичка, OWL BOOKS, Weisdorf, mdv. {Овакве полушаљиве ставове, критичке и псеудокритичке опаске, пастише у форми теза, и хипотезе у форми пастиша, али све то озбиљно утемељено, с уложеним трудом, и по свим захтевима дискурзивног мишљења, били смо навикли да редовно размењујемо као неку врсту интелектуалне игре. {Скерл је то звао спровођењем мозготренинга.} Практицирање овог духовног спорта, из којег се, не једном, изродише озбиљнија опажања и дубљи закључци, трајало је непуну деценију, али из сезону у сезону. Имало је променљив број учесника, од којих смо једино Скерл и ми били редовни, све док он, заобилазећи и најопштије изговоре и најобичнија објашњења, не отпоче изостајати с места и догађаја на којима смо се сретали и заједно проводили овакве часове. Све чешће и чешће био је одсутан, и чешће и све чешће, све док учестаност изостанака није толико и тако **брзо** порасла да је његов нестанак из „друштва“ учинила привидно тренутним. Изгледало је као да ишчезну преко ноћи, налик злосрећном Титанику, као да изненада беше прогутан овом компарацијом, успоредбом која нимало није увеличавала збивање. Баш тако нагло, као и гласовито потонуће, десило се нешто што је изгледало немогуће – с видика је нестао онај који је својом несвакидашњом скерлежијанском појавом {мада је под „несвакидашњим“ свашта и „свашта“ било подразумевано}, нестаде неко ко је тај видик често сасвим заклањао. Јер толико га је понекад било с нама и међу нама, да нам је од једног изгледало да су двојица или тројица, а беше и оних који се, наравно у духу описане игре, бејаху клели над винском чашом да су, и то не једном, видели Михајла Скерла како седи сам са собом троструким, дакле – учетворостручен. Гледају и лепо виде Скерла како истовремено седи и са

Мишом, и са Мишелом и са Мишелонијем. За столом не беше никог сем њега, и пред њим је била само једна чаша, али сто је био потпуно испуњен његовим четворострученим ЈА. Скерла је, тврдили су, верујте, говорили су, било га је довољно да сам са собом одигра партију брица или покера, шта би му већ било по вољи. Колико га, дакле, некад беше међу нама, толико га одједном није било. Свеприсутни Скерл, мултиплицирано људско биће, постао је свима невидљив човек. ;))

Прошла је пуна година, потом и друга, ево, скоро и трећа, откад се нисмо видели са Скерлом, све док га вечерас не угледасмо, и то врло изненађени, морамо признати, зачуђени гледамо како седи за каменим столићем, окренут великом огледалу, очи у очи са самим собом. Представа је трајала дуже но обично, супруга је пожелела да се мало освежимо; мили, хвале ону нову кафе-посластичарницу, **МЕВРОНЕВОНУ**, била сам, веруј, мили, имају безброј врста кафа, а тек чајева и колача – не питај, хајде, изводим те на ново место; то је старо, мила, сећаш се, ту је била кафана, бивши Мачкарац. Тај?, није могуће!, она рупа?, пих!, никад то не бих рекла, то сад није за препознати, а и нисам волела кад тамо идеш, недељу дана ти је одећа, бљак, смрдела на дувански дим, а сад се, хвалабогу, тамо се не пуши, пристојно је, чисто, тихо, нема више оних дрских пијандура којима си тепао боеми, бохеми ... – и тако, седимо за округлом плочом од углачаног мермера, светла су пригушена, дискретан сјај и глаткоћа камене површине под дланом ствара осећај угодне стамености, удобне солидности, оставља утисак да смо у свету, макар и наизглед – поузданом, урачунљивом. У другој руци је висока купаста чаша испуњена кафеним напитком чије смо име заборавили. И она, тако куполика, складно лежи у руци, удвостручује тактилно пријатност. Врло пристојно и веома пријатно место – и сами себе помало изненађујемо овом оценом. Ресторан неприкривено циља на ексклузивну и елеганцији наклоњену клијентелу.

Наравно, мислимо, то је сасвим прикладно нашем добу, оном што називају животним годинама, више се, мислимо, не траже ветрењаче, више се не исправљају криве Дрине, ваља преко њих градити ћуприје. Ваља признати да ово приличи и нашем материјалном стању и пратећем друштвеном статусу – пасује нам као руци одговарајућа рукавица. Уосталом, с неколико столића, у пролазу, већ нам је био упућен одмерен, али с наглашеним поштовањем изведен мали наклон: Професоре! Докторе!! Председниче!!! Бивши, бивши – одговарали смо, отпоздрављали климањем – нисмо више у одбору. Једном владика, увек владика, Mr. president! – не беше попуштала дежурна љубазност, супруга је диза-ла напудерисани носић – и онда, у дубини једног огледала, оног наспрам заклоњеног, од свих заклоњеног Скерловог лица, угледасмо његовог Агу, одмах смо га познали. То је он, Мишел-ага!, помислимо, ено га, понад Скерловог рамена блуди погледом преко препуног поља зрикаваца, то је он, рекосмо себи, супруга је цвркулала похвале командићима посланица које је наручила. То је он, рекосмо себи по други пут, он је, то је он^{он}... – сад већ и трећи пут, и четврти^{ти}... – ехо^{хо} је мера изненађења које нас заплусну и преплави, и онда, заклоњени дражесним цвркутањем о чудесима чудотворног марципана, здробљеног лешника и чоколадних мрвица, покривени љупким цвргољањем као кишобраном по којем спокојно ромори плаха, благодетна кишица, загледасмо се у Скерла, у његов одраз који нам је недвосмислено казао да се Михајло, тако је Скерл сам некад говорио, „Миша се мало катапултиурао“ у далеко, далеко, далеко нихилистичко стање. Као Сирано де Бержерак на један недокучиви Месец, на једну другу, „нит Америма нит Рујама докучиву Луну“. Сад је, то јасно видимо, недоступан је за овај свет у којем покушавамо одвратити вољену супругу, веруј мили, овакав слаткиш у животу ниси пробао, од намере да и за нас наручи следовање посланице засуте њеним дивљењем, веруј, грешиш, Зоране, баш

грешиш. Боримо се, мало гримасама, а мало речима, да и нама не испоруче исту четвртасту тацницу, црну порцуланску посуду, која је заиста умешно изабрана као контрастна позадина за два колорисана троугласта колачића, само пробај, офарбана таквим бојама и украшена таквим шарама да личе, макар нама врло личе на собраћајни знак **ПОЗОР! ОБАЛА!**. Несумњиво је тако, мила, грешим, али поред толико других, и већих и страшнијих, и после оних „дринских“, оних „криводринских“, преживећемо ваљда и ову слатку грешку. Побогу, Зоране, дигла је мало глас, на звучној клацкалицы жамор се подизао, слушљивост се спуштала, какве то „бинске“ грешке помињеш, представа је била сссавршена, као и овај, да знаш, божжанствени колачић. Позор, обала!, кажемо, али жагор неуморно изобличава гласове, то баш и кажем, мили, заиста „свака похвала“, а онда умилни цврнут, промичући кроз залогаје колачића, наставља са зналачким али безрезервним хвалама, међутим, све су сад упућене различитим актерима вечерашње представе, а ми се загледамо у ону другу, у ону скоро непостојећу обалу, на којој, то непобитно видимо, видимо оно што признајемо никад пре нисмо видели, видимо како Скерлов Ага пиљи у дугоногу Нину и њен црни мантил, који се, блеснувши сребрнкастим апликацијама, завијори преко пулта гардеробе као застава. Он то још не зна, али ми знамо, и зато ћемо, чим стигнемо кући, у 9. глави дописати да ће витлање тог мантила, ускоро, из Скерловог потиснутог сећања, призвати оне црне барјачиће са сребрно наштампаним двоглавим орлом, које Грга Гргеч, и сами то видесмо вечерас, само сто корака одавде још их увек нуди пролазницима; 'Ајмо, 'ајмо, Србенде: барјаци и кокарде! Иако је ово вече октобарско, јесење – није хладно, михољско је лето, на улицама је шетача више него иначе; 'Ајде и ви шетачи и шетачице: капе, капе, заставице!

'Ајде, 'ајмо...

'Ајмо, 'ајде...

Тако притајени под кишобраном, и ћутке, а признајемо и с уживањем – опажамо да се Нини, док пролази поред нас, креће гипко као мачка. Омамљује ово вијугање линија, кривина, испупчења, удубљења и других чудеса женског тела. Она је јагуар који се ушуњао у Скерлов унутрашњи дијалог и зграбио за срце оно мајмунче у огледалу, уловио његовог Животагу. На јарболима заносних бокова лелујају се црни барјачићи кратке, врло-врло кратке сукњице, по дужини проткане сребрнкастим нитима. Сукњица се враголасто љуља на тим чудесним ногама, блеска сребро, као да маше мантилу, видећемо се, мили, видети, а он јој, док га вешалицом кроти гардебер, кратко одмахну својим црним наборима и намигну одблеском арабески, видећемо се, маче, видети, 'Ајмо, 'ајмо, Србенде: **барјаци и кокарде**. Иако према Гргиним заставицама и према ономе што представљају, Скерл осећа снажну одбојност, и због данашњег сусрета са Гргечом још увек је у њему висок емотивни набој, само што не заварнички – вишекратно лепршање сребрно-црних асоцијација није на површини духа засад покренуло ни најмањи таласић. Све се и даље „крчка“ у слојевима потиснутих садржаја свести, али зато у оном испод духа, у души, заправо још и ниже, у дубинама подсвести, осећа као да га барјачићи сукњице милују тим махањем, и као да се из те дубине излива милина која тече ли, тече трагом Аријаднине нити. Односно, Агин поглед као сенка прати пар величанствено дугих ногу, које, све тамо далеко, далеко до земље, до чизмица с педаљ и по високим штиклама, као да још увек израстају из те црне сукњице, можда ипак и прекратке за октобар тринаести, за јесење иде. *Here Nini, come here!* – рука се опет подигла као светионик који је у тами трепнуо својим светлом, и ноге су, следећи одмотано клупко тог дозивања, однеле своју прекрасну власницу, одвеле је до луке у којој ће се укотвити на већ спремној, од столића центлменски одмакнутој столици.

Стицајем околности, међу којима је најзахтевнију улогу одиграо повољан угао посматрања, што пресудно одређује увек променљиву, несталну воајерску перспективу, и Животага и ми постадосмо очевици неонским светлом обасјаног чудоприказанија. Бејасмо начињени сведоцима чудеса несравњивог са било чим под овом капом васељенском. Под сводом **МЕВРОНЕБОЊ**-ја, где од свеопштег чаврљања већ бруји као у кошници, и где то слађено и преслађено блебетање, потрошно попут папирних убруса, скоро сваком од присутних јесте сузило, већ му и одузело моћ опажања, намацкало је налик муволепу®, те му се уочавање залепило на врх брбљивог носа, 'е, нећеш ми даље, као несрећна мушица на туткалом премазану траку хартије – једина двојица која ћуте, један прикривен у дубини огледала, други покривен кишобраном цвркута по којем неуморно роморе хвале и похвале, сценографија је била просто ЧУ-ДЕ-СНА, само та двојица присуствују приказану најчудеснијег чуда, чуду прекрштања женских ногу. Кратко, прекратко, као муња небеска у мрклој ноћи, дивно севнуше бутине и међу њима шљокицама проткана црна свилена чипка, а потом један гибак окрет младог тела и сва та милина заувек ишчезну, као сахрањена, под мермерном плочом. Израз неприкривеног, скоро детиње наивног разочарања на Агином лицу, налик оном који има ловачки кер кад га не поведу у лов којем се понадао, изазва у нама смех. Један мали хихихихот се отрже, прхну преко усне, супруга се љутну. Немој се смејати, Зоране, знам шта причам, костими су зиста били као из Метрополитена, веруј, светски. Свакако, свакако, кажемо, и гледамо како Ага, погледом закованим за мермер који је немилосрдно препокрио прекрасне бутине, немо покреће усне као да изговара тугованку.

А заиста је изговара.

Ја сад немам своју драгу,

*и њен не знам глас – јекнуше у њему давно,
некад казивани стихови – можда спава, можда спава...*

Можда спава, и гроб тужно негује јој стас.

И с њом спава, невиђена, њена лепота;

Можда живи и доћи ће после овог сна.

Можда спава с очима изнад сваког зла...

Можда спава... спава, спава...

Скерл је тад угледа. Види је како се зрцали у Агином ганутом оку, а у свом осети ту сузу која тек што није сунула низ образ. Не штедећи се удари песницом о мермер. Шупље зведнуше апотекарке. Доживљава човек себе као монолит. Обелиск. Усправан. Висок. Поносан. Звездама стреми, свему одолева, стуб је непоколебљив. А није. Није! Па му се шака, опет нештедимице, диже над каменом.

Није!

Пирамида је створ људски,
пирамидица.

Највише га има на дну,
у путеном,
у телесном,
у плотском.

А све изнад је утањено, ушилиено.

Што се више из самог себе уздижем
све ме мање и мање и најмање има.

Тањим се, утањујем све до оне тачке,
до тачкице ума на голом врху.

Како ћу само дубок рез засећи,
зналачки усећи дуж кичме људске повести.

Резати, док се палеолит не забеласа,
док не сину ребарца препотопна.

Како ћу оштро критиковати,
неумољиво сецирати,

разобличавати,
раскупусати,

све људско изврнути.

Дух ми се над калом белосветским,
над каљугом,

хоће у високо уздићи.

Узлетеће као орао над овим људским буњиштем.
 А онда
 – блеснуће пар девојачких бедара или недара,
 и све се то има суновратити.
 И то оштро
 и критичко
 и умно
 и духовно
 – све је оборио овај напаљенко
 који сад само жуди уронити међу те бутине.
 Настанити се међу њима,
 као бубица међу латицама цвета,
 и ако може – барем заувек.

Презир га крену да пљуне то плотско у себи, да попљује агин виртуелни образ, али одебљали језик више не уме, не може спровести наредбу до краја, и види како му се низ усну слива трома, лепљива кап пљувачке. Отежала од немоћног беса, од бола озлеђене шаке, из ока клизну она суза, суну преко агиног образа и на ивици браде сустиже пљувачку. И помеша му се у дну лица бала беса са жалостивом сузом, а на дну душе презир се укрсти с пожудом. Истумбала се пирамида, испревертала спратове, побркала слојеве. Завртело се, завртело му се, узеле га и оне сијамске сетрице под своје, раздрагала се екскурзија фармаколошка. Пружиле му апотекарске ручице, па му у глави сви заиграли коло-коло виловито. Скерл је ту коловођа. Саплиће се, заплиће језиком, *nihil* му преплиће *nihil*. До њега поцикују сестрице, цупка лоза до лозице. Ага трупка, држи средину, налик ђилкошу звера ка оном **Нихињ**-стоцићу, чека прилику да одапне, као деран што избацује камичак из праћке, макар један миг. И оно **мало**² је ту. Ђипа **М-мало**² на кецу, врти се, врти, врти се коло у Мишел-аги.

Тако је у глави.

А споља ће глава уронити у дланове па ће нам Скерл личити на шахисту који се има дубоко замислити над изгубљеном позицијом. Под врелим светлом заслепљујуће има шљаштити лак кариране табле. Топови ће бити далеко. Дама има посрнути, пасти, ловци бити оборени, а краљ и највернији пешак безнадежно су опкољени, сатерани у фурнирано **a7-a8** ћоше. Време ће му измицати. Биће у цајтноту. Заставица на шаховском часовнику ускоро има висити. Само што не падне.

Тако ће бити у спољашности пред којом је затворио очи. Затварао је, и сам то зна, и затварао очи пред спољашњошћу над којом се злокобно већ уздиже, уздигла се заставица суноврата, а над развијореним колом у њему, у оном *њему* који постоји само као одраз, у оном зрцалном ЈА које је вечерас, попут кентаура, грађено и од измислица и од збиље, и од заносних маштарија и од чистог памћења, управо се залепршаше они црни барјачићи са сребрнакастим апликацијама. Узлетеше двоглави орлови. Скрчкало се. Из подсвести се помолило нестварно виђење у којем се, се под букетом палацавих заставица помаља и сам Гргеч. Иде, ступа, униформисан је као отправник возова. 'Ајде, 'ајмо... 'Ајмо, 'ајде... Све је као право, као некад, као у негдашњем **некад**, док живи возови бејаху шиштећи пуштали пару на успутним станицама, такође живим, чекајући да се ужурбани путници укрцају, чекајући да сапутницима кроз прозоре дотуре свој пртљаг, ситну децу и своју вечну стрепњу од кашњења, које заправо не постоји, помисли Скерл, као ни повратак, помисли – чекајући да гарави радници железнице, дозивајући се звиждуцима и махањем умашћених качкета, укрцају-искрцају-укрцају садржај теретног вагона, чекајући да троми службеници поште безвољно, споро, налик Сизифу који силази у подножје, истоваре цакове, на праву и криву адресу упућених попиљки, све је као некад, сеће се, у неком некад, само је на Грегечу

све црно, тако сад замишља, умишља, црно је све оно што у збиљи, то памти, у збиљи све то некад бејаше било црвено. Црна заставица се подиже над црном шапком с црном петокраком и црни воз креће. Јури за њим, ускаче Мишел-ага, маше апотекаркама, чувајте ми **М-мало**², укрцава се у воз својих сећања, нестаје, заувек нестаје из огледала. Није се воз ни запурњао, није Ага стигао ни дах да поврати, да упозна сапутнике, да се распертла, распојаса, а огледало, уместо ишчезлог Скерловог одраза, тако види, испуњавају призори следеће станице. Ужурбани путници се уплахилено искрцавају, мисле да су негде стигли – помислиће, а можда нема ни одлазака, помисли, док они кроз прозоре сапатницима дотурају свој пртљаг, ситну децу и стрепњу од непоправљивог кашњења; гарави радници се дозивају звиждуцима отежалим од јутарње брље, довикују се масним, врелим псовкама које хладе дизањем качкета и махањем песницама, и вешто пуне прождрљиву утробу теретног вагона; службеници поште, безвољно, налик управо пробуђеним мумијама, пењу се на врх отрцане свакодневице, котрљајући обичне и препоручене пошилике; *'ајде-ајде, 'ајмо-'ајмо* – опет над свима заповедно кликну службени повик долазећи из правца високо окачене табле на којој је исписан назив места :

•MCMLXXX•
anno domini

На перону опет стоји један униформисани, исти Грга, као да је Грга самом себи брат рођени, опет је отправник возова, само ово је млади, онај црвени Гргеч, поврх риђе ћубе црвени се шапка, све пламти, вијори се црвено барјаче, звезда таква над челом сија изнад штитника капе. Стоји Гргеч на том перону Скерловог памћења и, *'ајмо-'ајде*, пожурје путнике који се искрцавају. Заправо путника, Михајла Мишу Скерла, алијас Мишел-агу, јер нико други не путује том композицијом сећања.

Окићен ландаравим барјачићима сред којих се мрешкају пурпурне петокраке, сећа се Миша, раширивши бунарцијске руке, стоји млади Грга, стоји и нуди путнику намернику, путнику меморнику: **Сусам-ораси, сусамо-раси, 'ајмо-'ајде, спорт за зубе, спорт за зубе.** Заправо не стоји већ јесте стајао Грга крај тог колосека минулог времена. Стајао је, био је стајао, бејаше стајао – јер тако је у памћењу, у остави прохујалог, пређашњег, прошлог, тамо где је похрањено неко бејаше, напабирчено оно што откад беше и беше било. И било је, сећа се Миша Скерл, пролеће. Прво пролеће откако осмица беше сменила седмице на челу деценија које се пишу у двадесети век.

У памћењу, у остави пређашњег, као о чивилук окачен, тренутно непотребан капут, виси једно давно минуло пролеће. Све *непотребно* и свако *минуло* бивају „с ума сметнути“ (то је у самој природи менења, и овог људског, разумног, и оног другог, каквог-таквог – животињског), бивају затурени, и мање или више, па и сасвим заборављени. Кад загуде ледени ветрови, кад нас мраз постојања зграби за голуждраву шију, сетимо се тоpline давно одложеног капута, сећамо се жара и сјаја једног прохујалог дана. У *бившем* тражимо заклон од студени, претурамо по сећању гледајући шта би нас то могло заклонити, чиме би се могли утоплити. У памћењу, у остави пређашњег, као о чивилук окачен и непотребан капут, бејаше висило давно минуло пролеће, све док Миша није отворио ормар свог памћења и почео пребирати по сећањима. А у *садашњем*, у садашњици садашњег – каје се Михајло Скерл због испољеног беса. Сажалева своју невину руку у чијој дубини бриди тупи бол. Постићен је пред својим Агом, то осећа, стид због недеостојног поступка и намере да га тако простачки понизи, и да га уопште понизи, и било ког, било ког. Додуше, ради се тек о неуспелом покушају, неуспелом макар споља, јер одебљали језик није могао спровести наум до краја, и под усном, на бради, беше се сјединила бала беса са жалостивом сузом, али изнутра, тамо где је за човека све неупоредиво важније, чин се

И тог је пролећа умрла старица, мајка Гргина, одневши с овог света и све слогане о бољитку. Биће, дијете, биће вала што ниђе није било. Биће, дијете, бит. 'Оће-хоће. Баш „кô ниђе“. И биће и бит. Али биће горе. То се знало. То су већ биле дознале и новине. Некако је сазнала и телевизија, она двоканална, једина и једноумна, гвоздено чувана цензуром као супруге витезова крсташа железним појасом невиности. Тако је, после комитета, и делегата, и кандидата, и након секретара и мешетара, то сазнао и радни народ. 'О-о, народе мој, биће ти, 'о-о, народе, све горе и горе. Рецесије, сецесије, стабилизације, оскудације. Црно и све црње. Најезда солитера се изненада и заувек зауставила тик пред Гргиним једнособном уџерицом.

догодио. На дну душе презир је осионо пљунуо на жудњу, неправедно се устремио на исконску жудњу за љубом, из које, као из неугледне квргаве коштице, беше никло, гранало се и разгранало ово оријашко стабло свега и свега људског.

Намераваш ли чинити неправду – дошапнуше Скерлу са суседног стола, с удаљености, отприлике, од двадесетак векова, то му шапну Луције Сенека – *већ је и чиниш*. Гнев је изнутра показан, обзнањен је, увреда је нанесена, Скерл се каје. **Заиста је тако**, добацује му и један Галилејац, за пасом му дрводељска тесла, на плећима плаветно назаренско гуњче, седи за истим столом, на истој је то удаљености, помисли Скерл, мери, броји, једно седам-осам векова, мисли, од оснивања Рима – тако рачуна. **Заиста је тако** – каже му Назарећанин, *помислиш, тек помислиш, ниси ни заустео, 'ма ни зуцнуо, а већ јеси грешан у срцу свом*, тако каза дрводеља па сркну гутљај вина из Луцијеве чаше. Или је можда обратно, можда је своје вино вратио пред себе; **и оде ти воз за царство небеско**, каже дрводеља Скерлу, **нестаде кô лањски снег**, каже му, али онако успут, као да баца со преко преко рамена на неко неславно залеђе. У послу је. Управо се с Латинима договора око неких тесарских радова; гола нам она Голгота, рекли му, ружна је, кажу, тужна је она Калварија, требало би тамо нешто подићи. Не могу за мање од хиљаду (*mille*), тако ми овог љубичастог гуња на леђима, каже Галилејац,

Није се појавио онај обећавани небодер да их благородно прогута и прими у своју паркетирану, топлу и светлу нутрину. А у њеној, у нутрини Гргинице, зачала се нека болештина. Почело „женче“ Гргино да копни. Нико не зна зашто. Баба Вава, звана Бабушка, гасила јој олово. Па трипут јој црни пасуљ бацала. И кончић црвени, дупли, везала на мртво, влашким чвором – и ништа. Више се не исправља савијена кичма. Иако скоро и не шије. Уличне тезге преплавио неки текстил MADE IN TURKEY. Јефтин и шарен, заводи, намамљује, и у својим наборима неповратно гута њене муштерије. Ни тридесету није претурила и већ збабљена, згрбљена, а и тешка се рука, песница мужевљева, почела дизати над погуреним леђима.

и подиже свих десет прстију, а сваки му вреди за стотину (*centum*, *ἑκατόν*[хекатон]) не могу испод тисућу (*χίλιοι*); гле, помисли Скерл, зар гуњ не беше плаветан, небеско плав; љубичаст је као јоргован, каже Назарећанин, а биће то и пурпурно, биће ми порфир, тако каже Скерлу, и погађа се с Римљанима, биће скерлетан, каже, и ценка се, цењка.

Ситничари дрводеља, али „тек онако“ – привидно, кинички и профетски – тесари на прелому ера јесу само телом тесари, костима својом и кожом, и месом – ако им се шта нађе, а духом својим, то сви знају, мисли Скерл, по духу јесу или цинични **пророци** (...и КАЖЕМ ВАМ ДА БАТИНЕ ЈЕСУ ИЗ РАЈА ИЗАШЛЕ, ПА ВАС ЗАТО У РАЈ, КАЖЕМ, ОВАКО ИЛИ ОНАКО – ЈЕДИНО БАТИНЕ ИМАЈУ И ВРАТИТИ! И КАЖЕМ ДА СИЛА БОГА НЕ МОЛИ, ЈЕР ТО ЈЕ, КАЖЕМ, КАО МОЛИТИ САМОГ СЕБЕ, ПА САМО ОНАЈ КОЈИ СЕ ХОЋЕ САВИТИ, ПОКЛОНИТИ, ПОКОРИТИ – НЕЋЕ СЕ ПОЛОМИТИ.) или такви тесари, духом својим – јесу проричући **циници** (... и ХРАНИ, БЛЕНТАВЧЕ, ПСА ДА ТЕ УЈЕДЕ, ЈЕР АКО ТЕ НЕ УЈЕДЕ КАКАВ ТИ ЈЕ ТО ПАС, И ШТО СИ ОНДА, БЛЕНТО, ПСИНУ СВОЈУ УОПШТЕ И ХРАНИО? И БУДИ ДОБАР, ТУПАНЕ, ДА БИ НАМ БИО БЛЕСАВ, САМО ДОБРИЦА, БУКВАНЕ, ИМА ПУНУ ЛУДНИЦУ БРАЋЕ.)

И оставиће зато дрводеља своју теслу, испустиће и длето своје, па ће у подне, упаљеном лампом, међу људима тражити човека. Уљаник је доливен водом, да ли случајно? да ли намерно? да ли из неисцрпног бокалчета незнања? или из другог, исто тако неисцрпног, из оног који се налива пакост у људе? – јер уље у таквим светиљкама увек јесте разводњено, ни фитиљ није од ишчијана памука већ од сирове кудеље, задими се лампа, за очи уједа, подне је, а од дима ни прст се

Јер Грга Гргеч почео да јој се опија. Жешће и чешће. Онако на улици. Шомика Скерл често га виђа како како седи с „момцима“ на празним пивским гајбама пред мусавим, нахереним дућанчићем. Због трошног, на средини угнутог крова на чијим зарубљеним крајевима штрче два раздвојена, затупаста димњака, дућан му из далека личи на пар великих дојки, окренутих, понуђених небу. Одавно већ небо не сиса дим тих димњака. Пресахли су. Зазидани, президани, а у каљаве им пећи убачени електрични грејачи и термостати. Не хране се више мрким угљем већ јефтином, прејефтином ђердапском струјом.
 Експропријација + електрификација = комунизам.

пред оком не види: Људи! Видесте ли, људи моји, игде неког Човека? Зато се и ценка Назарећанин с Латинима, цепидлачи с намером да зараду потом распе и разда, доказујући да не мари за благо овоземаљаско које му и рђа и мољац кваре, а лопов му развлачи и краде.

Не могу пристати, каже квиритима, ни за драхмину драхму мање. *Јошуа-бен-Јосифе*, опомиње га Луције, *magna servitus est magna fortuna*, каже му; па нек буде, одговара Галилејац, нек паднем у то ропство, у *ропство сопственог богатства*, буде ли *среће* нек паднем и у *ропство веће* – а биће, буде ли ми богатство *веће* – *magis*, 'ма нек буде и *много веће*, *molto magis*, али не могу пристати 'ма ни за лепту мање. Шта је данас лепта, пита Латине, утањило се то, излизало. Ми плаћамо у сестерцијима, магарче хебрејски, осорно кажу квирити, у чистим сребрњацима, кажу, и гнев се, љуте, **по ушима** (*ex auricula* – кажу гордо, и презриво гледају у оно назаренско гуњче) **магарца познајеш** (*asinum cognoscis* – кажу му охоло, а не виде да се оно плаветно изметнуло у љубичасто, у *lila*-боју, рекла би мајка – сећа се Скерл, па се лила има изродити и у пурпур, у крваво рудећи порфир под којим се једном њима има рађати цар за царем, порфирогенит за порфирогенитом). А лепте ће мо ти претопити, срдито прете Ромеји, излићемо од њих копче бакарне на нашим накитњацима, љуте се, бесне Латини.

Чули сте, говори им Галилејац, али слуша га једино Скерл, **чули сте како је старима казано : „Не убиј!“**. Не чују га горди Ромеји, прете му, љуте се; „**Не убиј!**“, тако каза дрводеља па опет

И поред енергетске, а и сваке друге модернизације, а било је наравно и експропријације, дојколики дућан је од врсте која видно дотрајава, али још не изумире. Иако су му већину купаца одавно преотели блештави, аклиматизовани, стерилни супермаркети који стигоше с облакодерима, пратећи их као хијене крдо великих бивола. Кад га мајка, сметнувши неку намирницу са списка за набавку, пошаље да „скокне“ по кесицу презли, она каже „мрвице“, или по чашу киселе павлаке, она каже „милерам“ – Шомика одлази до дућанчића. Иако је од његове зграде скоро дупло удаљенији него ледени мега-маркет, рачуна да му је то брже. Тамо нема оних дугачких редова у којима пред електронским касама покорно стоје зомбирани мега-суперкупци.

сркну гутљај вина из своје чаше, или можда из туђе, можда је то Луцијево вино стигло пред њега, замршени су путеви вина – „**ко убије**“, каже им, али Ромеји не слушају, „**који убије**“, казује Назарећанин, али поданици порфирогенита никад не слушају, као што им се владари рађају у пурпуру они се рађају без ушију за друге (*Roma locuta...* – тако мисле, тако ћемо, то мисле, то ћемо рећи Хебрејину – *...causa finita*) „**ко убије**“, тако је старима речено: „**биће крив пред судијом.**“ А теби *Рим овако каже*, рекоше квирити дрводељи: *Рим је казао*, дакле, *ствар је решена!* – и онда довикнуше неком, ваљда једном од подневних фењерџија, казаше на чистом матерњем: *Ессе homo! Ессе!* А ја кажем да свако који се срти на брата својега ни за што – не обазире се Назарећанин на њихово „*causa finita*“, беседи и даље, и раширеним рукама показује целом свету колико је у праву, оволико – каже, а распео их као да ће с њима полетети на небо, као да има крила која ће га међу облаке узнети, можда ће једном и то покушати, али данас га види и чује једино Скерл – **који се срти на брата својега**, каже Галилејац, **има бити крив пред судом највишим, пред судијом над судијама!** Тако га је – али срцем, у срцу га је чуо Михајло. Чуо га је, бејаше га чуо, и већ се покајао, и једна скрушена, боголика бора начас му премости веће. Међутим, брзо је нестаде, нагло се исправи попут гипке тетиве

Поред тога, око дућана и у дућану увек се збива један мали, неугледан – али жив живот. Испуњен је још увек живим људима, гласним разговором, смехом, поздравима, дозивањем. Чим ту крочи, у ту малу вреву, у Шомики Скерлу нешто утихне, кад да му у шипражју душе умукне нека звер и запахне га једна безразложна спокојност. Обузима га безбрижност коју управо осети и Скерл испред овог огледала, овај тридесетпетогодишњи Михајло Миша М. осећа како га, попут најзаноснијег миомириса, испуњава давни дах топле и ведре мирноће. Заправо – Миша не **осећа** но се **сећа** те тоpline и ведрине, сећа се тиховања. Док у себи гледа како двадесетогодишњи Шомика чило прекорачује расточени праг продавнице, он се у потпуности сети негдашњих и краткотрајних посета једном ишчезавајућем спокоју.

опуштеног лука. Чело је опет глатко, али иза чела – уско-мешало се, ту се заталасало. Јер Скерл се заправо **тек** каје, **тек** је почео с кајањем, али још не уме то познати, ни себи признати, не може ни самом себи то казати, не уме једноставно, најједноставније рећи: ево, ја сам један који се каје, ја сам онај који жали.

За то време, плунути Ага, он и не зна да је попљуван, макар и тако, по души – изнутра, тај већ увелико путује возом у неку забачену унутрашњост памћења, клацка се по шинама које ишчезавају у недогледним сребрнакастим даљинама урамљеног ресторанског огледала, али неки Ага од Аге, један **Агин Ага**, тај гледа у Скерла. Гледа га с мешавином чуђења и прекора која расте у срдитост. То му Скерл види у угловима очију, види како му одатле, као зверчица из јазбине, већ вири мали бес. Гнев рађа гнев, помисли Скерл, и јарост је дозвола јарост. Бескрајно је то парничење, мисли, бескрајно, заборави се ко га је и кад започео, и зашто и због кога. Виновник постане жртва, жртва виновник, срти се кривац на кривца. У разјарености свако, каже том **Аги**, ако **је** и јесте имао, и колико год да **је** имао – тај у срдитости неповратно губи своју *невиност*, попут младенаца на меденом месецу.

Дућан води престарели трговац. Управо њему, тзв. *народна* власт, а у име тзв. народа јесте *народизовала*, власт каже – *национализовала*, а заправо, њему је *Компартија* одузела, тако би он рекао, од оца и праоца наслеђену продавницу, претварајући га од власника и послодавца у запосленог и пословођу малобројног особља. Стари дућанџија је међу последњима, ако није баш и последњи од оних некад многобројних продаваца који су по имену познавали све своје муштерије. Макар по имену. Јер већини су знали и надимке и околности под којима су надимке стекли. Знано им је било и њихово породично стање, куповне потребе, навике, имовна моћ. „Стигло ми, госн Ико, оно „ваше“ вино! Зоки сине, кажи мами да имамо опет сира за деду! Руке љубим, госпа Като. Сува коленица? Може, наравски.

За вас сам сачувô једну баш добру. Мрсну.“

Зато си и ти за ово крив! И ти, Животага!
 Крив јеси зато што прикривено,
 тако у потаји, као курвић,
 остаде залепљен за житеље људињака.
 Јеси-јеси, накачен си на то то многоглаво МИ
 као зелен бршљан за мртав зид.
 Ти си ме увукао у ову ми-ми јазбину,
 у ову мртвачку стерилисану рупу.
 Тебе је због људана-људоида
 угризла она гуја у недрима.
 Због тебе ми је, мој Животтије,
змија данас испузала испод срца као испод камена,
и довукла се свима на видело
као онај блудни син на славу очеву.
Довукао се да буде сваком госту на оку,
да себе прикаже јадним, достојним праштања,
јадним и бедним и пред званим и пред незваним,
да камчећи од сваког помало сажалења,
просећи по грудвицу самилости,
по мрвицу саосећања,
накупи себи довољан оброк милосрђа.

Под тезгом увек лежи свешчица похабаних корица у коју се бележе износи рачуна и записују имена оних који не могу тренутно да плате, па робу купују на „црту“. Тако се на прстонародном назива бескаматни кредит којим дућанџија, иако нема високе економске школе, вођен урођеном трговачком „жицом“ – подстиче потрошњу, увећава обрт и непосредно изражава поверење у своје иметком танке, али цењене муштерије. Од тога се сви осећају боље. Купцима се чини како се и на њихове просте прилике, ношена крилима трговачког поверења, спушта извесна господственост, попут пљоштимице окренутог мача на раме оног којег суверен производи у племића. Претварајући се у цењене дужнике, постају истовремено и власници часне речи, сопствене речи у коју, гле! – неко не сумња. Горди се зато властела блатњавих сокака. А трговац, у њиховим очима, а нарочито у својим, израста у општенародног добротинитеља.

**Зато је гуја почела пред свима палацати оно своје,
то твоје – ми-ми-ми.
Због тебе сам Животага,
змијски соје,
одржао ону бесмислену говоранцију
сабору разумљених,
оном скупу богомољачких дроњаваца.
И мусавцима интернационалним свих им земаља.
И овој безумној живини потрошачкој.
Свуда су околo обезумљени *animali consumeri*,
а ти ме још гураш,
баш ти,
у тај раскокодакани вртлог.
У ову баруштину у којој ми се душа дави,
у којој се давим откако сам се родио.
Још и пре него што сам се родио.
Још и пре, мој Животије,
још кад ме није било,
јер ја ни тад нисам имао шкрге,
нисам добио те шкрге
помоћу којих они таворе у свом ми-ми муљу.**

Манастири бејаху задужбине средњовековних владара. Велможе су монашкој братији, „чернорисцима“ – како их ословљавају у својим златом печаћеним повељама, поклањали су шуме, ливаде и њиве. И даровали им села са „себрима“ – са кметовима и са женама кметовским и са децом кметовском, да чернорисцима поклоњено покорно обрађују. Ваљда су тиме душе своје краљевске и кнежевске спасавали од знаних и незнаних злодела на које неутољива жудња ка моћи наведе сваког властодршца. Уточишта за нахочад, народне кухиње за убоге, домови за шегрте, школе за сироте везиље – тиме ће своје душе спасавати класа у смутном добу обогачених „гражда-на“ XIX века. Све потомци кметова, којих је тада већ одавно било нестало око запуштених и зарушених манастира.

Увек ми је требало ваздуха,
макар кап плавог кристалног ваздуха.
Због тебе ме сад завитлао вир њихове ми-ми каљуге,
витла ме и потапа,
и утапам се,
а ти си једина сламка за коју се могу хватити.
Ти си ми одувек био најближи дежурни јарац.
Јер на кога бих, осим на тебе,
Ага мој од Огледала,
на кога бих,
не само у овој мртвачници угоститељској,
него на целом овом њиховом нашминканом,
ружичастом свету,
једром, руменом попут бабунских задњица,
на кога би уопште вредело и потегнути реч.
На задњицу,
па и на ту павијанску, на мајмунску,
једино се може потегнути нога.
На брвну живота
једино сам себи могу бити супарник,
сам себи онај други,
онај јарац жртвени.

Новопечени граждани бејаху први у роду себарском који, орући од јутра до јутра јалову њивицу, престадоше гледати у воловске репове, и у оно испод репа. А поменути, на „општу ползу“ грађеним установама, окајаваше само њима знане шићарцијске грехове на које, неутољива жудња ка стицању, наговара новопеченог богатуна. У временима у којима је изненада, као преко ноћи, ишчезло и богобојажљиво племство и грађански добротвори, малом али честољубивом дућанцији за задужбину јесте преостала само овештала, јефтита свешчица. Како држава не би дознала да он, по својој добротворности, и противзаконито, располаже његовом њеном народном имовином, мора то радити кришом од подређеног му особља.

Не љутим се, каже му **Агин Ага**, али дође ми да ти кажем оно што се приписује филозофу којег су у Риму називали Вавилонским, Диогену Вавилонском, кад му једном приликом, баш док је страшно расправљао на тему **за** и **против** срџбе, плунуше у лице. Не љутим се, рече Вавилонски бришући плувачку, казује **Агин** док врхом свог левог кажипрста, Скерлу је то десни, уклања, заједно с трагом своје сузе и ону кап већ скореле Скерлове плувачке, али љутим се, тако им рече Диоген, љутим се зато што се не љутим, каза **Агин**, а потом, као од нагло придошлог једа, хукну из дубине плућа, мешајући у том чину ојађеност и прекор. Замагли се огледало од топле влаге издахнутог ваздуха, водена пара се у трену кондезовала, нестале у измаглици Агинагиног лика као да је и њега заклонило шиштање котла парне локомотиве. Јер Мишел-ага је већ заклоњен сетним сећањем, нестале је пред Скерлом његов Животага, однесе га воз памћења, одведе далеко, далеко од ове садашње садашњице, неки би рекли да то и није далеко, да је недалеко, недавно, све даљине, све мере, јесу двоубе, дволичне, двојбене, али сећање га јесте одвезло до:

ЛЕТА ГОСПОДЊЕГ

• 1980. •

То пословођи мале радње и није тешко. Поред њега „радни колектив“ *Продавнице бр. 59, ООУР-а „МАЛОПРОДАЈА“, СОУР-а „ПРОДАЈА“, РО-а. „ТРГОПРОМ“* чине још само наглува, до пензије већ пристигла Јека и бубуљичава приправница, скоро придошла из неке паланке. Ропски је стидљива и тако приглупа да јој ни име не може упамтити, те је дозива са: **Дете!** Дете! Донеси, дете, из магазе коју кутију, дете, шећера на коцку! Ех, какве сам ја шегрте имо, тако казује стари трговац неколицини затечених, увек то казује у пола гласа, и увек само себи – два Јеврејчета. Сирочићи, а златна деца. 'Тео сам и да их посиним. Ал' уби их Немац. Златну ми децу, на правди Бога, зверски их Швабе побише. И данас ми душа крвари. Док сам жив неће ми то зарастати. Кад прођем тамо где беше синагога, а ја увек станем, па се трипут прекрстим за њихове златне душице.

Тамо се он искрцао, тамо сад лута замршеним лавиринтима прошлог, лута налик једном беспосленом Тезеју, сину старог Егеја, никако да испоруче тог Минотаура, вајка се Тезеј, Аријадна тек преде оно клупко, забрбљала се, губи време, пролази живот, никад размрсити трајање, рашчворити га да би се вратило одакле се пошло. Ако нема повратка путовање је бесмислено, јада се Тезеј, мора бити места које се зове дом, јер онда није путовање, онда је лутање, уздише син Егејев, тужи, кида се, а уздаси, залутали, бесповратно залутали, одјекују дворанама празног лавиринта.

Тако је у памћењу, у ходницима прохујалог, пређашњег, бившег, тамо где је похрањено неко *бејаше*, напабирчено оно што откад беше, и беше било, што је прошло, док у садашњици садашњег, у Скерловом садашњем, издахнута пара се у трену кондензовала, а мах касније хладна површина стакла мења јој агрегатно стање, огледало се оросило, али се брзо и бистри, из магле опет израња лик Агиног Аге, Агинаге. Не љути се Агинага, то Скерл јасно види, али љути се што се не љути. Низ лице му теку, налик сузи коју истера бес немоћног, теку по стаклу испред ојађеног лика, теку му капи те росе. Плаче, као да плаче, мисли Скерл, и каје се Скерл, али не уме то признати, не зна како би он то, како бих .. како...

То је дућан око којег се и у којем се непрестано збива тај мали, неугледан, живи живот. Врца живот ради којег, како је тада мислио Шомика Скерл, који се заправо више и не одазива на то Шомика и Шоми, већ се сад представља својим новопеченим студентским надимком Мишел, Мишелино, дакле, чим Мишел спази дојколики кров над којим се нагиње облак са белим, буцмастим обрашчићима, та слатка безразложна спокојност почиње га обузимати само због животне једноставности, мислио је тада Мишел Скерл, због безазлене простоте дућанских призора, због мирашљаве топлоте која је зрачила из једног невидљивог, као неприсутног језгра, недокучивог попут нутрине атома.

Како бих ја то... како бих... – мисли, а требало би само да помисли – **кајем се**, ја сам један који се каје, један који жали, који покорно жали – и одмах се то има разгласити широм њега, муњевито, попут вести о упокојењу владара, **КРАЉ ЈЕ МРТАВ!**, и сви ће све сазнати, **ЖИВЕО КРАЉ!** чуће га и овај Агин Ага. Чак ако тако нешто једва и помисли, ако само **примисли**, и баш сасвим тако, сасвим **прикривено** – **ЈА СМ ЈЕДАН КРАЈ ЖИЈ**, или – ако би то била тек и једна куса, као шифрована мисао, тек полумисао, налик неком менталном криптограму: **можда-бих-можда x-y-z /бих-можда-бих z-y-x ...** – али, ако примисли, било какве – **буде**, сазнаће **то** онај Тритос, сазнаће и за то **x²-y³-z⁴**, он хоће, јер он је мост, тај Тритос све сазна, он је брвно преко којег све пређе, свако се о њега очеше, и свима ће објавити Тритос Антропос: ево га један који јесте **x²-y³-z⁴**, а то значи: **ж^ха^ул^зи**; то значи: **каје се, кајем се!** Кајао би се Скерл, бих – мисли, ја бих, бих – али он још то не уме, чак и наум о томе још крије од себе: **м^жд^бх-м^жд...** – још се Михајло не извињава, још увек деље праг свог извињења, деље га оном брадвом назарен-ском, галилејском теслом, и глача га својим околишањем.

И јесте такав овај Животтије
мој Животтије, мој Животага,
он ми јесте као жив бршљан

Али сад, док му као тиха, питома вода душу поново преплављује, мада тек накратко, тај одавно ишчезли смирај, и он опет јасно осећа његов мирис, сад мисли да је то било једно сећање од пре, од много пре но што је и крочио у тај дучанчић, сећање на један претходно већ запамћен мирис. То је било оно што је прво било запамћено, подсвесно запамћено – тако самом себи Скерл сад објашњава, мисли како је тај откад прохујали спокој могао зрачити само из прво подсвесно памћене тоpline, из првих памћених мириса а то су били топлина и мирис недара, сад заувек, за њега заувек, ишчезла топлина и мирис мајчиних недара.

**Али – ако га ја не будем волео,
ако га ја не будем трпео – ко ће?**

Нико!

Ето ко.

Н-и-к-о.

Нико и ништа.

Nullus et nihil.

Nihil & nihil.

Али – не!

Не ваља трпети!

Не сме се трпети!

Чак ни њега.

Чак ни самог себе

Трпети је увек заблуда.

Требало би не обазирати се.

Ја се имам стоички не обазирати.

Бићу један стоички стоик ,

онај који нити трпи нити пљује,

нити цвили нити уједа.

Бићу апатични стоик

који равнодушно одмахује руком,

један који се не обазире на мушице

на ове што распомамљено,

избезумљено

зунзарају људињаком.

Nihil me tangere!

А власница тих недара, она која га је родила, тада је већ дуго, предуго, чекала Михајлов повратак. Нестрпљивост је умножавала дужину ишчекивања „њених“ мрвица или „њеног“ милерама или чега ли већ, па је редовно, до пола тела нагнута преко ограде терасе на деветом спрату, и попут предака који се беху довикивали с брда на брдо, безнадежно је дозивала свог сина заблуделог: 'Ооо, Михајлооо! 'Ооо, Миишооо! 'Дее си, Миишооо!!! Запршка ми гооори ... – а потом, смалаксалим гласом, шапатам који ће само клизнути с усне као суза низ образ, обавештавала је своја већ више пута помињана недра, само недра, да би ту замлату бруцошку, по смрт би га ваљало, црни Мишо, тебе по смрт треба послати. Ко те пошаље тај се, вала, има до миле воље најживети и најживети.

**Безобзирност спрема људског
јесте једина мера Човекове слободе.
Бити безобзиран спрема људоида,
значи не обазирати се на глупости које је починио
и има починити њихов „свет.“
Као што се не обазирем на брбљање
и чинове бесловесног детенцета.
Не обазирати се на мукање људског крда
јесте као гледати у светло,
у светли отвор пећине,
тамо негде куда би се могло
испузати из овог мрака...**

*Који говори
како је окренут ка свјетлости,
а мрзи на брата својега,
још јест у тами.
Тај у тами ходи, и посрће, и лута,
јер не зна куда иде
ни гдје би се вратио.*

Одједном, са бистре површине огледала у чијој дубини пут путује Мишел-ага, на Скерла потегну реч онај Агин Ага, Агинага. Одапну речи самог Јована Богослова, сручи их на једног Скерла, који би да се покаје, **ја бих** – тако мис-

ли, *бих*, али он се није научио кајати, он себе томе још ни-

Пола туцета осмица већ се изређало на челу деценије које се пишу у двадесети век, кад су трибине стадиона заузеле групе уличара, чији су називи сведочили о наравима и навијачком понашању чланова: **ЗЛИ, ЗВЕРИ, ВУКОДЛАЦИ, ЛУДАЧЕ СЕВЕРА, ЈУЖНИ МАНИЈАЦИ**. Затим је нестало спокоја. Заувек су ишчезли они доброћудни „гледачи“, духовите опаске, оглодане семенке. А онда је са трибина нестало и Гргине риђе ћубе. Три су пута **СЕВЕРНЕ ЛУДАЧЕ** зверски пребиле Гргеча, а **МАНИЈАЦИ ЈУГА** редовно му отимаху робу, све док није одустао од шетње по живом песку. Коју осмицу потом преостаће само петокраке, и оне оглодане, румениће се сред фудбалских грбова ни саме не знајући више зашто.

предубоко закопано у црници, а и времешни разум заостаде за оним полетним, млађаним **апотекаркама**. Чекајте, почекајте, виче за њима, куд сте ми наврле, али такве увек испредњаче, увек је то непромишљено, језици им депилирани, што на уму то у излогу, и ево их где на брвно брзоплетости, на крај супротан оном где се прси Агинага с јарцем што мекеће речи Јована Богослова, изводе **сестрице** свог јарца. И овај ће одмах, ни пет ни шест, а већ сместа има прометкетати једну-две од апостола Јакова – дакле, на брвну сад видимо св.Јована *versus* св.Јакова:

**Будите и творци ријечи,
а не само слушачи, тек неми слушачи.
Такви варају себе кад мисле
како слушати јесте исто што и творити.**

Лецну се Агин Ага.

Он је виртуелан, он је нем, он је одраз.

Можда је сад и мање. Тек одраз одраза.

Сваки покрет, уздах и издах – други му одређује.

**Јер који слуша ријеч, а не твори је,
он је као човјек који гледа лице тијела својега у огледалу.
Тај се огледа и огледа, гледа свој лик-палик
али једном ипак отиде, и лик му палик отиде за њим,**

Али и пре тога Гргеч се већ почео „бетонирати“ алкохолом. Сасвим се пропио. На улици, с „момцима“, попије „пе'-шес“ пива. Потом се кући „армира“ тако што „стуче“ још „кило“ љуте. Не пре-стаје док не искапи литарску боцу јефтине ракије. Најјефтиније. Ше-ћеруше. Па онда бије. Али сурово. Најсуровије. И не стаје. Не стаје све док му и „женче“ једног четвртка не искапи чашу жавелске во-де. То је водени раствор натријум-хипохлорита који за савремене до-маћице, на етикети је и насликана једна са заврнутиим рукавима и подвезаном марамом на глави, а под именом ВАРИКИНА производи и пакује „извесна“ ЗОРКА из Шапца. Раствор садржи довољно хлора да може сасвим избелети рубље или да савремена домаћица њиме успешно уклони каменац из клозетске шоље. Кад јој дозлогрде муке и патње може успешно да уклони и себе надушак испијеном чашом жавелске воде.

Ту су **апоптекарке** дирнуле Агинагу у виртулено срце. „Нашле га“. И повредиле. Разбеснеле. Не помиње се уже у дому обешеног, нити помињите слово пред бесловесним, нити огледало бићу виртуелном. И подбоде Агинага свог јарца. Ни **оне** не посустају. Вражје **сетрице**, ђавоље унучице, Враг ти је, дијете, прву ракију баш Ђаволу испекô. Свако чудо Бог драги себи начини. И земљу равну кô длан Бог начини. И мјесец што вавјек виси ал' никако не пане. И звијезду што гори ал' не саго-ри – ал' цаба му све. Бад-бадава му силно чудо. Ракија печена–пре-печена јопе ти чудо преврши. Надјачају ракијом Ђаво и Враг чудо Божје. Од два лоша страдô Богиша. И рашчуде ти свијет од чудес-ног. Тако ти и најсилније чудо има љута у чокању утопит кô штенца у валову. Зато је ударио јарац на јарца, свети Јаков на светог Јована, челом у чело, све пршти, сучелило се **Ј** са **Ј**, отпа-дају рогови, бори се **Јован** с **Јаковом**; тако ли се каје, тако ли се прашта, пита Скерла разум, дотрчава, дахће, срце лу-па, али ипак је сустигло разгаљене сестрице. Не може се ту околишати, каже разум Скерлу, не може се ту праг каја-ња дељати и дељати назаренском брадвицом, тек још тру-нак, трунчицу да отешем, да пронађем трун у оку брата својега и сестре своје и жене своје и сина свога и кћери и

родитеља свога, и никал краја тесању трвна, као да је бив-

ВАРИКИНА је отров довољно јак да убије и довољно слаб да то учини споро. Најспорије. Ипак се у болници беху чудили колико је дана потрајао ропац злостављаног и болешћу начетог тела пре но што Гргиницу, ћутке и на брзину, као да сахрањују злочинца који се тешко огрешио о живот, положише у земљу. Стојећи у сивој вратарској униформи на чијим грудима, преко златкасто извезеног назива **беко** беше причврстио комад црне изугужване траке, Гргеч је, иако потпуно трезан, учинио оно за шта ће десетак присутних опет оптужити овог пута недужну шећерушу. Из џепа је извадио као длан велико парче мрког картона, пришао гробу крутим кораком, налик делегацији која с пијететом полаже венац на Споменик Незнаном Јунаку, а потом, клекнувши на свежу хумку, овећом шустерском чиодом, с главицом од црвено-рудеће пластике, прибио је картон на дрвену крстачу.

прагу изути свој понос, скинути своје честољубље, и босу и голу душу огрнути понизношћу, не би ли се дух узвисио.

Путује воз памћења, путује Мишел-ага кроз прохујало, кроз пређашње, кроз бивше, а у садашњем – у садашњој садашњици, глава је урођена у дланове. Скерл личи на шахисту који се удубљује у положај својих фигура, у једну већ безнадежно изгубљену позицију. Под неонским светлом заслепљујуће блеска лакирана дрвена табла. Топови стоје далеко, пуцају, све грува, али залуд – не добацују, дама посрће, само што није пала, ловци се нагињу, губе висину, опада им домашај, смањује се долет, усправно стоји још само краљ и један непоколебљиво веран пешак. Опкољавају их, сатерују у безизлазно **а7-а8** ћоше. Шахисти измиче време. У цајтноту је. Заставица на шаховском часовнику већ виси. Клати се. Само што није пала.

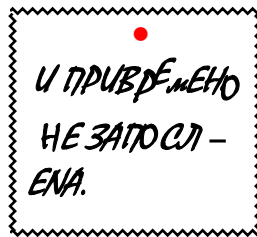
„ Изуј понос свој.“

„Понизи себе да би себе узвисио“.

Али како?

Како се ЈА разголићује?

Тако је, испод имена и презимена упокојене, и два датума раздвојена цртицом дугом оних тридесетак година током којих је њен живот има немилосрдно злостављати, само злостављати, мастиљавом оловком и неисписаним, квржавим рукописом, сада било дописано и:

Зар је дика каљав опанак који се оставља пред прагом?

Како се то душа разодева?

Зар се може,

и како се може искорачити из сопственог ЈА?

И онда потом ступити, ваљда, у неку голуждравост,

у студену голотињу властитог бити?

Зар као из мекоте, из топлоте баден-мантила

скинутог пре зимског купања у хладном купатилу?

Зар није свако понижење истовремено

умањење части,

све до њеног потпуног губитка?

А зар губитак личне части није одувек,

па све доскора,

до ових бешчасних времена,

држан за највећу срамоту

која уопште може човека задесити?

Обешчасћење се могло доживети,

и доживљавало се,

и по слепој правди, и по разрокој неправди,

али ни у једном случају није се могло,

није се смело преживети.

Јер није се животом,

ако га је ко тако и звао,

А тачно два четвртка касније, желећи затомити грижу ракијашке савести, или можда у намери да уклони јединог сведока својих суровости, или једноставно – немајући више на кога, тешка ће се Гргина рука обрушити на утихлу шиваћу машину. Прсти ће бити сломљени, кост подлактице је напукла, али машина је зато сасвим скончала. Не у дуготрајним мукама као њена погрбљена власница, али више јој није било спаса. Мајстор има ћутке одмахнути главом, а Цигани нуде једва два литра мутне брље и начет бокс цигарета без филтера, осам паклица нишке „МОРАВЕ“: БреГргечнашбратслатки

амазатајкршнаШуљинотпад
не'нипаклодасиовајдиможивнамти
ћештетујемогарантћештетујемо
моринипаклубреГргабуразору
нипаклубратнашслатки...

**Зар се могло трајати као брукан и обрукана,
али заувек обрукани,
рђе једне вечно окаљане,**

**један и једна за којима се свако бацаи блатом:
ето гада и гадуре пуних неваљалстава,**

**трудних опачином враџбина,
огрезлих у раскол и јереси,**

**жеља злих препуни и поганог чина;
и зар се могло таворити под бременом љаге
великим толико да се у земљу пропада,
образом облаћеним да гори, гори, а не изгори,
трајати тако, у патњи страхотној – зар се могло?**

¿

Није!

Пред претњом таквих понижења ваљало је мрети.

Од свеколике части окаљаном је преостало
тек достојно скончање, *honestas mors*.

Чин у којем је изгубљену част проналазила,
као једну девојчицу од оних што залуташе,

и лутаху, мучно лутаху бајколиким шумама,

Delirium tremens јесте болесно стање свести при којем се губи моћ сналажења у времену и простору, а мишљење постаје неповезано и недеоследно. Обољење, које узрокује прекомерна употреба алкохолних пића, почиње нападима безраложног страха и опште узнемирености, потом се јавља дрхтање и трзање, главе и удова, па трабуњење, па наступи страшних привиђење, све док се све не оконча, најчешће – смрћу. Код Гргеча је стало на трзању, трабуњању и халуцинацијама. Мало после поноћи надушак је искапио бочицу колоњске воде марке *БРИОН*, а онда се, бежећи од непостојеће најезде оријашких псећих бува, к'о од мајке рођен и урличући, пентра на стару јалову крушку, и све до зоре, страшним запомагањем, има одржавати комшилук будним.

и једним замахом своје вечно оштре косе
спасавала је даљих мука.

Да је више не кидају курјаци,
да јој вране више не пију светле очи.

HONESTA MORS

– тако су могли уклесати
на стели сваког достојно преминулог,
дакле, на врху: **ЧАСНА СМРТ**

а при дну: **СПРАМНИ ЖИВОТ ПОТИРЕ**

– **TURPI VITA POTIOR.**

Зато је горела и ломача на *Campo di Fiori*,
зато се димио римски Трг цвећа.

Прво беше био један *Nicolaus Cop.*,
њему очи нису биле испале од гледања у Сунце,
али беше добар у рачуну.

А онда беше и један Ђиорђе који,
смркнувши се споља,
а бивајући још одлучније мрк изнутра,
није хтео заменити част за ону кукавну,
у обневиделости проведenu
старачку деценију,

у којој се бојажљиво шапуће:

Кад се разданило ватрогасци га снажним млазевима шмркова наглавачке оборише са сасушеног стабла. Као што Грга некад, док је био тек Гргица и Гргић, а не Гргеч, и дрво још беше живо, јесте праћком обарао безазлене врапце. Чим падне с крушке народни ће га милицајци вешто и сурово ућуткати, а потом га граби пар јаких болничара и онако га мокрог, голог и претученог, гурају у затворено, позади не беше ни прозорчета, и бело обојено камионче које свима личи на шинтерско возило.

А беше једном и један министар
 који је пуцао у своје срце.
 Иако је томе претходио подли чин другог,
 надређеног,
 моћнијег,
 чија га безобзирност,
 ничим омеђена безобзирност,
 јер беше настало доба да се баш буквално,
 дословно буквално, да и не може буквалније,
 да се најбуквалније прате поуке
 које је четири века пре тога обзнанио *Niccolo Mac.*,
 где, још један *Никола, Нико-лаус,*
победник пука, који влада над светином, светом – Влада-
мир
 и тако, следећи савете тог *Владимируса Макијавелиса*
 о нужној безобзирности ВЛАДАРА
 и ускогрудости општег морала,
 направи силник својом безобзорношћу
 од ваљана човека препредену варалицу.
 Пред другима, пред светом, пред свима,
 начини човека, ни кривога ни дужног – лажљивим.
 Начини човека гњидом која се нити држи дате речи,
 часне ми угарске, трт-мрт, речи,
 нити мари за свој потпис, снегови лански,
 а још се ни мастило не беше осушило

на Вечном уговору о пријатељству
Угарина (Magyar) и (&) Србенде (Racz).

Ковин је варошица, градић, на левој обали друге по величини европске реке. Историјске хронике први пут га имају поменути у XII веку, а данашњи га Београђанима помињу по психијатријској установи затвореног типа где, између осталих, милом или силом бивају смештани и ноторни алкохоличари. Тамо су и Гргу Гргеча, који је након пада с крушке постао ноторна, дакле забележена, утефтерена, властима знана пијандура, почели су га лечити од алкохолизма. И то, како је он после тврдио – милом. Прво га изоловаше и ставише под стални надзор болничара Илије. То је грмаљ, двометраш, којег сви пацијенти зову Свети, задужен за ледена туширања почетника у трезвености. Ако не помогне хладна киша онда Свети Илија шаље громове – како, у суровом шегачењу, назива шљаге којим шамара питомце ковинске луднице.

И онда се нашао тај министар
који је зато пуцао себи у срце
2. априла 1941. године.
Тек што не бејаше избила поноћ,
Пепељуге још не беше било, заиграла се.
Само још један валцер да отплеше,
онај последњи,
„ПРИЧЕ ИЗ БЕЧКЕ МИНХЕНСКЕ ШУМЕ ПИВНИЦЕ“,
и плеше ли, плеше,
јер не зна, јадна, да ће на последњем такту нестати,
престати чаролија,
плеше се плеше,
а сва чаролија света има ускоро ишчезнути,
и зато је један министар је пуцао у своје срце.
Зато је метак је прошишао кроз десну преткомору,
и завршио у левој.
И тад је одзвонило,
јер је министар уговор узео исувише озбиљно,
преозбиљно за једно бешчасно доба,

јер његова реч беше погажена
да би се лешинарски стало на страну битанге,

После Светог Илије, кад се приправник у трезвењаштву сасвим упитоми, следиле су омамљујуће инјекције, па умирујуће таблете, па горки опуштајући чајеви. Узнапредовалим питомцима пуштани су кратки поучни филмови. С малог, пожутелог, мољцима начетог платна, грозиле су их снимљеним јетрама распаднутим од цирозе, и самртним ропцима њихових власнике. На крају следи оно што је названо занимацијом. За жене курсеви хеклања, ткања и сликања воденим бојама – „кварелом“ ; за мушкарце обуке из кречења, столарства, и вајања мале пластике. Гргеч се определио за последње, за „ајварство“. Обучили су га да у глини извајан модел, помоћу калуца, излије у гипсу. Нашло се чак да има и талента, јер му рукотворине по теми беху особите, а израда вешта и допадљива.

да би се сопствени народ начинио прљавим,
најпрљавијим, зато је министар пуцао у срце своје.
И то какав министар.
Онај који је председавао владом,
који је био међу њима први,
онај којег Енглец (Englishman) зове *prime minister*,
а Србин (Ratzen) мало председником, мало премијером,
а Угари га зваху Телекијем, гроф Пал Телеки,
који је 2. априла 1941. – пред саму поноћ,
док се бивши дан хватао у коштац са даном будућим,
док по београдским кафанама спокојно мљацкаху
последње априлске ћевапчиће и мућкаху такве шприцере,
гроф Телеки је пуцао у срце своје.
Слава му, и слава срцу његовом.
Било је тада и капетанā
који су тонули са својим лађама,
и поручникā бојних бродова и разарача.
Часни финансијер је претицао банкрот свог предузећа
скоком кроз прозор канцеларије
на највишем спрату облакодера.

Данас искачу кроз прозоре у приземљу,

Уколико би ковинску психијатријску установу посетила нека министарска делегација, здравствена инспекција, службена контрола – пред госте, који, благо речено – беху *затечени* поступањем светог особља, али тако то, другови, ваљда мора – увек су изводили Гргу Гргеча. У кости му утереном кроткошћу и изложбом његове гипсане колекције, он оличава досегнути и оправдавајући циљ нељудских средстава. Поступци јесу нечовечни, то се не пориче, другови, али – погледајте, производе благородну последицу: обученог и излеченог питомца, дипломираног трезвењака.

И војсковођа је умирао у чизмама
не желећи пребити сабљу о колено,
и троваху себе заведене па изневарене девојке,
смрћу су плаћале бешчасно изгубљено девичанство.
Мада, кад се то погледа из далека,
кад се посматрач одмакне, измакне,
што јес' – јес', дијете моје,
некако, вала, шупљо ко сува тиква,
шупљикави испадоше многи од тих чиновна части.
Нарочито овај последњи,
није жена сапун – гадови!
Откуд је срамота била на раздевиченој,
а није на заводљивом подлацу,
и на лајавој паланци,
на касаби духа скученог као кључаоница.
Нити кривица беше до грофа Пала Телекија,
већ до бешчасног малог диктатора Лилипутанаца,
којег је зајахао велики диктатор Пигмеја,
ђиха-ђиха,
der erste, der zweiter, der dritte Reich.
А онај разарач би ионако,
мој Серјожа, брате мој Милане,
британско би торпедо потопило БЕЛИЗАГРЕБГРАД,
па би им се белио, дабогда, на дну гроба модрога.

Па и Галилео,

Једног је дана, *дипл.презв.* Грга Гргеч добио од Светог Илије празну пивску боцу у коју је усую житки гипс. Кад се маса стврднула, разбио је боцу и од њеног гипсаног одливка, дршком кашике изрезбарио лик доживотног председника Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Додуше, доживотни је већ пе'-шес' година мртав, а на глави уместо титовке има нешто што личи на поширок сламнат шешир – облик који је наметнуо затупаст грлић тадашњих пивских флаша. Види, види – рекао је управник установе кад му је Грга, снебивајући се, понудио скулптуру на поклон – да си му направио бркове био би као неки стари кинески мандарин. Али личи. Баш личи. Честитам, друже Грга. Честитам и срећно.

Своје најважније дело срочио је
 баш у покајничком заточењу,
 у предворју таме, на прагу слепила.
 А многи чиновни части шупљи изађоше
 из неизбежног тунела историје.
 Уђу чисти, узвишени, узор свима
 – једном речју: трагични;
 изађу гарави попут пружних радника,
 црни, прецрни – иако то некад јесте тек тунелче,
 тунелчић црни Ђиорђе, црни Милане,
 тек мало дужи од кратког подвожњака
 над којим се пружа уска сеоска џада,
 ипак изађу огарављени, унижени, сваком за поуку
 – једном речју: комични.
 Уђоше вођени чашћу
 изађоше наговорени сујетом.
 Узвишено се унизило, унижено се узвисило,
 клацкају се част и сујета.
 Понос им је та клацкалица,
 заједничка осовина.
 Кад једно претегне,
 друго ће, као из катапулта

одлетети небу под облаке,

Тако ће Гргеч, нешто више од три године након што је чиодом с пластичном црвено-рудећом главом прикуцао картонче на крстачу оне коју је отерао у гроб, бити отпуштен из ковинске установе као излечен. И као обучен. Лепо срочена препорука управника установе и изложба коју је приредио у холу радничке мензе помогле су да га његов **беко** опет прими у своје гигантско индустријско наручје. Наравно, сада, као лечени алкохоличар, више није достојан главне капије над којом се и даље кочопере двометарска слова. Послаше га да ради у погонима које је **беко** изградио у близини Ковина. За сваки случај. Да установи буде на оку.

Високо полетети,
 високо,
 највише,
 да би што ниже пало.
 Ко да доуми шта је горе,
 а шта доле, да ли је част, је ли сујета,
 на коју му је страну понос претегнуо?
 Падне по човеку густа магла овог живота,
 прст се не види,
 саплићеш се,
 дигнеш ли се – кајаћеш се,
 спустиш ли се – кајаћеш се,
 а нема трећег,
 нема оног тритоса,
 он је чиста измислица,
 између ЈА и ми-ми јесте ништа,
 нихил у које падаш
 и пропадаш и пропадаш,
 и никад краја пропадању,
 будеш пропаст која пропада у пропадање,
 поносна пропаст.
 Зато понос,
 веруј, брате мој, Животага,
 веруј ми,

имам одапети из себе

Осам ће сати дневно чамити у тамном запећку неког магацина, где ће запосленима, на потпис, издавати тоалетни папир и пасте за одмашћивање руку. Такозвано слободно време проводиће у сакупљању одбачених боца и таквих теглица које потом пуни житком масом. Наоштреном дршком од кашике, као опседнут, свакодневно резбари десетак гипсаних попрсја доживотног мандарина. Све док паду склону уцерицу, оно у шта му се беше претворио кућерак, није сасвим испунио мандаринским скулптурама мртвог диктатора.

Катапултираћу свој понос,
 с овим седиштем
 на чијем наслону пише госн ЧАСТ**,
 и са оним другим
 на којим је моловано гђица СУЈЕТА** ,
 нек лете,
 нек одлете, кад си звезда*, кад су звезде, селе моја,
 нек други снимају звездане драмолете
 о тој клацкалици, част/ сујета , сујета/ част ,
 а ја бих могао, ето, могао бих...
 драги ми Животтије...
 ...како да ти кажем...
 Можда ...
 можда бих ...
 бих-могао-бих –да- можда-да $x^2+\sqrt{y}:z$
 – разумеш ли, разумеш ли ме ,
 брате мој, Животага.

Путовао је воз памћења, путовао, отпутовао је с њим и Мишел-ага у прохујало, у пређашње, у бивше, а у овом садашњем – у садашњој садашњици, глава је уронила у дланове као у лавор пун хладне воде потребне да се разбистре мамурне мисли. Скерл је шахиста који се дубоко за-

мислио над неминовним поразом. То су тренуци кад свако

Опседнутост заправо испаде наум о додатној заради. Неколико комада женине гардеробе, жућкасто бојен мантил од свињске коже, блузу од вештачке свиле и два пара „једва“ разгажених ципела – заправо све што је преостало од покојнице, Грга је трампио за петолитарску канту „бронзе“, коју је тамо неки неко „донео“ из неке „своје фирме“. „Донео“ јесте еуфемизам, ублажени израз за *отуђити*, или на простонародном – *украсти*, а „фирма“ је „његова“ исто онолико и онако, колико је и како **беко** био Гргин. Дакле, државно предузеће које по писаним законима припада неком радном народу, што значи да је свачије, а по неписаним јесте ничије. Зато се имовина „своје свачије фирме“, по новонасталом обичајном праву, једва прикривено, скоро отворено отуђује, развлачи и разноси, сличном безобзирношћу којом варвари харају освојене градове.

Одиграни потези, већ беху и заборављени, а сви се показаше, и приказују се – вишеструко пресуднијим од још неповучених, тек домишљаних. Долази крај, крај партије, конач на дања, конач напора, крај обавеза. Покидало се. Нешто се покидало, окончало. Крај.

Конац конца. Крај крајева.

Било је требало заузети црна поља, мисли Скерл, овакву игру добија само владар над црним, онај који би умео, помишља, само кад би то хтео, и црног врага потковати. Беше потребно, мисли, освојити све црно, покорити и најцрње, а онда је требало... Али онда је било онда, помисли, сад је покидано, сад је оно ишчезло онда, ово скончано онда. Сад је крчаг разбијен, мисли, скрхан је, а његовом душом се благо, тихим клокотом, разли мала горчина. Ваља ми пустити, тако помишља, нек преко крхотина тече и отекне и ова грка жал за испуштеним, туга за промашеним – таква туга, ћутке казује себи, јесте зао дуг. Такав је дуг зао друг, а друг је ... шта је? – шта ли је? што ли је? један другарски друг? Ко ли је тај друг, где ли је, пита се, *дови-*

ђења друже, довиђења, сећа се, а душа, још увек мокра од капљи горчине, душа ћутке одговара: тај друг је онај зли дуг – ето

У „бронзу“, што је заправо прстонародни назив за метално-сребрнасту нитро-боју којом се с јесени премазују чункови, Гргеч потапа о танку бакарну жицу обешене мандарине. Нитро-боје се брзо суше, и Грга би цео поступак окончао за дан само да није, бранећи се ономад од напада делиријумских мега-бува, лупао о зид великим плеханим коритом, све док му исто није пукло по шаву где беше лемљено. Старо корито од поцинкованог гвозденог лима, заптивено топљеним калајем, корито у којем некад његов отац и он, син Грга, и сусед Света, звани Дух, јер је за клање живине имао „једном лаку руку“ – увек су о мратинцима, отац, син и Света Дух у том кориту били шурили заклану свињу. Овако, с емајлираним лавором у којем пере ноге, бронзирање је потрајало пуних пет дана.

Нити је другарство у дугу, нити је друг у дуговању, тако би рекли Скерлу кад би нас могао сад чути, већ другарство **јесте** неисплатив дуг, рекли би му. Друг јесте једно неповратно дуговање. Другу вечно дугујемо, ако му тако не дугујемо, заувек **тако** – онда није друг. Ако у књижици личног трајања немамо ненаплативих дуговања – нисмо искусили другарство, нисмо окусили ни блискост, нисмо никад ни гутљај, ни гутљајчић љубави с неким посркали. Зато дуг, колико год да га остане, остаје као дуговање прошлом, оном што је постало или управо постаје и тек има постати заувек бивше. Пред сваким крајем остајемо дужни прохујалим збивањима, дужни догађајима који беху испуњени заносима, нашим и заносима ближњих, дужни према потезима вученим пред собом и пред драгима, дужни свима који су с нама делили доживљаје до последњег нам залогаја, на њих нас побуђивали, њима нас надахњивали, бодрили, заједнички стрепели, а соколили, наде губили, а у помоћ прискакали, руке пружали и чекали, чекали и дочекали, или – авај, не дочекаше, нису дочекали, али ни руку нису повукли,

остала је заувек, негде у неком заувек – тамо нам заувек рука њихова пружена. Њима се дугује. Дужни смо им да

А шестог, бејаше, дакле, био дан шести, на неовлашћено постављеној уличној тезгици, склепаној од дрвених гајби којима се у пиљаре доставља плантажно воће и поврће, Гргеч почиње продавати од гипса умешено попрсје диктатора. И тезгица му је обојена блештавом бронзом. Блиста чак и на оскудном булеварском сунцу, чији се зраци како-тако увлаче, завлаче, у тесне кањоне улица. Отуда је, слично оној дречавој амазонској жаби, и Гргина тротоарска тезга надалеко уочљива. На далек-далеко. Али, баш као ни цитрон-жутог водоземца, толика уочљивост Гргеча нимало не брине. Смртоносним отровом натопљена и лако опазива жута кожа приморава грабљивце да се клоне жабе, а због природе робе коју нуди „раји“ и Гргеч јесте врста потпуно заштићена од изненадних ловачких подухвата службеника тржишне инспекције, или рација народне милиције што спорадично и безвољно растерује с улица убоге продавце гаћа, чарапа и јефтиних копија скупих парфема.

поразом, игра је добијена или, нажалост, изгубљена – али част није. **Вредело је!** Вредело је – брате, друже, мили, мила, драга, драги, најдражи, најдража моја – вредело је!

Није да није вредело, – (-n)= +n, тако одједном помисли Скерл, као да нас је чуо, као да је чуо нешто од онога што тада није, то знамо, то смо видели, – ништа од овога није могао чути. **Није(-) да није(-)**, тако Михајло сад рачуна. Зато је затворио очи, лакирана табла беше заслепљујуће блескала одсјајима неонског светла, мрсила рачуницу. Топови су били остали далеко, предалеко, испуцали се, постадоше глуви. Дама је била посртала и посртала и посрнула, потом је и пала. Ловци су оборени, ни лауфери им нису помогли, стоји још само краљ и највернији пешак, непоколебљиви Бауер. *Ако живот изда ... себар издати неће.* Безнадежно су опкољени, сатерани у фурнирано **a7-a8** ћоше. Ваше Благорађе, зуцну Бауер гледајући блистави врх свог копља, шљашти, очи му копа, данаске је, збори пешак, канда нам кô један ваљан дан за смрт војачку. Сваки је добар,

mon camarade, благонаклоно одговора владар свом пиону, баш сваки и за сваку, само ако ти је срце на месту. Ако је

Иако га нико и ништа не омета у послу, а ни цена у гипсу клонираниог диктатора није висока – продаја иде...њима тамо матер! траљаво. Далеко бре од очију, па им далеко ...њима тамо матер! и од срцију, од срцова – обраћа се Гргеч стотинама мандаринских скулптурица што, чекајући да их Грга удоми, таворе у мемли његовог мрачног кућерка. И све му се чини, тако у полутами, како он, Грга Гргеч, види, само он види, баш види како му тужним климањем глава –... далеко, од срца далеко... – да му баш тако одговарају бронзани клонови. Ето, заборавило се, другови маршали, заборавило се како је бре било кад је вас било – ...заборавило, заборавило... – климају му сетно тужни мандарини.

смрт, *la mort*, мој камараде, ваљана се смрт и добар час, *le bonne moment*, камараде мој, сретну се као кључ и његова брава. Све само клизи, шкљоцне, клик, и готово. И ништа се више не збива, каже краљ, ништа више, *neant*, каже, *mon camarade*, *neant*, и ништа се више не чује, ништа и ништа, и све то слуша Скерл, све чује у лавору својих дланова.

И види како се крунисана глава диже ка окреченом стропу сале на којем хладно блеште сијалице испуњене гасовима које су због недружељубивости хемичари назвали племенитим. Изнад је још један спрат са својим стропом, *слути* краљ, спрат са плафоном начичканим лустерима и лампама – *помисли* Скерл. Михајло је тај који помишља, и он јесте онај који *слути*, он *слути* и он помишља – јер од једном је он тај краљ. У лавору се нимало није разбистрило, још је мутније, игра гута играча, живи шахиста постаје безвољна фигура. Још један спрат, мисли Скерл у краљу, један, па још један, можда и два, *слути* краљ у Скерлу, и тај строп онда неком постаје под, и над њим, над подом јесте строп који неком, нечем јесте под, и онда, под кровом, онај строп стропова – таваница. Под кровом је таван, нема се више куд, али изнад крова је свод небески. Ко ме ли је?, чему

ли је? то патос – пита се Скерл, и оно небо онолико, васколико, па да неком јесте под, нечему и тај бескрај јесте подножје.

Тада бре није било оскудације. И није било ни ове стабализације. Ни оне...њима тамо матер!...ре'гранизације . Море, онол'ки станбени блокови, а никли кô печурке. А без кише. И школе. И фабрике. Па асфалт. Све бре била гола калдрма. Турцка. Ви сте то дигли. Ви, бре, само ви... – ... *јесмо, ми смо, ми смо...* – Ви и омладина. Акцијаши бре. Удараши. Све радници ударници. Ооо-рук, оо-рук! А сад им пуно пет 'иљада динара. Удараш бре, кажу, по цепу. Ко бре? Ја? 'Ало, бре удараши! То дође пет стари' 'иљада. Стари' бре. А кол'ко мене дође гипс? А бронза? А шљака? Шта је пет 'иљада? То у новим једва изађе педес' кинти. И 'де им сад оно: „ ...ми ти се^дкунемо“ ? А-а, другови? 'Де? Како се само то дерњало – „ ... кунемо се^д, кунемо^д, да ти с пута не скренемо“? А скренули ...њима тамо матер!... због пишљиви' пет сома.

звездама по којима се мери вечно васељенско време, мисли, време које јесте мати, *magna mater*, мајка свих времена и свих часова и сваког часовника.

Не може то видети, мајку свих сати, родитељку сваке уре, поглед ка небу је заклоњен слојевима електрифицираних плафона/подова, али зна да му време измиче. Измакло је, помисли, више нисам далековиди играч који одлучује, сад јесам слепа фигура што бива туђом вољом померана са фурнираног поља на поље фурнирано. А изнад је небески свод, небо с оноликим звездама које јесу аршин сваком времену. Не види их закопан под талогом спратова, бивајући налик окаменотини праптице, фосилу покривеном слојевима стена, не види звезде, ни звездицу, ни маглину звездану, али зна – његово време је измакло. У цајтноту сам, мисли. Види како заставица на шаховском часовнику већ виси. Само што није пала. Краљ и највернији пешак још стоје. Безизлазно су опкољени у углу дрвене табле.

Али сад је већ све постало лако, помисли краљ Михајло. Врховна команда поноса избрисала је моју сујету са

списка живих, мисли, а кад је срце на месту сваки је судњи час ~~ваљан правремен~~ каже благонаклоно свом баверу

У прошли вам четвртак, ортаци моји бронзани, тачно вам био четврти мај. Значи вама, да простите, петогодишњица. Понô ја дупло више робе. Мислим – сетиће се раја. 'Оће-'оће, мислим, па народ је то... – *...народ је, народ...* – Наш бре народ. Наш! – *...наш је, наш...* Ал' 'оћеш. Пролазе бре крај вас кô поред турског гробља. Једва утопи' дваес' комада. Дошло оно: три и пет. Поподне. Петнес' сати и минут тамо-вамо. Затрубе оне сирене. Сад кô требамо сви да нешто стојимо. И онај минут да се ћути, и слава му, и тако. Ал' 'оћеш. Нико бре да стане. Све врви. Само ја крај робе. И једна баба. Стала па се крсти. А мени једна суза пође. А нисам је, свега ми, пуштô ни кад ми кева рикнула. Ево кево, кажем баби, кад си так'а, за тебе бре један бронзани цабе. Ал' 'оћеш. Пођо' кући, а бабац фрљнô бронзаног. Баш код канте за смеће. Шибнула би га вештица матора и у кантару. Ал' била скроз кô препуна. Грдни се крш просô околô. Кô на денпонији. А сред ђубришта сјаји мој бронзани. Кô сунце бре. Очи да ти истера. Видите? Ништа вам бре не могу. Ништа. Ни за цабе вас бре неће, па им опет сијате. И шта вам бре **...њима тамо матер!**... могу. Ништа. Видите ли бре? – *... видимо бре, видимо видимо...* – а види и он, он, Грга Г. Гргеч, лепо види, само он види оно што се не види, види како му немо, тужним климањем, одговарају гипсане сенке.

пион Бауер и затегну опасач стењући као да подиже тежак, најтежи терет, само јурнут, каже пијун, јуриш у славу славу, Ваше Благорађе, па ком' обојак – ком' опанак. Нема, нема – немо му одговара Скерл, остало је још само да се изабере частан крај. Најчаснији, каже себи, и чека да облаци супарничких стрела заклоне врело сунце електричних жаруља, и онда ће још који пут потегнути, повући макар још једном, одиграћу часно, мисли, достојно – тако ћу вући свој последњи потез – отмено и гордо. Кажипрст је одавно остао без оног пивског „мастила“ којим је писао по огледалу. Чаше су празне. Већ и усахле. Гутљај просутог алкохола одавно је исхлапио с камене површине стола, те

сад, као да самог себе насуво брије, бешумно, сувим прстом,
исписује по Агинагином образу: *honestas mors*.